

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΜΑΘΗΜΑ : Πτυχιακή εργασία

ΘΕΜΑ : " ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ
ΤΟΥΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ "

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ :
Ε. ΠΡΩΤΟΠΑΠΠΑ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΗΚΑΝ ΟΙ ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΟΥΛΗ
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΕΡΒΑΣ

ΠΑΤΡΑ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1995

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	1713
----------------------	------

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
Έννοια.....	1
Χαρακτηριστικά.....	1
Γενικά.....	1
Διάρθρωση των Διεθνών Οργανισμών.....	3

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ.....	10
--	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΙ - ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

A) Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκροτήσεως και Ανάπτυξης.....	11
B) Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.....	14
Γ) Διεθνής Εταιρία Χρηματοδότησης.....	24
Δ) Διεθνής Εταιρία Αναπτύξεως.....	25
E) Γενική Συμφωνία για Δασμούς και Εμπόριο.....	26

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ.....	33
-------------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΙ ΚΑΙ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	34
A) Ευρωπαϊκός Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας.....	34

Β) Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης.....	36
Γ) Ευρωπαϊκή Ένωση Ελευθέρων Ανταλλαγών.....	39
Δ) Συμβούλιο Αμοιβαίας Οικονομικής Βοήθειας.....	41
Ε) Κοινοπραξία Άνδρακα και Χάλυβα.....	44
Ζ) Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας.....	46
Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	47
ΤΑ ΠΕΝΤΕ ΟΡΓΑΝΑ.....	51
ΠΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΓΙΑ ΝΑ ΕΚΠΛΗΡΩΣΟΥΝ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥΣ.....	57
ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ.....	64
ΤΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ.....	67
ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ.....	67
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ.....	68
Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ.....	70
ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ.....	71
Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ.....	72
ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ.....	73
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	74
Εσωτερικές Πολιτικές.....	75
Εξωτερικές Πολιτικές.....	76
Η Διαδικασία Λήψης Αποφάσεων.....	77
Ο Έλεγχος των Δαπανών.....	78

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ - ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	79
--	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΕΟΚ - ΕΛΛΑΔΑ

ΚΥΡΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	80
Συντονισμός και έλεγχος της οικονομικής πολιτικής.....	80

Σταθερότητα των δημοσίων οικονομικών.....	81
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	82
Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ.....	83
ΟΙ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ.....	84
Ειδικότερες Επιπτώσεις για την Ελλάδα.....	86
Η Συμβολή της Ελλάδας στην Ολοκλήρωση της Συνδεσιακής Σχέσης ΕΟΚ - Κύπρου.....	87
ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	88
ΕΜΜΕΣΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ Ε.Ο.Κ.....	93
Προβλήματα Ένταξης.....	94
Κρίσεις - Σχόλια σχετικά με την ένταξη.....	107
ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ Ε.Ο.Κ.....	109
Οικονομικές επιπτώσεις.....	110
Πολιτικές και Κοινωνικές επιπτώσεις.....	115

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΟΚ - ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Ευρύτερο Οικονομικό Περιβάλλον.....	118
Οικονομικές Σχέσεις με τις Βαλκανικές Χώρες.....	120
Οι Εξωτερικές Σχέσεις και η Κοινή Ασφάλεια στη Συνθήκη του Μάαστριχτ.....	124
Ποιες χώρες σπεύδουν για την ένταξή τους.....	126
Σχέσεις με τους Βιομηχανικούς Εταίρους.....	127
Ηνωμένες Πολιτείες.....	127
Ιαπωνία.....	129
Οι χώρες ΕΖΕΣ.....	131
Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη.....	132
Ρωσία και Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών (ΚΑΚ).....	134

Οι χώρες της Μεσογείου	135
Η Σύμβαση της Λομέ.....	138
Οι αναπτυσσόμενες χώρες της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής.....	140
Λατινική Αμερική.....	141
Ασία.....	142

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΟΕΟΣ - ΕΛΛΑΔΑ

Δράση του ΟΕΟΣ και Ιδιαίτερη Ευνοϊκή Μεταχείριση της Ελλάδος	144
Ειδική Απόφαση Γενικής Εξαιρέσεως της Ελλάδος.....	145
Τεχνική Βοήθεια - Ευρωπαϊκό Κέντρο Παραγωγικότητας.....	146

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ - ΕΛΛΑΔΑ

Ελλάς	147
-------------	-----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	149
--------------------	-----

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Έννοια

Οι Διεθνείς Οικονομικοί οργανισμοί, είναι μια διάκριση των Διεθνών Οργανισμών. Κάθε Διεθνής οργανισμός είναι ένα σύνολο κρατών τα οποία ενώνονται με μόνιμους νομικούς δεσμούς σε νομικό πρόσωπο με δική του βούληση, για επιδίωξη ενός σκοπού.

Πρόκειται για ένα σύνολο δομών και μηχανισμών που περιβάλλουν τις οικονομικές δραστηριότητες σε διεθνές επίπεδο, δηλαδή τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις (Δ.Ο.Σχ.).

Οι Δ.Ο.Ο. μαζί με το κράτος και τις πολυεθνικές επιχειρήσεις συνιστούν τους παράγοντες των Δ.Ο.Σχ.

Χαρακτηριστικά

Τα στοιχεία που διέπουν τους Διεθνούς Οργανισμούς είναι τα εξής :

α) Ένα σύνολο κρατών δηλαδή ο οργανισμός προϋποθέτει τη συμμετοχή περισσότερων κρατών χωρίς να υπάρχει περιορισμός συμμετοχής του αριθμού των κρατών.

β) Ως διεθνείς χαρακτηρίζουμε τους διακρατικούς οργανισμούς δηλ. εκείνους στους οποίους μετέχουν κράτη και όχι ιδιώτες.

γ) Τρίτο στοιχείο του οργανισμού είναι η μονιμότητα.

Τα κοινά συμφέροντα των κρατών μελών είναι μόνιμα και επομένως μόνιμος πρέπει να 'ναι και ο οργανισμός.

δ) Η ξεχωριστή βούληση του οργανισμού που εκφράζεται από τα δικά του όργανα που είναι ανεξάρτητα από τα κράτη.

Γενικά

Η διατήρηση της ειρήνης, η δημιουργία ενός συστήματος συλλογικής ασφάλειας, η διευθέτηση των διεθνών διαφορών, η λειτουργία των επικοινωνιών, η ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου, η διατήρηση της οικονομικής και νομισματικής σταθερότητας

αποτελούν ορισμένα από τα προβλήματα, τα οποία δεν ήταν δυνατόν να αντιμετωπισθούν με την σύναψη μιας συνθήκης. Τα προβλήματα αυτά οδήγησαν τα κράτη μέλη στη δημιουργία των διεθνών οργανισμών, οι οποίοι αντιμετωπίζουν σήμερα τα προβλήματα αυτά κι επεξεργάζονται κοινές λύσεις. Ο διεθνής οργανισμός αποβλέπει στην ικανοποίηση κοινών αναγκών και στην προώθηση συνεργασίας των κρατών μελών. Από τις αρχές της ιστορικής εμφάνισής τους από τον 19ο αιώνα οι διεθνείς οργανισμοί ανταποκρίνονται σε δύο διαφορετικές μεταξύ τους ανάγκες : στην γενική επιθυμία για την παγίωση της ειρήνης και την προαγωγή των ειρηνικών σχέσεων ανάμεσα στα κράτη και στην ανάγκη της αντιμετώπισης σειράς από συγκεκριμένα ειδικά ζητήματα.

Και η μεν ικανοποίηση της πρώτης από τις ανάγκες αυτές απαιτεί βασικά της ύπαρξη οργανισμού με οικουμενικό χαρακτήρα από την άποψη της γεωγραφικής έκτασης και του περιεχομένου, ενώ η ικανοποίηση της δεύτερης πραγματοποιείται με την σύσταση περισσότερων ειδοκών οργανισμών από την άποψη κυρίως του περιεχομένου αλλά και της συμμετοχής κρατών.

Ο διεθνής οργανισμός εξουσία διάφορη κι ανεξάρτητη από αυτή των κρατών, γεννήθηκε από την εξέλιξη ενός κλασσικού δεσμού του διεθνούς δικαίου της διεθνούς συνδιάσκευσης. Στην αρχική τους μορφή οι διεθνείς οργανισμοί είναι απλώς η προέκταση των διεθνών συνδιασκέσεων που την συγκαλούσαν για την σύναψη συνθηκών. Πολλαπλασιασμός των συνθηκών, πύκνωση των διεθνών συνδιασκέσεων, εμφάνιση των διεθνών οργανισμών αποτελούν την έκφραση μιας ενιαίας ανάγκης.

Από ευκαιριακή η διεθνής συνδιάσκεψη γίνεται περιοδική και βαθμιαία, με την ανάπτυξη του δεσμού της γραμματείας, αποκτά και το στοιχείο της διάρκειας.

Η γραμματεία άλλωστε στην αρχή μπαίνει υπό την διεύθυνση ενός κράτους και επιφορτίζεται μόνο με υλικά καθήκοντα.

Τα κοινά συμφέροντα τα χειρίζεται η συνδιάσκεψη στα πλαίσια της οποίας οι αποφάσεις παίρνονται ομόφωνα.

Στα αρχικά αυτά στάδια οι συνδιασκέψεις αποβλέπουν μάλλον στην ανεύρεση και υιοθέτηση κοινής στάσης απέναντι σε διάφορα ζητήματα παρά στην άσκηση πραγματικής εξουσίας.

Μόνο αργότερα και βαθμιαία οι διεθνείς οργανισμοί αποκτούν την δική τους υπόσταση ανεξάρτητη από τα κράτη : ανεξάρτητη γραμματεία, αποφάσεις που παίρνονται με απλή ή αυξημένη πλειοψηφία, όργανα που αποτελούνται από πρόσωπα άλλα εκτός από τους αντιπροσώπους των κρατών και ιδιαίτερες εξουσίες που απορρέουν από την πραγματική παρέτηση των κρατών από ορισμένες αρμοδιότητές τους.

Η μεταβολή αυτή δεν συντελέστηκε ευθύγραμμα και χωρίς παλινδρομήσεις. Τα κράτη διατηρούν πάντα τις σημαντικότερες εξουσίες και όταν αντιμετωπίζουν την δημιουργία νέου διεθνούς οργανισμού, οι αρμοδιότητες του οποίου επεκτείνονται σε καινούργιους τομείς, ξαναγυρίζουν στις ήδη ξεπερασμένες περιοριστικές μορφές των παλαιότερων διεθνών οργανισμών που αφορούσαν λιγότερο σημαντικά ζητήματα.

Διαίρεση των διεθνών οργανισμών

Η κατάταξη σε κατηγορίες του μεγάλου αριθμού των διεθνών οργανισμών που υπάρχουν σήμερα δεν είναι εύκολο έργο. Όπως είναι αυτονόητο η διαίρεση των διεθνών οργανισμών μπορεί να γίνει με βάση διάφορα κίνητρα.

1. Αν δεχθεί κανείς σαν κίνητρο της άποψη της νομικής

τεχνικής θα πρέπει να διακρίνει τους διεθνείς από τους υπερεθνικούς οργανισμούς.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα των διεθνών ή ακριβέστερα των διακρατικών οργανισμών είναι ότι τα κράτη μέλη διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη λειτουργία τους, με τη συμμετοχή τους στα διάφορα όργανα. Αντίθετα το κοινό όργανο του υπερεθνικού οργανισμού έχει την εξουσία της απόφασης χωρίς ουσιαστική επέμβαση των κυβερνήσεων των

κρατών-μελών του. Εκτός από αυτό τα όργανα του υπερεθνικού οργανισμού έχουν απονεμηθεί εξουσίες που σε ορισμένες περιπτώσεις τις ασκούν απεφθείας στα μέλη των κρατών (π.χ. η Επιτροπή της Κοινοπραξίας και Χάλυβα), ενώ ο διακρατικός οργανισμός ασκεί εξουσία μόνο απέναντι στα κράτη και όχι στα φυσικά και νομικά πρόσωπα που υπάγονται σε αυτά.

Το στοιχείο ακριβώς της αμεσότητας δείχνει ότι οι υπερεθνικοί οργανισμοί πλησιάζουν πλησιάζουν προς την έννοια της ομοσπονδιακής οργάνωσης.

2. Από την άποψη του αντικειμένου τους οι διεθνείς οργανισμοί διακρίνονται σε γενικού και ειδικούς.

Γενικοί διεθνείς οργανισμοί είναι εκείνοι που το αντικείμενό τους όπως καθορίζεται από τα καταστατικά τους κείμενα, αναφέρεται στο σύνολο των ειρηνικών σχέσεων των κρατών επίλυση των διεθνών συγκρούσεων. Οι οργανισμοί αυτοί είναι ευρύτατοι και ουσιαστικά κάθε ζήτημα ανάγεται στην δικαιοδοσία τους. Στην κατηγορία αυτή ανήκε στο παρελθόν η Κοινωνία των εθνών και σήμερα ο Ο.Η.Ε. όπως και ο οργανισμός των Αμερικανικών κρατών, σε μικρότερο βαθμό.

Οι ειδικοί ή ειδικευμένοι οργανισμοί, που έχουν περιορισμένο αντικείμενο μπορούν να διακριθούν :

α) Σε οικονομικούς οργανισμούς όπως είναι η Διεθνής

Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Οικονομικής Ανάπτυξης, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός, η Οικονομική Κοινότητα όπως και οι οργανισμοί που αφορούν διάφορα προϊόντα κ.τ.λ.

β) Σε τεχνικούς οργανισμούς όπως είναι η Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών, ο παγκόσμιος μετεωρολογικός οργανισμός, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Ατομικής Ενέργειας, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Διαστημικής έρευνας.

γ) Σε κοινωνικούς και ανθρωπιστικούς οργανισμούς όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός, η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας σε κάποιο βαθμό όπως και ο Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας, η Διακυβερνητική Επιτροπή Ευρωπαϊκής Μετανάστευσης κ.α.

δ) Σε στρατιωτικούς οργανισμούς που έχουν ως αντικείμενο την κοινή άμυνα, πραγματοποιούμενη είτε στα πλαίσια συμμαχιών παλαιού τύπου, είτε συγχρόνων συδνηκών αμοιβαίας βοήθειας όπως το ΝΑΤΟ ή η Ένωση Δυτικής Ευρώπης. Επίσης ο Οργανισμός του Συμφώνου της Βαρσοβίας.

ε) Σε πολιτικούς οργανισμούς σε στενή έννοια, δηλαδή σε οργανισμούς που δεν αποβλέπουν στην διεθνή κοινότητα στο σύνολό της αλλά στο συντονισμό και την εναρμόνιση της συμπεριφοράς των κρατών μελών απέναντι στα τρίτα κράτη και στα διεθνή προβλήματα με σκοπό την επίτευξη συνδιασμών ισορροπίας μεταξύ των κρατών. Ως παράδειγμα θα μπορούσε να αναφερθεί η Ένωση Δυτικής Ευρώπης. Επίσης ο Οργανισμός του Συμφώνου της Βαρσοβίας, όπως επίσης ο Αραβικός Σύνδεσμος.

3. Οι Διεθνείς Οργανισμοί μπορούν επίσης να διακριθούν ανάλογα με τον γεωγραφικό χώρο που καλύπτουν και την σύνδεσή τους, σε παγκόσμιους ή οικουμενικούς (Ο.Η.Ε.) και σε περιφερειακούς που αποτελούν ενότητες κρατών στηριζόμενες σε

καθαρά γεωγραφικά κριτήρια και αποβλέπουν σε γενικούς ή ειδικότερους σκοπούς (οργανισμούς Αμερικανικών κρατών). Οι ειδικευμένοι οργανισμοί μπορούν να είναι παγκόσμιοι όσο και περιφερειακοί, το αντικείμενό τους όμως είναι περιορισμένο.

4. Από την άπουη της συμμετοχής σε αυτούς, ουσιαστική είναι η διάκριση των διεθνών οργανισμών σε κλειστούς και ανοιχτούς.

Ο κλειστός διεθνής οργανισμός αποτελεί μια συμμαχία που περιορίζεται στα σύμμαχα κράτη και στρέφεται, ρητά ή σιωπηρά εναντίον ορισμένων τρίτων κρατών.

Ο ανοιχτός οργανισμός μπορεί να είναι παγκόσμιος ή οικουμενικός οπότε περιλαμβάνει ή τείνει να περιλάβει όλα τα κράτη. Μπορεί ακόμα να αποβλέπει σε αυστηρά καθορισμένο σκοπό ή σε συγκεκριμένο ειδικό λειτούργημα, όπως συνέβει στα πρώτα στάδια της εμφάνισής του (π.χ. εξασφάλιση της ομαλής ανταλλαγής της αλληλογραφίας μεταξύ των κρατών, πρόληψη της διάδοσης επιδημιών κ.α.).

Ο ανοιχτός οργανισμός μπορεί επίσης να αποτελεί γεωγραφικά περιορισμένη ένωση κρατών που αποβλέπει στην προαγωγή κοινών συμφερόντων, ποτέ όμως δεν στρέφεται εναντίον ορισμένου ή ορισμένων τρίτων κρατών.

Η κυριώτερη διαφορά ανάμεσα στους κλειστούς και ανοιχτούς οργανισμούς αφορά τις προϋποθέσεις συμμετοχής σ' αυτούς. Απαραίτητη προϋπόθεση της συμμετοχής ενός κράτους σε κλειστό οργανισμό αποτελεί η αποδοχή της από όλα τα κράτη-μέλη. Η φύση του κλειστού οργανισμού ως κλειστής συμμαχίας περιορισμένης ανάμεσα στα μέλη της οδηγεί στην απόλυτη εφαρμογή της αρχής της συμφωνίας όταν πρόκειται για την είσοδο τρίτου κράτους στη συμμαχία. Αντίθετα η αρχή της ομοφωνίας δεν ισχύει κατ' αρχήν για την είσοδο καινούργιου κράτους-μέλους σε

προϋποθέσεις. Την πλήρωση μάλιστα των προϋποθέσεων ελέγχει ο οργανισμός η δε απόφαση αποδοχής παίρνεται με απλή ή αυξημένη πλειοψηφία.

Συνέπεια του συστήματος αυτού της πλειοψηφίας για την απόφαση της συμμετοχής καινούργιων μελών στους ανοιχτούς διεθνείς οργανισμούς αποτελεί το γεγονός ότι μπορούν να είναι μέλη σ' αυτούς κράτη που δεν έχουν διπλωματικές σχέσεις μεταξύ τους ή ακόμα και κράτη που βρίσκονται σε σύγκρουση ή που έχουν αντίθετα κοινωνικά και πολιτικά κδεστώτα ή ακολουθούν διαφορετική εξωτερική πολιτική.

Εκτός από τη διαφορά αυτή, ως προς το δικαίωμα συμμετοχής ανάμεσα στους κλειστούς και ανοιχτούς οργανισμούς υπάρχουν κι άλλες, που αφορούν την σύνδεση και την λειτουργίας τους. Οι διαφορές αυτές στο σύνολό τους πηγάζουν από το γεγονός ότι οι κλειστοί οργανισμοί έχουν μικρότερη αυτονομία απέναντι στα κράτη μέλη τους, με την έννοια ότι δεν υποκαθιστούν τα κράτη για την πραγματοποίηση των στόχων της συμμαχίας. Στην ουσία αποτελούν διακυβερνητικούς οργανισμούς και όργανα των κυβερνήσεων.

Αντίθετα ο ανοιχτός οργανισμός είναι πραγματικά διεθνής και στην υπηρεσία όχι τόσο των κρατών όσο της κοινότητας που απαρτίζουν.

5. Κατά γενικό κανόνα μέλη των διεθνών οργανισμού είναι τα κράτη που αντιπροσωπεύονται από μέλη ή απεσταλμένους των κυβερνήσεών τους. Δικαίως, κατά συνέπεια στην ορολογία του Ο.Η.Ε. αποκαλούνται, διακυβερνητικοί οργανισμοί.

Κάποτε όμως η διεθνής νομική προσωπικότητα αναγνωρίζεται σε οργανισμούς που δεν απαρτίζονται από κράτη. Σ' αυτούς αναγνωρίζεται και το δικαίωμα να συνάπτουν με κράτη συμφωνίες που δεν διέπονται από το εθνικό δίκαιο ορισμένου κράτους. Τέτοια

είναι από πολλά χρόνια η περίπτωση της καθολικής εκκλησίας.

Εκτός από τις εξαιρετικές αυτές περιπτώσεις υπάρχουν οργανισμοί που δεν έχουν διακυβερνητικό χαρακτήρα, οι οποίοι ονομάζονται μη κυβερνητικοί οργανισμοί.

Οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί είναι ιδιωτικοί και δεν έχουν ποτέ ως μέλη τους κράτη. Αν και δεν αποβλέπουν στον πλουτισμό, διαθέτουν συχνά ισχυρότατα οικονομικά μέσα, είναι δε νομικά πρόσωπα μολονότι η νομική τους θέση ποικίλλει στα διάφορα κράτη.

Οι μη κυβερνητικοί οργανισμοί έχουν συχνά στενούς δεσμούς με τους μεγάλους διακυβερνητικούς οργανισμούς. Έτσι στο άρθρο 25 του συμφώνου της Κ.Τ.Ε. προβλέποταν η συνεργασία με μη κυβερνητικούς οργανισμούς. Επίσης το άρθρο 71 του καταστατικού χάρτη του Ο.Η.Ε. προβλέπει ότι "το οικονομικό και κοινωνικό Συμβούλιο μπορεί να συμβουλευέται μη κυβερνητικούς οργανισμούς που ασχολούνται με θέματα σχετικά με τις αρμοδιότητές του.

Τη διαδικασία της συμβουλευτικής γνωμάτευσης των μη κυβερνητικών οργανισμών εφαρμόζει επίσης η UNESCO (συνεργασία με επιστημονικά σωματεία ή κέντρα ερευνών) η Δ.Ο.Ε., ο Διεθνής Οργανισμός Διατροφής και Γεωργίας (FAO), η Διεθνής Ένωση τηλεπικοινωνιών. Το ίδιο σύστημα εφαρμόζει και το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Αντίθετα από τους μη κυβερνητικούς οργανισμούς, οι κυβερνητικοί, ή σωστότερα οι διακυβερνητικοί οργανισμοί είναι όπως έχει ήδη λεχθεί, εκείνοι που μέλη τους είναι μόνο κράτη. Αν και είναι πολύ λιγότεροι από τους μη κυβερνητικούς είναι ήδη πολυαριθμότεροι και παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία οι διακυβερνητικοί οργανισμοί μπορούν να διακριθούν σε όλες τις παραπάνω κατηγορίες των υπερεθνικών ή διακρατικών οργανισμών, των παγκόσμιων ή περιφερειακών, των πολιτικοστρατιωτικών, οικονομικών, επιστημονικών ή τεχνικών οργανισμών των κλειστών ή

ανοιχτών. Τα κράτη που ενώνονται σε αυτούς προετοιμάζονται κάποτε για ενδεχόμενη σύγκρουση με τρίτα κράτη ή με άλλους διακυβερνητικούς οργανισμούς, στις περισσότερες όμως περιπτώσεις αποβλέπουν στην ανάπτυξη της ανθρωπίνης αλληλεγγύης ενώ οι σπουδαιότεροι από αυτούς ασκούν σημαντική επίδραση στις τύχες της ανθρωπότητας.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

**ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΑΞΗ ΤΩΝ
ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΙ - ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Α) Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκροτήσεως και Ανάπτυξης

Η Διεθνής τράπεζα ανασυγκρότησης και ανάπτυξης (Παγκόσμια Τράπεζα) όπως και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ιδρύθηκε με τις συμφωνίες του BRETTON WOODS το 1945. Ουσιαστικά όμως άρχισε τη λειτουργία το 1946. Η Παγκόσμια Τράπεζα είναι νομικά αυτόνομη διεθνής οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών με έδρα την Ουάσινγκτον.

Η τράπεζα μπορεί να αποκτήσει κινητή και ακίνητη περιουσία, και να έχει προνόμια και ασυλίες και να εργάζεται σαν τραπεζική επιχείρηση.

Κανένα κράτος δεν συμμετέχει στην ΔΤΑΑ εάν δεν έχει προηγουμένως εισέλθει στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Σκοποί

α) Η υποβοήθηση της ανοικοδόμησης και οικονομικής ανάπτυξης των κρατών-μελών με την παροχή δανείων.

Η τράπεζα βρίσκει κεφάλαια στην διεθνή κεφαλαιοαγορά και παρέχει δάνεια στα κράτη για την εκτέλεση συγκεκριμένων προγραμμάτων έργων των οποίων παρακολουθεί την εκτέλεση. Τα δάνεια που παρέχονται είναι βοηθητικής φύσης και παρέχονται μετά από ειδική συμφωνία του κράτους που δανειάζεται και της τράπεζας. Τα επιτόκια είναι συνήθως υψηλά. Τα πιστωτικά μέσα προέρχονται

Η τράπεζα βρίσκει κεφάλαια στην διεθνή κεφαλαιοαγορά και παρέχει δάνεια στα κράτη για την εκτέλεση συγκεντρωμένων προγραμμάτων έργων των οποίων παρακολουθεί την εκτέλεση. Τα δάνεια που παρέχονται είναι βοηθητικής φύσης και παρέχονται μετά από ειδική συμφωνία του κράτους που δανείζεται και της τράπεζας. Τα επιτόκια είναι συνήθως υψηλά. Τα πιστωτικά μέσα προέρχονται από τις αρχικές εισφορές των κρατών μελών αλλά κυρίως από την έκδοση ομολογιών και την πώληση αξιογράφων.

β) Χορηγεί τεχνική βοήθεια σε υποανάπτυκτες χώρες με αποστολή εμπειρογνομόμων, αναλαμβάνει αναπτυξιακές μελέτες και διεξάγει μετεκπαιδευτικά μαθήματα για ανώτατους κρατικούς λειτουργούς.

γ) Προωθεί ιδιωτικές επενδύσεις με την παροχή εγγύησης ή δανειοδότησης από τα κεφάλαιά της.

δ) Βοηθά την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου στην ισορροπία των ισοζυγίων πληρωμών των κρατών-μελών.

Η ΔΤΑΑ, ένας οργανισμός βοήθειας στον τρίτο κόσμο

Η διεθνής τράπεζα δίνει δάνεια με υψηλά επιτόκια (8% στα χρόνια 1975 και πάνω από 10% μετά το 1982) και εξωφλούμενα το αργότερο σε 20 χρόνια. Κατ' αρχήν λοιπόν οι όροι αυτοί δεν είναι τόσο ευνοϊκοί για τις χώρες του Τρίτου Κόσμου.

Κι όμως από το 1975 η ΔΤΑΑ άλλαξε στρατηγική, αν και κράτησε τα υψηλά επιτόκια. Ενώ δηλ. πριν τα δάνεια παραχωρόντουσαν για μεγάλα σχέδια βιομηχανικής ανάπτυξης, μετά το 1975 δινόντουσαν και για «στοιχειώδεις ανάγκες» δηλ. κυρίως για σχέδια γεωργικής ανάπτυξης («διαρθρωτικά» δάνεια).

Η ΔΤΑΑ παραμένει ένα ουσιαστικό όργανο χρηματοδότησης

της ανάπτυξης του Τρίτου Κόσμου. Κάθε χρόνο εκδίδει μια έκθεση όπου αναλύονται ιδίως τα χαρακτηριστικά της υπανάπτυξης. Η ΔΤΑΑ συμμετείχε χρηματοδοτικά σε πολυάριθμα προγράμματα ζωτικής σημασίας για χώρες υποανάπτυξης (π.χ. υγειονομικά προγράμματα). Όμως οφείλει να προσαρμόσει τους τρόπους επέμβασής της στις οικονομικές και χρηματοδοτικές συνθήκες που προκύπτουν από τις δυσκολίες των χωρών αυτών να εξοφλήσουν το εξωτερικό χρέος.

Μέλη και κεφάλαιο

Μέλη της είναι σχεδόν όλα τα κράτη που μετέχουν στον ΟΗΕ. Τα σοσιαλιστικά κράτη δεν είναι κράτη-μέλη γιατί η Τράπεζα εργάζεται σύμφωνα με τις αρχές της ιδιωτικής επιχείρησης και του κέρδους. Κάθε κράτος-μέλος μπορεί να αποχωρήσει με ορισμένη προθεσμία. Η αποχώρηση κράτους-μέλους από το ΔΝΤ επιφέρει και την παύση συμμετοχής του στην τράπεζα. Κατά την ιδρυτική συμφωνία το κεφάλαιο της τράπεζας ήταν 10 δισ. δολάρια, διαιρεμένο σε μετοχές των 100.000 δολ. ΗΠΑ. Ήδη το μετοχικό κεφάλαιο της τράπεζας υπερβαίνει τα 41 δισ. δολάρια. Η εισφορά της Ελλάδας είχε καθοριστεί σε 25 εκ. δολ.

Όργανα

Τα όργανα της τράπεζας είναι :

α) Συμβούλιο διοικητών : Είναι το ανώτατο όργανο της τράπεζας. Σε αυτό συμμετέχουν όλα τα κράτη-μέλη με ένα αντιπρόσωπο και ένα αναπληρωτή. Κάθε μέλος διαθέτει 250 γήφους συν μια συμπληρωματική γήφο για κάθε μετοχή του

αποθεματικού κεφαλαίου το οποίο διαδέτει και οι αποφάσεις λαμβάνονται με πλειοψηφία.

β) Εκτελεστικοί διευθυντές (ή εκτελεστικό συμβούλιο) : Είναι υπεύθυνοι για τις εξουσίες που τους χορηγεί το συμβούλιο διοικητών. Είναι 20 και η θητεία τους είναι διετής. Οι 4 από τους εκτελεστικούς διευθυντές διορίζονται από τα κράτη που διαδέτουν το μεγαλύτερο αριθμό μετοχών, ενώ οι υπόλοιποι εκλέγονται από τα υπόλοιπα κράτη - μέλη.

γ) Πρόεδρος : Συμμετέχει στις συνεδριάσεις του συμβουλίου διοικητών, διευθύνει τις εργασίες της τράπεζας και προϊσταται του προσωπικού.

δ) Συμβουλευτικό συμβούλιο : το οποίο έχει απλώς συμβουλευτική αρμοδιότητα και αποτελείται από εμπειρογνώμονες διαφόρων εθνικοτήτων.

B) Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Τον Ιούλιο του 1944 συνήλθε στο BRETTON WOODS (ΗΠΑ) η νομισματική και δημοσιονομική συνδιάσκεψη και η οποία αποτελείται από αντιπροσώπους 44 κρατών και αποφάσισε την ίδρυση δύο νέων διεθνών οικονομικών οργανισμών του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Διεθνούς Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης. Τα άρθρα της ιδρυτικής συμφωνίας ενέκριναν αρκετές χώρες που εκπροσωπούσαν σημαντικό μέρος του κεφαλαίου. Το ΔΝΤ ουσιαστικά άρχισε να λειτουργεί το Μάρτιο του 1947 και η έδρα του είναι στην Ουάσιγκτον.

Σκοποί του Δ.Ν.Τ.

Σκοποί του Δ.Ν.Τ. είναι :

- η προαγωγή της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας.
- η αρμονική ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου έτσι ώστε να διευκολυνθεί η επίτευξη υψηλών επιπέδων απασχόλησης των συντελεστών της παραγωγής και του εισοδήματος.
- η καθιέρωση ενός πολυμερούς συστήματος πληρωμών και τρεχουσών συναλλαγών και ο περιορισμός των νομισματικών περιορισμών του εμπορίου.
- η προαγωγή της νομισματικής σταθερότητας και η αποφυγή ανταγωνιστικών υποτημίσεων.
- η παροχή διευκολύνσεων για τη διόρθωση καταστάσεων ανισορροπίας στα ισοζύγια πληρωμών χωρίς την προσφυγή σε μέτρα επώδυνα για την διεθνή οικονομία.
- ο περιορισμός του μεγέθους και της διάρκειας της ανισορροπίας στα ισοζύγια πληρωμών των κρατών-μελών.

Με λίγα λόγια σκοπός του ΔΝΤ είναι η διαχείριση, η εγγύηση και ο έλεγχος της διεθνούς νομισματικής τάξης.

Μέλη και κεφάλαιο

Στο τέλος του Ιουνίου 1984 σαν μέλη στο ΔΝΤ μετάχουν 146 κράτη-μέλη. Στο ΔΝΤ μετέχουν όλες οι χώρες του Δυτικού Κόσμου εκτός από την Ελβετία. Από τις σοσιαλιστικές χώρες μόνο μερικές συμμετέχουν.

Το ύψος του κεφαλαίου δεν ορίζεται από το καταστατικό. Κάθε κράτος με την είσοδό του στο ταμείο αναλαμβάνει ένα ποσό συμμετοχής (QUOTA) δηλ. ορισμένο αριθμό μετοχών το οποίο

καθορίζεται με βάση το εθνικό εισόδημα, τα συναλλαγματικά του διαθέσιμα και το μέγεθος του εξωτερικού του εμπορίου.

Στην συμφωνία είχε οριστεί ότι ο αριθμός QUOTA για τις Η.Π.Α. είναι 2750 η Μεγάλη Βρετανία είναι 1300 η Γαλλία 450 και την Ελλάδα 40. Τα QUOTA υπολογίζονται σε εκ. δολ. ΗΠΑ. Το ταμείο μπορεί να προτείνει αναθεώρηση του πίνακα ποσοστών συμμεχής (QUOTA) κανονικά κάθε 5 χρόνια ή έκτακτα όταν καταστεί ανάγκη.

Η Ελλάδα υπήρξε σχεδόν η μόνη χώρα, η οποία μέχρι σήμερα δεν δέλησε να χρησιμοποιήσει το ποσοστό συμμετοχής της, φυλλάσσοντάς το σαν έσχατο απόδεμα για την περίπτωση ανυπέρβλητης συναλλαγματικής κρίσης. Τις ανάγκες τις προτίμησε να καλύψει με την προσφυγή σε δανεισμούς και μέσω της χρησιμοποίησης του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συμφώνου, απ' το οποίο έλαβε το 1966 δάνειο 25 εκ. δολ. το οποίο και εξόφλησε εντός μιας πενταετίας. Η QUOTA της Ελλάδας εμφανίζεται σήμερα σαν ανέπαφο ενεργητικό κατά των υπολογισμό του αποδέματός της σε συνάλλαγμα και χρυσό. Με ατομική αίτηση ενός κράτους-μέλους και πλειοψηφία 80% μπορεί να μεταβληθεί το ύψος του ποσοστού συμμετοχής του στο ταμείο. Κάθε κράτος-μέλος υποχρεούται με την είσοδό του στο ταμείο να καταβάλλει ένα ποσοστό σε χρυσό (25%). Το υπόλοιπο από το ποσοστό συμμετοχής το καταβάλλει σε εθνικό (εγχώριο) νόμισμα ή του παρέχεται η δυνατότητα να καταθέσει αντίστοιχα ομόλογα των Κεντρικών Τραπεζών. Το κράτος-μέλος που δεν εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του χάνει το δικαίωμα να χρησιμοποιεί τους πόρους του ταμείου. Αν ένα

κράτος μέλος δείχνει μόνιμη αντισυμβατική συμπεριφορά τότε υποχρεώνεται σε παραίτηση.

Όργανα

Τα όργανα του ΔΝΤ είναι τα εξής :

α) συμβούλιο διοικητών (που είναι το βασικό όργανο του ΔΝΤ). Κάθε κράτος-μέλος διορίζει έναν διοικητή κι έναν αναπληρωτή. Η θητεία τους είναι πενταετής, και από αυτούς δικαίωμα γήφου έχει μόνο ο διοικητής, οι αποφάσεις παίρνονται με πλειοψηφία 85% εκτού του οποίου το 21% κατέχουν οι ΗΠΑ, διαθέτοντας έτσι ένα πραγματικό διακίωμα VETO. Κάθε διοικητής έχει ορισμένους γήφους, ανάλογα με το ύψος ποσοστού συμμετοχής που διαθέτει το κράτος-μέλος που εκπροσωπεί. Το συμβούλιο των διοικητών συνέρχεται σε τακτική σύνοδο μία φορά το χρόνο. Εγκρίνει τα πεπραγμένα, εκλέγει τους διευθυντές και αποφασίζει για την είσοδο νέων μελών κλπ.

β) Εκτελεστικό συμβούλιο (ή εκτελεστικοί διευθυντές).

Το καταστατικό ορίζει ότι ο αριθμός του συμβουλίου αυτού δεν πρέπει να είναι κατώτερος των δώδεκα. Σήμερα ο αριθμός του ανέρχεται σε είκοσι. Τα πέντε κράτη με τα υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής διορίζουν από έναν διευθυντή, ενώ οι υπόλοιποι διευθυντές εκλέγονται για δύο χρόνια από τα υπόλοιπα κράτη-μέλη. Οι «διοριζόμενοι» διευθυντές έχουν στο εκτελεστικό συμβούλιο τόσες γήφους όσες διαθέτουν και τα κράτη-μέλη που τους διόρησαν. Οι «εκλεγμένοι» διευθυντές έχουν το σύνολο των γήφων των κρατών που τους εξέλεξαν. Οι εκτελεστικοί διευθυντές είναι υπεύθυνοι για την εκτέλεση των εργασιών του ταμείου και έχουν τις εξουσίες εκείνες που τους μεταβίβασε το συμβούλιο των Διοικητών.

γ) Διευθύνων σύμβουλος : Για την άσκηση των καθημερινών εργασιών το εκτελεστικό συμβούλιο διορίζει έναν διευθύνων

σύμβουλο ο οποίος προεδρεύει στο εκτελεστικό συμβούλιο, αλλά δεν έχει δικαίωμα γήφου εκτός από την περίπτωση της ισοψηφίας. Διευδύνει τις εργασίες του ταμείου και είναι προϊστάμενος του προσωπικού.

Ουσιαστική συμμετοχή στη διεύθυνση του ταμείου έχουμε :

Η ομάδα (λέσχη) των 10 που περιλαμβάνει τα σημαντικότερα βιομηχανικά κέντρα του κόσμου και η επιτροπή των 20 που λειτουργεί σαν συμβουλευτικό όργανο.

Το ΔΝΤ όργανο βοήθειας (η λειτουργία του ΔΝΤ).

Οι πόροι του ΔΝΤ αποτελούνται από τα ποσοστά συμμετοχής «μερίδες» στο κεφάλαιο του ταμείου που αναλαμβάνουν τα κράτη-μέλη, τα οποία όμως έχουν ένα δικαίωμα «δανείου» (τραβήγματος-TIRAGE) έναντι της μερίδας τους, για να αντιμετωπίσουν προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών τους.

Το πλεονέκτημα λοιπόν που προκύπτει για τα κράτη από τη συμμετοχή τους στο κεφάλαιο είναι τα ειδικά τραβηχτικά δικαιώματα τα οποία τους παρέχονται. Κάθε κράτος έχει την δυνατότητα έναντι της μερίδας του (QUONTA) να αγοράσει ξένο νόμισμα δηλαδή συνάλλαγμα για την ικανοποίηση των αναγκών πληρωμής του. Τα ΕΤΔ θεωρούνται ως ένα μέσο χρηματοδότησης της ανάπτυξης.

Κάθε κράτος είναι υποχρεωμένο να διατηρεί ένα μέσο όρο αποθέματος στο ΔΝΤ που να μην είναι λιγότερο από το 30% του ποσοστού της SDR5 (τραβηχτικά δικαιώματα) που της έχουν παραχωρηθεί συνολικά από το ταμείο.

Τα Ε.Τ.Δ. δεν είναι αληθινό νόμισμα, διότι δεν είναι διαπραγματεύσιμα στην αγορά συναλλάγματος. Δεν έχουν φυσική υπόσταση. Είναι μια μονάδα λογαριασμού. Η κατοχή τους επιτρέπει να λαμβάνονται ισόποσα μετατρέγιμα νομίσματα, που

υποδεικνύονται από το ΔΝΤ. Τα κράτη-μέλη, έχουν λοιπόν την δυνατότητα πραγματοποίησης αναλήψεως έναντι της μερίδας τους. Πέραν του ποσού αυτού επιτρέπονται τμηματικές αναλήψεις σε ποσότητες που αντιστοιχούν στο ένα τέταρτο (1/4) της μερίδας του δανειζομένου κράτους. Το σύνολο των αναλήψεων αυτών δεν μπορεί να υπερβεί το 200% της μερίδας συμμετοχής κάθε κράτους. Δανεισμός υφίσταται κάθε φορά που το κράτος αρχίζει να αποσέρει ποσό πάνω από το 100% της συμμετοχής του.

Οι αναλήψεις του είδους αυτού γίνονται είτε με αγορά (direct drawing) είτε με την μορφή της "διευθέτησης για εφεδρικές αναλήψεις".

Με μια ορισμένη διαδικασία που βασίζεται σε διαπραγματεύσεις ανάμεσα στο ταμείο και το κράτος, τα κράτη "δενείζονται" έναντι καταβολής εθνικούς τους νομίσματος, "σκληρά" νομίσματα προς εξυπηρέτηση των αναγκών τους σε συνάλλαγμα με σύμβαση ανταλλαγής που ονομάζεται SWAP και αναλαμβάνουν μέσα σε τακτή προθεσμία (3-5 χρόνια) την επιστροφή του αγορασθέντος συναλλάγματος και την ανάληψη του ισόποσου σε δικό τους νόμισμα.

Η κριτική εναντίον του ΔΝΤ

Το ΔΝΤ είναι συχνά στόχος κριτικών ή προτάσεων για την βελτίωση της λειτουργίας του οι οποίες αφορούν κυρίως στο γεγονός ότι:

- Οι συστάσεις του ΔΝΤ είναι συνήδως σταθεροποιητικής μορφής ενώ η παγκόσμια οικονομία υποφέρει από μια επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας.
- Το σύστημα των κυμαινόμενων ισοτιμιών που αντικατέστησε τις σταθερές ισοτιμίες από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 όχι μόνο

δεν συνοδεύτηκε με ευεργετικά αποτελέσματα όπως πίστευαν οι υποστηρικτές του, αλλά επιταχύνει αντίθετα τις στάσεις για υποτίμηση και εμφάνιση "φαύλων κύκλων".

- Το ΔΝΤ δεν ευνοεί τις αναπτυσσόμενες χώρες και δέτει υπερβολικά αυστηρούς όρους για τη χορήγηση των πόρων που έχουν ανάγκη και ζητούν, ενισχύοντας με τον τρόπο αυτό την εικόνα ενός κλειστού CLUB των πλούσιων χωρών.

Είναι αλήθεια ότι η τριτοκοσμική διάσταση του Δ.Ν.Τ. είναι διαφορούμενη. Αυτό προκύπτει από το ότι 20 χρόνια το ΔΝΤ ήταν "παθητικό" απέναντι στον Τρίτο Κόσμο.

Στα χρόνια 1963-66 έγινε μια σειρά τροποποιήσεων για να ευνοηθούν τα υπό ανάπτυξη κράτη. Υιοθετήθηκαν λοιπόν (το 1974) τα λεγόμενα "προσωρινά μέτρα" των οποίων η αρχή συνίσταται στη διάκριση ανάμεσα στο ύψος των ποσοστών συμμετοχής και στο ύψος των τραβηχτικών διακιωμάτων. Η διαφορικότητα του ΔΝΤ αφορά στις αρμοδιότητές του για την ανασυγκρότηση της οικονομίας των κρατών-μελών σε κατάσταση σχεδόν πτώχευσης. Το Ταμείο μπορεί να εξαρτήσει την παραχώρηση των τραβηχτικών διακιωμάτων υπό την προϋπόθεση ότι τα αιτούντα κράτη θα εξυγιάνουν τις οικονομίες τους. Μπορεί επίσης να επιβάλλει τον έλεγχό του στις οικονομίες των κρατών -μελών σε περίπτωση βαρειάς αστάθειας του ισοζυγίου πληρωμών. Το ΔΝΤ προβαίνει τότε σε μια ανακλιμάκωση των χρεών αυτών των χωρών (θεσπίζοντας μέτρα δραστικά για τη μείωση του πληθωρισμού και του δημοσιονομικού ελλείματος).

Απέναντι στην διεθνή νομισματική αταξία, ο ρόλος του ΔΝΤ να ελέγχει την καλή πορεία των οικονομικών δραστηριοτήτων των κρατών, τείνει να ενισχυθεί. Αυτός ο ρόλος "νοιώθεται" από τα κράτη σαν ένας καταναγκασμός.

Το ΔΝΤ φαίνεται σαν ένας (οικονομικός) χωροφύλακας

απέναντι σ' εκείνα τα κράτη που γνωρίζουν σοβαρές οικονομικές δυσκολίες που οφείλονται κυρίως σε πολύ βαρεία εξωτερικά χρέη.

Βασικός σκοπός του Διεθνούς Νομισματικού Συστήματος είναι η διεθνής νομισματική συνεργασία, η ισόρροπος ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου, η συναλλαγματική σταθερότητα.

Το ταμείο εποπτεύει το διεθνές νομισματικό σύστημα για να εξασφαλίσει την αποτελεσματική λειτουργία του και επιβλέπει τη συμμόρφωση κάθε μέλους προς τις υποχρεώσεις του που καθορίζονται στα άρθρα της Συμφωνίας του Ταμείου.

B. Οι υποχρεώσεις των μελών συνομίζονται στα ακόλουθα :

- Να κατευθύνουν την οικονομική και χρηματοπιστωτική πολιτική τους ώστε να εξασφαλίζουν οικονομική ανάπτυξη με σταθερότητα τιμών.

- Να αποφεύγουν χειρισμούς συναλλάγματος ή του διεθνούς νομισματικού συστήματος με το σκοπό να παρεμποδίζουν τη πραγματική προσαρμογή του ισοζυγίου πληρωμών ή προκειμένου να αποκομίσουν αδέμιτα συγκριτικά πλεονεκτήματα έναντι των άλλων μελών.

- Να γνωστοποιούν στο Δ.Ν.Τ. τις συναλλαγματικές ρυθμίσεις που προτίθενται να εφαρμόσουν.

- Να παρέχουν στο Δ.Ν.Τ. τις αναγκαίες πληροφορίες για την πολιτική που ασκούν όσον αφορά τις τιμές συναλλάγματος. Επίσης να παρέχουν εθνικά στοιχεία για τα κάτωθι θέματα : επίσημα αποθέματα στο εσωτερικό και το εξωτερικό (σε χρυσό και ξένο συνάλλαγμα), αποθέματα τηρούμενα στο εξωτερικό και στο εσωτερικό από τραπεζικά και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (σε χρυσό και συνάλλαγμα), σύνολο εξαγωγών και εισαγωγών εμπορευμάτων σε αξία εγχώριου νομίσματος, παραγωγή χρυσού, διεθνές ισοζύγιο

πληρωμών, διεθνής επενδυτική θέση, δείκτες τιμών εμπορευμάτων σε χονδρική και λιανική αγορά.

Γ. Στα πλαίσια της 3ης τροποποίησης των άρθρων της Συμφωνίας του Δ.Ν.Τ. με το τροποποιούμενο άρθρο (XXVI, τμήμα 2) και τις προστιθέμενες διατάξεις (Φεβρουάριος '92) :

- Παράρτημα L

- Εδάφιο V στο άρθρο XXI, Τμήμα 3 (i)

- Εδάφιο F στο Παράρτημα D παράγραφος 5

καθορίζονται οι κυρώσεις που επιβάλλονται στα μέλη του Δ.Ν.Τ. που δεν εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους.

Ειδικότερα :

1) Τροποποίηση του άρθρου XXVI, τμήμα 2

α) Εάν ένα μέλος δεν εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του, το Δ.Ν.Τ. ανακοινώνει ότι το μέλος αυτό δεν μπορεί να χρησιμοποιεί τους πόρους του Δ.Ν.Τ. Κάθε μέλος με αίτηση του μπορεί να αποκτήσει Ειδικά Τραβηκτικά Δικαιώματα ή νομίσματα άλλων μελών, τα οποία τηρούνται στους Γενικούς πόρους του Δ.Ν.Τ., με ανταλλαγή του νομίσματός του. Το Συμβούλιο των Διοικητών ή

κατ' εξουσιοδότησή του το Συμβούλιο των Εκτελεστικών Δ/ντών είναι αρμόδιο να λαμβάνει τη σχετική απόφαση με απλή πλειοψηφία των ριπτομένων υήφων.

β) Εάν εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος το μέλος εξακολουθεί να μη εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του, το Δ.Ν.Τ. αναστέλλει τα δικαιώματα υήφων του μέλους.

γ) Εάν μετά την παρέλευση του παραπάνω χρονικού διαστήματος το μέλος δεν εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του, ο μέλος καλείται να αποσύρει τη συμμετοχή του ως μέλος του Δ.Ν.Τ.

Η διαφορά μεταξύ του ισχύοντος άρθρου και της προτεινόμενης τροποποίησης είναι ότι προστίθεται η παράγραφος (β) με την οποία παρεμβάλεται μεταξύ της πρώτης φάσεως (έκπτωση του διακαιώματος χρησιμοποίησης των γενικών πόρων του Δ.Ν.Τ.) και της τελικής φάσεως (αναγκαστική αποχώρηση από το Δ.Ν.Τ.) ένα ενδιάμεσο στάδιο αναστολής των δικαιωμάτων γήφου του μέλους που παραλείπει να εκτελέσει τις υποχρεώσεις του.

Για την αναστολή των δικαιωμάτων γήφου απαιτείται πλειοψηφία 70% του συνόλου των γήφων ενώ για την αναγκαστική αποχώρηση απαιτείται πλειοψηφία 85% του συνόλου των γήφων του Συμβουλίου Διοικητών.

Στην περίπτωση της αναγκαστικής αποχώρησης και το ισχύον άρθρο προβλέπει πλειοψηφία 85% του συνόλου των γήφων των διοικητών.

Σχετικά με το διορισμό ή την εκλογή ενός Εκτελεστικού Διευθυντού διευκρινίζουμε ότι 6 χώρες μέλη με τα μεγαλύτερα μερίδια στο Δ.Ν.Τ. διορίζουν από ένα Εκτελεστικό Διευθυντή (ΗΠΑ, Μεγάλη Βρετανία, Γερμανία, Γαλλία, Ιαπωνία, Σαουδική Αραβία). Οι υπόλοιπες χώρες μέλη χωρίζονται σε 16 ομάδες και κάθε ομάδα εκλέγει από ένα Εκτελεστικό Διευθυντή. Η Ελλάς έχει 4249 γήφους και στην ομάδα της μετέχουν οι χώρες : Ιταλία, Πορτογαλλία, Πολωνία και Μάλτα. Στο Δ.Ν.Τ. η Ιταλία διορίζει τον Εκτελεστικό Διευθυντή και η Ελλάδα τον αναπληρωτή του.

Γ) Διεθνής Εταιρεία Χρηματοδότησης

Η Διεθνής Εταιρεία χρηματοδότησης ιδρύθηκε από τη Διεθνή Τράπεζα κι άρχισε να λειτουργεί από το 1956. Έχει νομική και οικονομική αυτονομία και λειτουργεί με δικό της προϋπολογισμό και κεφάλαια. Έχει περίπου 100 κράτη-μέλη με έδρα την Ουάσιγκτον.

Σκοποί

Είναι η συμπλήρωση του έργου της Παγκόσμιας Τράπεζας με την προώθηση και ενίσχυση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας ειδικά στις υπό ανάπτυξη χώρες. Αναλαμβάνει από κοινού με ιδιώτες τον εκσυγχρονισμό των παραγωγικών επενδύσεων, χωρίς να είναι απαραίτητες κρατικές εγγυήσεις. Τα μέσα για την εκπλήρωση των σκοπών της, βρίσκει από τις αρχικές εισφορές των μελών της και από δάνεια της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Το κεφάλαιο της Διεθνούς Εταιρείας χρηματοδότησης ανέρχεται σε 650 εκατομμύρια δολάρια.

Η διάρθρωσή της είναι παρόμοια με την διάρθρωση της Παγκόσμιας Τράπεζας. Ο πρόεδρος της Παγκόσμιας Τράπεζας είναι και πρόεδρος του Συμβουλίου Διευθυντών της Εταιρείας. Οι ετήσιες σύνοδοι του Συμβουλίου Διοικητών της Εταιρείας γίνονται μαζί με τις ετήσιες συνόδους της Παγκόσμιας Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Οι δραστηριότητές της είναι :

- Απ' ευθείας επενδύσεις σε βιομηχανικές επιχειρήσεις.
- Βοήθεια σε ιδιωτικές εταιρίες χρηματοδότησης.

- Πώληση μετοχών από τις επενδύσεις με συνεργασία με άλλους οικονομικούς οργανισμούς.

Δ) Διεθνής Εταιρία Αναπτύξεως

Η Διεθνής Εταιρία Αναπτύξεως ιδρύθηκε το 1960 από την Παγκόσμια Τράπεζα ως θυγατρική εταιρία. Έχει νομική και οικονομική αυτοτέλεια και λειτουργεί σαν τραπεζική οργάνωση συνδεδεμένη με τον ΟΗΕ. Έχει δικό της προϋπολογισμό και κεφάλαια.

Σκοπός της : Είναι να βοηθήσει στην οικονομική ανάπτυξη λιγότερο αναπτυγμένων κρατών-μελών της. Για το σκοπό αυτό παρέχει δάνεια με περισσότερο ελαστικούς όρους, από τους όρους της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Φαίνεται ότι η ΔΕΑ είναι δύμα της Τριτοκοσμικής της τάσης. Υπάρχουν 33 Κράτη-δωρητές που είναι οι χώρες του ΟΟΣΑ και οι πιο πλούσιες χώρες του Κόλπου. Όμως τέθηκε πρόβλημα στον περιοδικό ανασχηματισμό των πόρων της Οργάνωσης.

Οι ΗΠΑ το 1981 μείωσαν αισθητά τη συμβολή τους (που ήταν 27%) στη χρηματοδότηση της ΔΕΑ. Η ΔΤΑΑ τότε, αποφάσισε να μειώσει (κατά 37% από το 1982) τις προνομιούχες πιστώσεις που παραχωρούσε στις αναπτυσσόμενες χώρες και που διένειμε η ΔΕΑ. Μερικά άλλα κράτη (το 1983, η Γαλλία, Κάτω Χώρες) αύξησαν τις δικές τους συμβολές για να καλύψουν την αμερικάνικη υποχώρηση. Φαίνεται ότι ένα κλίμα πιο ευνοϊκό δημιουργήθηκε με την 8η σύσταση των πόρων της ΔΕΑ για την περίοδο 1987 - 1990.

Τα μέλη της είναι περισσότερα από 100.

Όργανά της είναι :

- α) Συμβούλιο Διοικητών
- β) Εκτελεστικό Συμβούλιο
- γ) Πρόεδρος

Το αρχικό της κεφάλαιο ήταν ένα δισ. δολ. ΗΠΑ.

Οι εισφορές στην εταιρία καταβάλλονται ως εξής : Τα αναπτυγμένα κράτη καταβάλλουν τις εισφορές τους σε χρυσό ή μετατρέψιμο νόμισμα, τα υπόλοιπα κράτη καταβάλλουν σε εθνικό (εγχώριο) νόμισμα εκτός από ποσοστό 10%. Οι εισφορές καταβάλλονται σε δόσεις. Τα δάνεια παρέχονται μετά από μελέτη των σχεδίων και προγραμμάτων, ο δανεισμός είναι μακροπρόθεσμος (50 έτη), το επιτόκιο είναι χαμηλό.

Ε) Γενική συμφωνία για Δασμούς και Εμπόριο (GATT)

GATT ονομάζεται η διεθνής συνθήκη που υπογράφηκε στις 30 Οκτωβρίου 1947 στην Γενεύη, αλλά άρχισε να ισχύει από 1.1.1948 και περιέχει διατάξεις που ρυθμίζουν τη μείωση των τελωνιακών δασμών και ανάπτυξη του εμπορίου. Ο οργανισμός αυτός έχει έδρα την Γενεύη.

Η πορεία της GATT από το 1947 μέχρι σήμερα

Η συρρίκνωση του παγκόσμιου εμπορίου που προεκλήθει από τον προστατευτισμό του 1930, αποτέλεσε μία από τις βασικές αιτίες του Μεγάλου Κραχ. Για να αποφευχθεί η επανάληψη αυτού του συμβάντος μετά την λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου οι κυβερνήσεις των δυτικών χωρών συμφώνησαν να εργασθούν προς την κατεύθυνση της φιλελευθεροποίησης του εμπορίου.

Το 1947 οι εκπρόσωποι 24 χωρών που συνήλθαν στο Μρέτου

Γουντς, στο Νιού Χαμσάϊρ, υπέγραψαν την Γενική Συμφωνία Δασμών και εμπορίου, επιτυγχάνοντας έτσι την άμεση απελευθέρωση μέρους του διεθνούς εμπορίου και καθιερώνοντας έναν μηχανισμό για τις μελλοντικές διαπραγματεύσεις με στόχο την άρση άλλων εμπορικών φραγμών.

Μέχρι σήμερα από το 1974, έχουν πραγματοποιηθεί και ολοκληρωθεί επτά γύροι διαπραγματεύσεων της GATT, για την φιλελευθεροποίηση του εμπορίου :

Ο Γύρος Γενεύης, το 1947.

Στον γύρο αυτό υπεγράφησαν 45000 συμφωνίες με τις οποίες μειώθηκαν οι δασμοί στα μεταποιημένα προϊόντα και σε ορισμένα αγροτικά.

Ο Γύρος Γενεύης, το 1956.

Στις διαπραγματεύσεις αυτές βασικό θέμα ήταν η εισδοχή νέων μελών και οι συνομηλίες αφορούσαν κυρίως την εισδοχή της Ιαπωνίας.

Ο Γύρος Ντύλλου. (που πήρε το όνομά του από τον τότε υπουργό Οικονομικών των ΗΠΑ, Ντάγκλας Ντίλλου).

Διάρκεσε από το 1960 ως το 1962 ως είχε ως αποτέλεσμα την μείωση κατά 10% των δασμών που είχαν επιβληθεί στις εξαγωγές αμερικάνικων προϊόντων, καθώς και την μείωση διαφόρων δασμών, συνολικής αξίας 40 δισ. δολ.

Ο Γύρος Κέννεντι, 1963-67

Χαρακτηρίστηκε ως ένας από τους περισσότερο επιτυχημένους γύρους της GATT. Αποτέλεσμα ήταν η μείωση των δασμών στα εκτός γεωργίας προϊόντα κατά περίπου 36% καλύπτοντας σχεδόν το 80% των δασμολογησίμων προϊόντων των βιομηχανικών χωρών. Επίσης μειώθηκαν κατά 20% οι δασμοί σε αγροτικά είδη.

Ο Γύρος του Τόκυο, 1973-79

Αν και τα επιτεύγματά του ήταν ελάχιστα, υπήρξαν ορισμένες μειώσεις δασμών το κύριο αποτέλεσμά του ήταν ο προσδιορισμός πλαισίου για τις σημερινές εμπορικές διαπραγματεύσεις της GATT.

Ο Γύρος Ουρουγουάης :

Άρχισε το 1986, με βασικό στόχο δύο σημεία : την αποφυγή προστατευτικών πιέσεων και διασφάλιση του διεθνούς εμπορικού συστήματος και την επέκταση των κανονισμών και του φάσματος της GATT, ούτως ώστε να καλύπτονται οι άλλοι τομείς, όπως το εμπόριο στις υπηρεσίες (ασφαλιστικές και τραπεζικές εργασίες, ναυτιλιακά) και προστασία δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Σκοποί της οργάνωσης

- α) η βελτίωση του επιπέδου ζωής.
- β) η πλήρης απασχόληση.
- γ) η καλύτερη αξιοποίηση των παγκόσμιων πλουτοπαραγωγικών πηγών.
- δ) η ανάπτυξη της παραγωγής και του διεθνούς εμπορίου.
- ε) η παραγωγή της οικονομικής ανάπτυξης.

Για να εκπληρώσει τους σκοπούς αυτούς, ο οργανισμός αναλαμβάνει δραστηριότητες που κατευθύνονται στην αποτελεσματική μείωση των δασμών και άλλων περιοριστικών μέτρων του διεθνούς εμπορίου.

Μέλη.

Η οργάνωση περιλαμβάνει 107 μέλη (μεταξύ των οποίων και την Ελλάδα). Συμμετέχουν σ' αυτήν όχι μόνο κράτη αναπτυγμένα οικονομικά αλλά και αναπτυσσόμενα (Μαλαισία, Καμερούν, Βραζιλία κλπ.). Ως και πρώην κομμουνιστικά (Ρουμανία, Πολωνία,

Τσεχοσλοβακία). Η ΕΣΣΔ (ήδη κοινοπολητρία Ανεξαρτήτων Κρατών) συμμετέχει από το Μάϊο του 1990 ως παρατηρητής. Πρέπει να σημειωθεί ότι περίπου άλλες 30 χώρες εφαρμόζουν De Facto της αρχές της οργάνωσης.

Περιεχόμενο του συμφώνου.

Το σύμφωνο περιλαμβάνει 4 μέρη :

Στο πρώτο μέρος περιέχει τις βασικές υποχρεώσεις των κρατών -μελών : η ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτη και το διάγραμμα των δασμολογικών μειώσεων.

Στο δεύτερο περιέχει τους βασικούς κανόνες εμπορικής συμπεριφοράς του χάρτη της Αβάνας.

Το τρίτο μέρος ρυθμίζει όρους εισόδου νέων κρατών-μελών τις δυνατότητες εξόδου, καθώς και τις προϋποθέσεις τροποποίησης του Συμφώνου.

Το τέταρτο μέρος περιέχει ρυθμίσεις για την βελτίωση της εξαγωγικής θέσης των λιγότερο αναπτυγμένων κρατών.

Διάρθρωση

Η Οργανωτική δομή είναι πολύπλευρη και λεπτομεριακή.

Προβλέπει περίπου 20 όργανα-επιτροπές-ομάδες, που επιβλέπουν όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων της οργάνωσης.

α) Τα Συμβαλλόμενα Μέρη : Το όργανο αυτό περιλαμβάνει όλα τα κράτη-μέλη του GATT. Τα Συμβαλλόμενα Μέρη συνέρχονται σε ετήσια τακτική διάσκεψη που συνήθως διαρκεί 3-4 εβδομάδες. Στο μεσοδιάστημα αυτό τις υποθέσεις διαχειρίζεται το Συμβούλιο Αντιπροσώπων.

β) Συμβούλιο Αντιπροσώπων : Αποτελείται από εκπροσώπους των κρατών-μελών και έχει σαν αποστολή την διεκπεραίωση των τρεχουσών υποθέσεων κατά τα ενδιάμεσα διαστήματα των συνόδων.

γ) Γραμματεία : Της Γραμματείας προϊσταται ο γενικός

διευθυντής ο οποίος εκλέγεται από την συνεύλευση. Συμμετέχει στις συνεδριάσεις της Συνέλευσης και των βοηθητικών οργάνων.

δ) Επιτροπή Εμπορίου και Ανάπτυξης και

ε) Διεθνές Κέντρο Εμπορίου.

Η λήψη αποφάσεων γίνεται συνήθως με κοινή συναίνεση. Στις σπάνιες περιπτώσεις γηφοφορίας κάθε κράτος διαδέτει μία γήφο και οι αποφάσεις λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία. Όπου όμως πρόκειται ν' αναγνωρισθεί κάποια "εξαίρεση" για ένα κράτος, από την υποχρέωση που επέβαλε η Οργάνωση, χρειάζεται πλειοψηφία των 2/3 των εκφραζόμενων γήφων.

Λειτουργίες

Οι σημαντικότερες λειτουργίες του GATT είναι :

1. Κατάργηση των συναλλακτικών διακρίσεων.

Μία από τις αρχές του συμφώνου είναι η αρχή της "μη διακρίσεως" στις εμπορικές σχέσεις. Αυτό επιτυγχάνεται με την καθιέρωση μεταξύ των συμβαλλομένων μερών της ρήτρας του μάλλον ευνοούμενου κράτους κατά την επιβολή φόρων και δασμών στις εισαγωγές και εξαγωγές. Με την ρήτρα αυτή καταργούνται διακρίσεις στη μεταχείριση των εξαγωγών εισαγωγών. Τα πλεονεκτήματα που απολαμβάνουν προϊόντα καταγωγής ή προοριμού ενός κράτους-μέλους επεκτείνονται αμέσως και χωρίς όρους σε όμοια προϊόντα των άλλων κρατών-μελών. Από την αρχή όμως αυτή υπάρχουν και ορισμένες εξαιρέσεις όπως : ίδρυση τελωνιακών ενώσεων κλπ, σύμφωνα με το άρθρο 24. Παράλληλα, σύμφωνα με το άρθρο 3 της συμφωνίας, εισάγεται και η ρήτρα της "εθνικής μεταχείρισης", υπό την έννοια ότι κάθε συμβαλλόμενο μέλος οφείλει να μεταχειρίζεται τα ξένα (εισαγώμενα) προϊόντα με τον ίδιο τρόπο που μεταχειρίζεται τα εγχώρια προϊόντα. Έτσι όμως, εννοούνται στην ουσία τα προϊόντα των ανεπτυγμένων χωρών και

εμποδίζεται η ανάπτυξη της εγχώριας παραγωγής στις αναπτυσσόμενες χώρες.

2. Σταθεροποίηση και μείωση του ύψους των εισαγωγικών δασμών. Τα κράτη-μέλη επιδιώκουν με διαπραγματεύσεις την μείωση των δασμών ή την δέσμευσή τους στο επίπεδο που έχει ήδη διαμορφωθεί. Οι δασμολογικές μειώσεις συμφωνούνται για ορισμένα προϊόντα και για ορισμένο χρονικό διάστημα και μπορούν να παραταθούν και να επεκταθούν.

Το Πρωτόκολλο της Γενεύης περιέχει αμοιβαίες δασμολογικές παραχωρήσεις και αφορά τις κυριώτερες βιομηχανικές χώρες, ΕΟΚ, Ιαπωνία και τις : Αργεντινή, Καναδά, Αυστρία, Ισπανία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Νότιο Αφρική, Ελβετία, Τσεχοσλοβακία, και Γιουγκοσλαβία. Από όλες τις βιομηχανικές χώρες, τους χαμηλότερους δασμούς έχουν οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες που για περισσότερο από το μισό των εισαγωγών τους δεν επιβάλλουν οικονομικές επιβαρύνσεις.

3. Κατάργηση των ποσοτικών περιορισμών.

Η Γ.Σ.Δ.Ε. κατήργησε τους ποσοτικούς περιορισμούς στις συναλλαγές που επέβαλαν τα κράτη για την εξωτερική εμπορική προστασία. Τα προστατευτικά αυτά μέτρα μειώνουν τον όγκο των εισαγωγών και του διεθνούς εμπορίου, σε αντίθεση με τους τελωνιακούς δασμούς που αφήνουν περιθώρια ανταγωνισμού και δεν αποδαρρύνουν εντελώς την δραστηριότητα των δυναμικών οικονομικών μονάδων.

Γνωρίζοντας ότι DUMPING (ντάμπινγκ) είναι η πρακτική που επιτρέπει την εισαγωγή ορισμένων προϊόντων στην αγορά μιας χώρας σε τιμές χαμηλότερες από τις κανονικές, η συμφωνία προβλέπει (άρθρο 6) την δυνατότητα για κάθε κράτος-μέλος να δεσπίσει κανόνες AUTIDUMPING σύμφωνα με μια συγκεκριμένη διαδικασία. Επίσης απαγορεύονται οι επιχωρηγήσεις και οι ενισχύσεις των εξαγωγών και ιδίως αυτές των βιομηχανικών προϊόντων.

4. Αρχή της μη αμοιβαιότητας.

Σύμφωνα με αυτή τη διάταξη, οι ανεπτυγμένες χώρες όταν κάνουν παραχωρήσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες-μέσω κυρίως της ρήτρας του

μάλλον ευνοούμενου κράτους-δεν αναμένουν από τις τελευταίες, παραχωρήσεις που θα ήταν σε αντίθεση με τις ανάγκες τους για να ανέπτυξη. Ο λόγος ύπαρξης αυτής της διάταξης είναι ότι διαφορετικά οι αναπτυσσόμενες χώρες δεν θα μπορούσαν να ζητήσουν παραχωρήσεις από τις αναπτυγμένες χώρες, αφού δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να προσφέρουν με τη σειρά τους αντίστοιχες παραχωρήσεις.

Η αρχή της μη αμοιβαιότητας, αντιστρατεύεται στις αρχές της GATT για μη διάκριση και αμοιβαιότητα και στην ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους που προκύπτει από τις αρχές αυτές. Γι' αυτό και χρειαζόταν νομική κατοχύρωση. Βέβαια η GATT μπορεί να εξαιρεί τα κράτη απ' αυτές τις αρχές με την διαδικασία των "εξαιρέσεων" που συνεπάγεται αβεβαιότητα ως προς την επίτευξή τους ή την διάρκειά τους. Γι' αυτό οι αναπτυσσόμενες χώρες ζήτησαν και πέτυχαν την κατοχύρωση της μη αβεβαιότητας σε μια διάταξη γενικού περιεχομένου.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΙ ΚΑΙ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Α) Ευρωπαϊκός Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας (ΟΕCE)

Ο Οργανισμός αυτός ιδρύθηκε στις 16 Απριλίου 1948, ύστερα από την απόφαση της Αμερικανικής Κυβέρνησης να προσφέρει στα ευρωπαϊκά κράτη οικονομική βοήθεια (Σχέδιο Μάρσαλ) για την ανοικοδόμηση και ανόρθωση από τις καταστροφές του πολέμου για την αποφυγή της εξάπλωσης των μαρξιστικών συστημάτων και για την δημιουργία αγορών για τα αμερικάνικα προϊόντα. Η πρόταση για την αμερικανική βοήθεια έδεξε σαν προϋπόθεση την οργάνωση της συνεργασίας των ευρωπαϊκών κρατών ώστε να καθορίσουν τις ανάγκες τους και να συνδέσουν ένα κοινό πρόγραμμα οικονομικής ανόρθωσης. Οι ΗΠΑ θεωρούσαν ότι η παρεχόμενη βοήθεια θα αποτελούσε σοβαρή ώθηση για την επίτευξη μιας μορφής ενότητας των κρατών αυτών και έμμεσα παρακινούσαν τα ευρωπαϊκά κράτη προς την άνοδο της ενοποίησης. Οι σχετικοί αμερικανικοί νόμοι για την βοήθεια αναφέρουν σαν αντικειμενικό της σκοπό την "ένωση της Ευρώπης". Παρ' όλα αυτά οι ΗΠΑ δεν αξίωσαν να διοχετεύεται και να κατανέμεται η οικονομική τους βοήθεια μέσο του οργανισμού που ιδρύθηκε για το σκοπό αυτό.

Έστι η βοήθεια δεν πήρε συλλογικό χαρακτήρα (εκτός από την χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πληρωμών ως το

1955) και δεν στάθηκε δυνατό να χρησιμεύσει σαν όργανο πίεσης προς την κατεύθυνση της ευρωπαϊκής συσσομάτωσης.

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας απαρτίστηκε αρχικά από 16 και ύστερα από 18 κράτη δηλαδή : Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Δανία, Ελβετία, Ελλάδα, Αγγλία, Ιρλανδία, Ισλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Νορβηγία, Ολλανδία, Ομοσπονδιακή Γερμανική Δημοκρατία, Πορτογαλλία, Σουηδία και Τουρκία. Από το 1950 αντιπροσωπεύονται με παρατηρητές οι ΗΠΑ και ο Καναδάς.

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας στηρίζεται βασικά στην αρχή της ομοφωνίας, το ουσιαστικό του δε αντικείμενο ήταν η αποκατάσταση και αποδέσμευση των ανταλλαγών (κατάργηση των ποσοτικών περιορισμών) και η συντονισμένη ανόρθωση των ευρωπαϊκών οικονομιών.

Όργανα του ΕΟΟΣ είναι το Συμβούλιο που αποτελείται από αντιπροσώπους όλων των μελών και η επταμελής Εκτελεστική Επιτροπή στην οποία μπορεί να μετέχει κάθε κράτος-μέλος όταν αυτή ασχολείται με ζήτημα που το αφορά ή το ενδιαφέρει. Οι αποφάσεις του συμβουλίου παίρνονται με ομοφωνία, τη δε εκτελεστική επιτροπή διευθύνει ο Γενικός Γραμματέας, που τον βοηθούν στο έργο του δύο βοηθοί Γενικοί Γραμματείς.

Ο ΕΟΟΣ δημιούργησε το 1950 την Ευρωπαϊκή Ένωση Πληρωμών με προορισμό να διευκολύνει τους πολυμερείς διακανονισμούς μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κρατών με το σύστημα συμψηφισμού, (κλήριγκ μέσο της Τράπεζας Διεθνών Πληρωμών και Βασιλείας της Ελβετίας). Δημιούργησε επίσης το Ευρωπαϊκό Γραφείο παραγωγικότητας και το Ευρωπαϊκό Γραφείο Πυρηνικής Ενέργειας, που εκτός από όλα τ' άλλα είχε και σκοπό να προετοιμάσει την κωδικοποίηση του Ευρωπαϊκού ατομικού δικαίου.

Β) Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

Με απόφαση της Γαλλίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και των ΗΠΑ ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας μετατράπηκε σε Οργανισμό Συνεργασίας και Οικονομικής Ανάπτυξης. Ιδρύθηκε με τη Σύμβαση της 13-14 Δεκεμβρίου 1960, που αναθεώρησε την ιδρυτική σύμβαση του ΕΟΟΣ και τέθηκε σε ισχύ στις 30 Σεπτεμβρίου 1961.

Όπως γίνεται φανερό από την νέα ονομασία του οργανισμού δεν είναι πια αποκλειστικά ευρωπαϊκός, αφού μετέχουν σ' αυτόν εκτός από τα 18 ευρωπαϊκά κράτη του ΕΟΟΣ, σαν κράτη-μέλη πια οι ΗΠΑ και ο Καναδάς. Επίσης ο προσανατολισμός του οργανισμού ανανεώνεται σε τρόπο που εκτός από την ανάπτυξη των διεθνών εμπορικών σχέσεων και την επέκταση του διεθνούς εμπορίου σε πολύπλευρη βάση και χωρίς διακρίσεις, αποβλέπει και στην παροχή βοήθειας στα λιγότερο οικονομικά αναπτυγμένα κράτη για την παραγωγή της ανάπτυξής τους, "για την άνοδο του επιπέδου ζωής, για την περιφρούρηση της ελευθερίας και την βελτίωση της ζωής των λαών τους".

Α) Έργο

Το έργο του ΟΟΣΑ αποβλέπει ειδικότερα.

1. Στο συντονισμό και την εναρμόνιση της οικονομικής πολιτικής των κρατών με την εκπόνηση και δημοσίευση μελετών και στατιστικών για την οικονομική κατάσταση και τις οικονομικές προοπτικές των κρατών-μελών.

Για το σκοπό αυτό έχουν δημιουργηθεί δύο επιτροπές, η Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής, στην οποία κάθε κράτος-μέλος υποβάλλει υπόμνημα για την κατάσταση της οικονομίας του, και η Επιτροπή εξέτασης της οικονομικής κατάστασης και των προβλημάτων. Ανάπτυξης, που εξετάζει κάθε χρόνο την οικονομική κατάσταση των μελών και με βάση τα πορίσματά της

προβαίνει σε συστάσεις προς τα κράτη-μέλη συστάσεις που κατά το σύστημα της Επιτροπής αυτής έχουν εμπιστευτικό χαρακτήρα.

2. Στη βοήθειά τους τις χώρες που βρίσκονται στην οδό της ανάπτυξης. Το έργο αυτό είναι μία από τις πρωταρχικές δραστηριότητες του οργανισμού, που η προσπάθειά του στρέφεται στην εξέβρεση μέσων για την αύξηση της αναπτυξιακής βοήθειας και της αποτελεσματικότητάς της τόσο στον οικονομικό όσο και στον τεχνικό τομέα.

Για την πραγματοποίηση του έργου αυτού έχουν ιδρυθεί διάφορα βοηθητικά όργανα όπως η Επιτροπή Αναπτυξιακής Βοήθειας και το Κέντρο Ανάπτυξης και η μεν επιτροπή αχολείται με την δίμερη βοήθεια (αύξηση των οικονομικών μέσων, αποτελεσματικότητα της βοήθειας, συντονισμός των προσπαθειών των διαφόρων κρατών στις υπό ανάπτυξη χώρες), ενώ το κέντρο φροντίζει για την μεταβίβαση των γνώσεων και τις εμπειρίες των βιομηχανικών χωρών στον οικονομικό τομέα, ώστε να επωφεληθεί από αυτές ο σχεδιασμός και η πραγματοποίηση της αναπτυξιακής πολιτικής των υπό ανάπτυξη χωρών.

Στα πλαίσια του αναπτυξιακού έργου του ΟΟΣΑ σημαντική θέση κατέχει η βοήθεια που αποβλέπει να αντιμετωπίσει τις ανάγκες των χωρών αυτών σε ειδικευμένο και έμπειρο προσωπικό απαραίτητο για την πραγματοποίηση της ανάπτυξής τους. Το πρόγραμμα της τεχνικής βοήθειας του ΟΟΣΑ αφορά κυρίως τα προβλήματα του προγραμματισμού και της εθνικής και περιφερειακής οικονομικής πολιτικής, της εκβιομηχάνισης, της αγροτικής ανάπτυξης, της επαγγελματικής εκπαίδευσης, του επιστημονικού προσωπικού και του εργατικού δυναμικού. Η τεχνική αυτή βοήθεια εκτός από τα τρία υπανάπτυκτα κράτη χορηγήθηκε και σε ορισμένα από τα κράτη-μέλη, όπως η Ισπανία, η Ελλάδα, η Ισλανδία, η Πορτογαλία, η Τουρκία και η Γιουγκοσλαβία.

3. Άλλος στόχος του ΟΟΣΑ αφορά τις ανταλλαγές και πληρωμές. Για το σκοπό αυτό επέζησε η Ευρωπαϊκή Ένωση Πληρωμών που είχε ιδρυθεί από το ΕΟΟΣ και αντικαταστάθηκε από το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύμφωνο, που αποβλέπει στη διασφάλιση της νομισματικής συνεργασίας μεταξύ των ευρωπαϊκών μελών.

4. Τέλος ο ΟΟΣΑ ασκεί έντονη δραστηριότητα και στον τομέα της επιστημονικής πολιτικής, στην οποία οδηγήθηκε από την συναίσθηση της αθξανάομενης σημασίας της επιστήμης, της τεχνικής και της εκπαίδευσης για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των κρατών και του γεγονότος ότι "η πρόοδος της επιστήμης επιρρεάζει και μεταβάλλει και αυτές τις δομές της οικονομίας".

B) Οργανωτική διάρθρωση

Τα κύρια όργανα του ΟΟΣΑ είναι το Συμβούλιο και η Εκτελεστική Επιτροπή και ο Γενικός Γραμματέας.

1. Το Συμβούλιο είναι το ανώτατο όργανο του οργανισμού διατήρησε τα χαρακτηριστικά και τις αρμοδιότητες που είχε στον ΕΟΟΣ. Απαρτίζεται από έναν αντιπρόσωπο από κάθε κράτος-μέλος και συνέρχεται σε υπουργικό επίπεδο ή σε επίπεδο μόνιμων αντιπροσώπων. Οι αποφάσεις του παίρνονται με ομοφωνία, αλλά η αποχή ενός μέλους δεν εμποδίζει τη λήψη της απόφασης, η οποία όμως δεν εφαρμόζεται κράτος που απείχε.

2. Σε δεύτερη μοίρα έρχεται η Εκτελεστική Επιτροπή όργανο διακυβερνητικό που αποτελείται από 10 μέλη, μόνιμους αντιπροσώπους στον ΟΟΣΑ που επιλέγονται εκ περιτροπής κάθε χρόνο από το Συμβούλιο, το οποίο επιλέγει το έργο του Συμβουλίου στο οποίο διαβιβάζει σχέδια αποφάσεων ή συστάσεων και διαδραματίζει το ρόλο του συντονιστή των εργασιών των διαφόρων επιτροπών του οργανισμού.

3. Ο Γενικός Γραμματέας διορίζεται από το Συμβούλιο, στο οποίο και προοδεύει όταν αυτό συνέρχεται σε επίπεδο μόνιμων αντιπροσώπων. Διευθύνει τη διοίκηση του οργανισμού, προετοιμάζει τις συνελεύσεις του συμβουλίου και της εκτελεστικής επιτροπής και υποβάλλει προτάσεις και στα δύο αυτά όργανα. Παίρνει τέλος τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίζει την εκτέλεσή των αποφάσεων τους σύμφωνα με τις υποδείξεις και τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου.

Ο ΟΟΣΑ ασκεί την πολύπλευρη δραστηριότητά του στους τομείς της οικονομικής πολιτικής, των ανταλλαγών και της βοήθειας σε συνεργασία και με άλλους οργανισμούς αρμόδιους επίσης σε οικονομικά και κοινωνικά θέματα. Έτσι οι σχέσεις του είναι στενότερες με τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, συνεργάζεται στενά με την Ευρωπαϊκή Ένωση Ελευθέρων Ανταλλαγών, ενώ με το συμβούλιο της Ευρώπης έχει συστήσει μια επιτροπή συνδέσμου για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις αντίστοιχες δραστηριότητες των δύο οργανισμών στον εργασιακό και κοινωνικό τομέα, όπως και στους τομείς της επιστημονικής εκπαίδευσης και της γεωργίας.

Τέλος θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ατομική ενέργεια που είχε συσταθεί από τον ΕΟΟΣ το 1957 εξακολουθεί να λειτουργεί ως εξειδικευμένη επιτροπή.

Γ) Ευρωπαϊκή Ένωση Ελευθέρων Ανταλλαγών (ΑΕΛΕ)

Ο οργανισμός αυτός γεννήθηκε μετά την αποτυχία των διαπραγματεύσεων των αντιπροσώπων των κρατών-μελών του ΕΟΟΣ για την σύσταση μιας ένωσης, σε πολύπλευρη βάση, μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των άλλων μελών του ΕΟΟΣ με σκοπό τη δημιουργία μιας ζώνης ελευθέρων εμπορικών ανταλλαγών. Όπως έχει γίνει φανερό, ο αντικειμενικός σκοπός των Βρετανών κυρίως αλλά και άλλων μελών του ΕΟΟΣ ήταν να πετύχουν τη διάλυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο ελευθέρων εμπορικών ανταλλαγών στο οποίο οι ουσιαστικότεροι στόχοι της ΕΟΚ, η οικονομική ένωση (αγροτική πολιτική, σύστημα επενδύσεων, κοινωνική προαγωγή), δεν θα είχαν θέση.

Μετά την αποτυχία των διαπραγματεύσεων δεν απέμενε παρά η δημιουργία ενός καινούργιου οργανισμού ώστε να αντιμετωπιστεί ο κίνδυνος που παρουσίαζε για τη χώρα αυτή η δημιουργία της ΕΟΚ. Ο νέος αυτός οργανισμός η Ευρωπαϊκή Ένωση Ελευθέρων Ανταλλαγών, ιδρύθηκε με

πρωτοβουλία της Μεγάλης Βρετανίας και τη συμμετοχή της Αυστρίας, της Δανίας, της Ελβετίας, της Νορβηγίας, της Πορτογαλλίας και της Σουηδίας. Η σχετική σύμβαση υπογράφηκε στη Στοκχόλμη στις 4 Ιανουαρίου 1960 και τέθηκε σε ισχύ στις 3 Μαΐου του ίδιου χρόνου. Έδρα του νέου οργανισμού ορίστηκε η Γενεύη.

Τα κύρια χαρακτηριστικά της Ένωσης είναι τα εξής :

- Δημιουργείται για ορισμένα προϊόντα κοινή αγορά και βαθμιαία καταργείται κάθε περιορισμός στη διακίνηση των προϊόντων μεταξύ των κρατών-μελών (κατάργηση των τελωνειακών δασμών και των ποσοτικών περιορισμών). Οι σχέσεις όμως προς τα τρίτα κράτη παραμένουν ελεύθερες όπως και πριν και δεν καθιερώνεται κοινό εξωτερικό δασμολόγιο η σοβαρή αυτή έλλειψη σε ένα σύστημα κοινής αγοράς οφείλεται στο ενδιαφέρον του Ηνωμένου Βασιλείου να διατηρήσει το προνομιακό καθεστώς απέναντι στις χώρες της Κοινοπολιτείας.
- Η ζώνη οικονομικής ελευθερίας που δημιουργεί ο οργανισμός δεν αποτελεί μια οικονομικά οργανωμένη περιοχή εφόσον δεν καθιερώνεται κοινή οικονομική πολιτική και πολύ λιγότερο στοχεύει στην υιοθέτηση κοινής πολιτικής των κρατών-μελών. Για το λόγο αυτό έγινε δυνατή και η παρουσία ουδετέρων κρατών.

Η ΕΕΕΑ είναι ένας διακυβερνητικός οργανισμός και το κύριο όργανό της είναι το συμβούλιο στους κόλπους του αντιπροσωπεύεται κάθε κράτος-μέλος που διαδέτει από μία γήφο. Το συμβούλιο μεριμνά για την εφαρμογή και επιβλέπει τη λειτουργία της σύμβασης, εξετάζει αν τα κράτη όφειλαν να πάρουν καινούργια μέτρα για την πραγματοποίηση των αντικειμενικών σκοπών της ένωσης, διευκολύνει την καθιέρωση στενότερων δεσμών με άλλα κράτη, ενώσεις κρατών ή διεθνείς οργανισμούς.

Το Συμβούλιο που συνέρχεται είτε σε υπουργικό επίπεδο (δύο φορές το χρόνο) είτε σε επίπεδο μονίμων αντιπροσώπων (μια φορά την εβδομάδα για τις τρέχουσες υποθέσεις), διατυπώνει συστάσεις ή παίρνει "υποχρεωτικές αποφάσεις" καταρχήν με το σύστημα της ομοφωνίας, η οποία θεωρείται ότι ισχύει όταν δεν υπάρχει αρνητική γήφος. Αλλά αν η ομοφωνία αποτελεί τον

κανόνα, προβλέπονται ωστόσο και περιπτώσεις όπου αρκεί η πλειοψηφία (άρθρο 19). Το Συμβούλιο είναι αρμόδιο να συνιστά τα επικουρικά όργανα που είναι απαραίτητα για την ομαλή λειτουργία της Ένωσης. Έτσι έχει συστήσει διάφορες επιτροπές όπως η επιτροπή τελωνειακών εμπειρογνομόνων, επιτροπή εμπορικών εμπειρογνομόνων, επιτροπή αγροτικού προγράμματος, επιτροπή οικονομικής ανάπτυξης, επιτροπή προϋπολογισμού. Δίπλα σ' αυτές έχουν επίσης συσταθεί διάφορες ομάδες εργασίας.

Τέλος προβλέπεται ακόμα διαδικασία επίλυσης των διαφορών μεταξύ των κρατών-μελών ως προς την ερμηνία και εφαρμογή της Σύμβασης, στην οποία τον κύριο ρόλο διαδραματίζει το Συμβούλιο.

Η ΕΕΕΑ σημείωσε επιτυχίες κατά το αρχικό της κυρίως στάδιο και ο τελωνειακός αφοπλισμός πραγματοποιήθηκε στο χώρο της από την 1η Ιανουαρίου 1967.

Εντούτοις στα βασικά προβλήματα της Ένωσης παραμένουν οι σχέσεις της με την Κοινή Αγορά. Ήδη η είσοδος της Μεγάλης Βρετανίας και της Δανίας στην κοινή αγορά και η αποχώρησή τους από την ένωση αποτέλεσαν σοβαρό πλήγμα σ' αυτήν.

Δ) Συμβούλιο Αμοιβαίας Οικονομικής Βοήθειας (Σ.Α.Ο.Β.)

Έννοια

Ο οργανισμός αυτός δημιουργήθηκε στις 25.1.1949 (ημερομηνία του ανακοινωθέντος γνωστοποίησης της ίδρυσής του στη Μόσχα). Είχε προηγηθεί στις 5-9 Ιανουαρίου 1949 η οικονομική σύνοδος στην ίδια πρωτεύουσα των 6 ιδρυτικών σοσιαλιστικών χωρών :

Βουλγαρίας, Ουγγαρίας, Τσεχοσλοβακίας, Πολωνίας και Σοβιετικής Ένωσης. Η σύνοδος αυτή που είχε ως σκοπό την σύμφιξη των οικονομικών

και εμπορικών σχέσεων, ήταν απάντηση στην δημιουργία παρόμοιας συνεργασίας στις δυτικές ευρωπαϊκές χώρες και στις ΗΠΑ με την εφαρμογή του σχεδίου Marshall και την ίδρυση του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας (ΟΕΟΣ).

Το καταστατικό του ΣΑΟΒ (ΚΟΜΕΚΟΝ) υπογράφηκε στις 14.12.1959 στη Σόφια και τέθηκε σε ισχύ στις 13.4.1960. Οι αρχές λειτουργίας του ΣΑΟΒ συγκεκριμενοποιήθηκαν με την υιοθέτηση το 1962 των δεμελιωδών αρχών του διεθνούς σοσιαλιστικού καταμερισμού εργασίας και το 1971 με το σύνδετο πρόγραμμα (Βουκουρεστίου) που θεωρείται το "δεύτερο καταστατικό της ΚΟΜΕΚΟΝ". Το ίδιο καταστατικό το 1959 βελτιώθηκε το 1974 προβλέποντας για παράδειγμα ότι το ΣΑΟΒ μπορεί να συνάγει συμφωνίες με κράτη μη μέλη, καθώς και με άλλους ΔΟ (π.χ. ΕΟΚ).

Στα παραπάνω ιδρυτικά μέλη προστέθηκαν η Αλβανία (ήδη από το 1949) και η πρώην Ανατολική Γερμανία (1950). Η Αλβανία όμως αποσύρθηκε το 1961. Η ΚΟΜΕΚΟΝ μετά το 1960 πήρε διαπεριφερειακή διάσταση αφού εισήλθαν στην Οργάνωση κράτη μη ευρωπαϊκά : η Μογγολία (1961), η Κούβα (1972), το Βιετνάμ (1978).

Συνήφθησαν επίσης συμφωνίες συνεργασίας, με την πρώην Γιουγκοσλαβία (1964), Φιλανδία (1973), Μεξικό (1975).

Σκοπός - Αρχές

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Καταστατικού σκοπός του οργανισμού ήταν να προωθήσει στις χώρες-μέλη, με συνένωση και εναρμόνιση των προσπαθειών τους, τη σχεδιασμένη ανάπτυξη της οικονομίας, την επιτάχυνση της οικονομικής και τεχνικής ανάπτυξης, την ανύψωση της στάθμης εκβιομηχάνισης των χωρών-μελών με λιγότερο αναπτυγμένη βιομηχανία, την αδιάκοπη άνοδο της παραγωγικότητας της εργασίας, τη σταθερή ανύψωση της ευημερίας των λαών.

Όλες οι δραστηριότητες του οργανισμού θα ασκούνται με βάση τις

αρχές της ισότητας, του σεβασμού, της κυριαρχίας και των εθνικών ενδιαφερόντων και αμοιβαίας βοήθειας μεταξύ των μελών.

Χαρακτηριστικά

Το ΣΑΟΒ ήταν πολύ διαφορετικό από την ΕΟΚ. Δεν είχε αντίστοιχη με την τελευταία δεσμική δομή (όργανα). Οι δραστηριότητές του επίσης ήταν διαφορετικές από εκείνες της ΕΟΚ.

Πέρα όμως από αυτά και οι δεσμοί μεταξύ των κρατών-μελών ήταν χαλαροί, έτσι ώστε να μην μπορούμε να μιλάμε για "σοσιαλιστική ολοκλήρωση" στα πλαίσια της οργάνωσης αυτής. Δεν υπήρχε τελωνειακή ένωση ούτε κοινές πολιτικές. Με λίγα λόγια δεν υπήρχε "κοινή αγορά" όπως στην ΕΟΚ αφού η διάρθρωση και η λειτουργία των σοσιαλιστικών οικονομιών δεν ευνοούσε την διαμόρφωση αγορών (εθνικών και διεθνών). Η "σοσιαλιστική ολοκλήρωση" βασιζόταν κυρίως στο συντονισμό των οικονομικών σχεδίων των κρατών-μελών και στην οργάνωση ενός "διεθνούς σοσιαλιστικού καταμερισμού εργασίας" στην παραγωγή (εξειδίκευση χωρών σε παραγωγές).

Τέλος η ΚΟΜΕΚΟΝ δεν πήρε ποτέ υπερεθνική διάσταση κατά τα πρότυπα της ΕΟΚ διότι πολλά μέλη της αντιδρούσαν.

Χρονικές εξελίξεις

Η οικονομική αυτή διεθνής (περιφεριακή) οργάνωση έπειτα από τις τελευταίες (1989) επαναστατικές πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις στις χώρες του πρώην λεγόμενου "υπαρκτού σοσιαλισμού" πέρασε περίοδο αναζήτησης λόγω ύπαρξης ή τουλάχιστον επαναπροσδιορισμού του ρόλου της και του σκοπού της, καθώς και της στο παγκόσμιο οικονομικό (εμπορικό) σύστημα και των σχέσεών της με άλλους Δ.Ο.Δ. (ιδίως την ΕΟΚ).

Έτσι τελικά, με την απόφαση των εννέα χωρών μελών της τον Ιανουάριο 1991 στην Μόσχα, αυτοκαταργήθηκε. Την θέση της θα πάρει ένας

άλλος δεσμός που θα έχει το όνομα οργανισμός για την διεθνή οικονομική συνεργασία. Οι δεσμοί μεταξύ των μελών του θα είναι χαλαροί και η λειτουργία του θα έχει καθαρά συντονιστικό και συμβουλευτικό χαρακτήρα. Ένας από τους στόχους του νέου αυτού οργανισμού θα είναι η σύναψη σχέσεων με άλλους Δ.Ο.Ο. και ιδίως την ΕΟΚ. Πάντως είναι δύσκολο να συνυπάρξουν δύο παράλληλες οικονομικές ολοκληρώσεις στην Ευρώπη. Η "Ευρωπαϊκή Οικονομική Ολοκλήρωση" είναι πλέον μία και πραγματοποιείται με κορμό την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα.

Ε) Κοινοπραξία Ανθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ)

Η Κοινοπραξία Ανθρακα και Χάλυβα αποβλέπει στην δημιουργία κοινής αγοράς των προϊόντων αυτών μεταξύ των κρατών-μελών της, που θα συντελέσει στην όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αύξηση της παραγωγικότητας των κρατών στον τομέα των βασικών αυτών πρώτων υλών, στην ορθολογιστική κατανομή της παραγωγής τους και γενικά στην αύξηση της οικονομικής προόδου και την ανύψωση του βιωτικού επιπέδου των λαών τους.

Όμως απότερος στόχος της είναι να στήσει τα πρώτα θεμέλια μιας κοινότητας πιο πλατιάς και πιο βαθιάς και να δέσει τις βάσεις, δεσμών ικανών να προσανατολίσουν στο μέλλον την κοινή μοίρα των λαών της. Η πολιτική ενοποίηση διαγράφεται έτσι στον ορίζοντα των κοινοτικών προοπτικών με κάθε σαφήνεια.

Από δομική άποψη η ΕΚΑΧ χαρακτηρίζεται από τον συνδιασμό της τεχνικής του φεδεραλισμού με μεθόδους του κοινοβουλευτικού καθεστώτος. Το κύριο όργανο της Επιτροπής υποκαθιστά τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών στους ειδοκούς τομείς της αρμοδιότητάς της, ενώ τα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται την ανεξαρτησία των μελών του οργάνου και να αποφεύγουν κάθε ενέργεια που αποσκοπεί να τα επιρεάσει κατά την άσκηση των καθικόντων τους.

Οι εξουσίες που έχουν απονεμηθεί από την συνθήκη στην επιτροπή της

περιορίζουν στους τομείς δραστηριότητας που καταλαμβάνει η κοινότητα αυτή, την άσκηση Κρατικής Κυριαρχίας. Γιατί το όργανο αυτό, διαδέτει την κύρια εξουσία της απόφασης στα πλαίσια του οργανισμού αυτού αν και για τις σημαντικότερες αποφάσεις του απαιτείται και η σύμφωνη γνώμη του συμβουλίου (όργανο αντιπροσωπευτικών κρατών-μελών) μέσα από το οποίο εκφράζονται τα ιδιαίτερα κρατικά συμφέροντα.

Έτσι οι ιδιαίτερες αυτές εξουσίες της Επιτροπής της ΕΚΑΧ συνδιασμένες, με την αμεσότητα των εξουσιών των κοινοτικών οργάνων, προσδίδουν στο υπερεθνικό στοιχείο της κοινότητας αυτής εντονότερο χαρακτήρα από εκείνο της ΕΟΚ.

Η λειτουργία της ΕΚΑΧ άρχισε έπειτα από ορισμένο στάδιο προετοιμασίας (Φεβρουάριο του 1957 για άνθρακα και Μάιο του ίδιου χρόνου για χάλυβα) μετά την πάροδο της οποίας άρχισε μια μεταβατική περίοδος 5 ετών, που επέτρεψε την προοδευτική προσαρμογή των εθνικών βιομηχανιών στις συνθήκες της ενιαίας αγοράς.

Η Κοινοπραξία Άνθρακα και Χάλυβα αποβλέπει στην εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας του άνθρακα, του χάλυβα και του σιδηρομεταλλεύματος στο εσωτερικό της κοινότητας, που πραγματοποιείται με την κατάργηση, των εισαγωγικών και εξαγωγικών τελωνειακών δασμών και των ποσοτικών περιορισμών, μεταξύ των κρατών-μελών.

Επίσης αποβλέπει στην εξασφάλιση καθεστώτος οθμαλού ελεύθερου ανταγωνισμού, στον τομέα των προϊόντων αυτών χωρίς οικονομικές ή άλλης μορφής διακρίσεις (επιχορηγήσεις κ.α.). Σε μερικές περιπτώσεις η ΕΚΑΧ επεμβαίνει στον καθορισμό της τιμής (ανώτατης κατώτατης και εξαγωγής) των προϊόντων αυτών.

Η κοινοπραξία οφείλει να υποβοηθεί την τεχνική και κοινωνική πρόοδο στον τομέα της παραγωγής και κατανάλωσης του άνθρακα και του χάλυβα, ασκώντας μεγάλη επιρροή στην πολιτική των κρατών-μελών και των επιχειρήσεων.

Για την εκπλήρωση των οικονομικών της σκοπών, σύστησε δικό της ταμείο ώστε να μπορεί να κάνει προεισπράξεις στην παραγωγή άνδρακα και χάλυβα, να συνάπτει και να χωρηγεί δάνεια γιατί η κοινοπραξία διαθέτει αυτόνομους πόρους και σημαντική δημοσιονομική αυτονομία.

Έτσι, ενώ η πολιτική της ΕΚΑΧ στηρίζεται κατ' αρχήν στην οργάνωση της παραγωγής των μεταλλευτικών προϊόντων που αφορά στην ελεύθερη οικονομία και στον ελεύθερο ανταγωνισμό προσφεύγει παράλληλα και σε μηχανισμό παρεμβατισμού και ειδικών ριθμήσεων που αποβλέπουν στο μετριασμό των αντίθετων προς τους σκοπούς της συνεπειών.

Ζ) Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ) (ΕΥΡΑΤΟΜ)

Η ΕΚΑΕ είναι η κοινότητα αυτή που αποβλέπει στην ειρηνική πρόοδο και εξέλιξή της και στην ανάπτυξη ειρηνικών πυρηνικών βιομηχανιών.

Αρμοδιότητες

Η ΕΚΑΕ έχει πρώτα πρώτα την κυριότητα στις ειδικές πυρηνικές Α' ύλης που παράγονται ή εισάγονται από οποιοδήποτε κράτος-μέλος, άτομο ή επιχείρηση στο έδαφος της κοινότητας. Τα κράτη διατηρούν απλώς το δικαίωμα χρήσης και κατανάλωσης των υλών αυτών.

Η κοινότητα είναι επίσης ο μεσαζων μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών των προϊόντων αυτών. Αυτό σημαίνει ότι έχει το μονοπώλιο, οφείλει όμως να εφοδιάζει τα κράτη-μέλη και τις επιχειρήσεις υπό αυστηρούς όρους ισότητας. Η κοινότητα ασκεί ακόμα τον απαιτούνο έλεγχο και διασφαλίζει την σύμφωνη με τους σκοπούς και τον προορισμό της χρήση των πυρηνικών υλών και την ελεύθερη κυκλοφορία τους μέσα στα όριά της.

Σε συνεργασία τέλος με τα κράτη μέλη ασκεί αρμοδιότητες που αναφέρονται στην υνειονομική προστασία, στην πρόοδο της έρευνας στην

δημιουργία κοινών επιχειρήσεων και γενικά στην ενδάρρυνση της ανάπτυξης ειρηνικής ατομικής βιομηχανίας, που θα συμβάλλει στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου των κρατών-μελών.

Οι ιδρυτική συνθήκη της ΕΚΑΕ προβλέπει στην δημιουργία τελωνειακής ένωσης που περιλαμβάνει τις πρώτες πυρηνικές ύλες και τα στοιχεία του μηχανικού εξοπλισμού της βιομηχανίας αυτής (κατάργηση των δασμών ή επιβαρύνσεων ισοδύναμου αποτελέσματος στις μεταξύ των κρατών σχέσεις και αντικατάσταση των εθνικών δρομολογίων με το κοινό τελωνειακό δασμολόγιο στις προς τα τρία κράτη σχέσεις.

Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση εξελίχθηκε σε διάφορα στάδια και έλαβε διάφορες μορφές. Την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνδρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) το 1952 ακολούθησαν το 1958 η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ) και η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ). Στη συνέχεια το βάρος έπεσε στην οικονομική ολοκλήρωση. Το 1967 συγχωνεύθηκαν όλα τα όργανα των τριών Κοινοτήτων. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ήταν ήδη από την αρχή αρμόδια και για τις τρεις Κοινότητες : τώρα (σχυε το ίδιο και για το Συμβούλιο και για την Επιτροπή. Στη συνείδηση των πολιτών υπήρχε στο εξής μία μόνο Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Οι τρεις συνθήκες παρέμειναν όμως χωριστές, χωρίς να γίνει η «συνχώνευσή» τους. Η μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας του 1987, η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, συνέχισε να στηρίζεται στην ίδια αρχή. Η συνθήκη του Μάαστριχτ σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί ένα περαιτέρω, άκρως σημαντικό βέβαιο, βήμα προς ένα Ευρωπαϊκό Σύνταγμα και λαμβάνει υπόψη τις προϋπάρχουσες δομές. Δημιουργεί ένα συνολικό πλαίσιο για διάφορα στάδια ολοκλήρωσης. Η Συνθήκη περιλαμβάνει :

1. Τροποποιήσεις και προσθήκες των τριών υφιστάμενων Συνθηκών για

την ΕΚΑΧ, την ΕΥΡΑΤΟΜ και την ΕΟΚ. Η πιο εκτενής των τριών Κοινοτήτων η ΕΟΚ θα φέρει μελλοντικά την επίσημη ονομασία Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Κατ' αυτόν τον τρόπο παγιώνεται νομικά η μέχρι τώρα χρησιμοποιούμενη στην πράξη ονομασία τονίζοντας παράλληλα το γεγονός ότι αυξάνεται η σημασία των πολυάριθμων, μη αμιγώς οικονομικών, καθηκόντων όπως είναι η προστασία του περιβάλλοντος.

2. Διατάξεις σχετικά με την συνεργασία στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών, και προπάντων τη συνεργασία μεταξύ των αστυνομικών και δικαστικών αρχών. Αυτές οι διατάξεις αποτελούν συστατικό μέρος των κοινών διατάξεων της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση χωρίς όμως να περιλαμβάνονται στις μέχρι τώρα ισχύουσες τρεις επιμέρους Συνθήκες για την ΕΚΑΧ, την ΕΥΡΑΤΟΜ και την ΕΟΚ. Η αιτία αυτού του γεγονότος είναι ότι πολλά κράτη μέλη δεν είναι ακόμα έτοιμα να αναθέσουν στην Κοινότητα την απόλυτη αρμοδιότητα γι' αυτούς τους τομείς και προτιμούν κατ' αρχήν να συνεχίσουν να αναθέτουν την εν λόγω αρμοδιότητα στη συνεργασία των κυβερνήσεων.

3. Διατάξεις σχετικά με την κοινή εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας. Οι διατάξεις αυτές αποτελούν εξίσου ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο εκτός των τριών μέχρι τώρα ισχυουσών Συνθηκών.

4. Ειδικές διατάξεις για την κοινωνική πολιτική. Αυτές είναι απαραίτητες επειδή ένα κράτος μέλος, η Μεγάλη Βρετανία, δεν θεωρεί σκόπιμες ούτε τις επιπρόσθετες αρμοδιότητες της Κοινότητας ούτε την ενισχυμένη συνεργασία στο συγκεκριμένο τομέα.

Παρά τη διαφορετική διαμόρφωση των επιμέρους τμημάτων της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα μέχρι τώρα υφιστάμενα όργανα (Συμβούλιο, Επιτροπή, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Δικαστήριο) παραμένουν «σε λειτουργία». Χρησιμοποιούνται οι ίδιες διαδικασίες λήψης απόφασης. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση εγκαθιδρύει τοιουτοτρόπως ένα ενιαίο δεσμικό πλαίσιο και καθορίζει με ενιαίες διατάξεις τους σημαντικότερους στόχους της Ένωσης.

Αδυναμίες

Η προσπάθεια για την ενοποίηση της Ευρώπης συνάντησε σοβαρά εμπόδια που δημιούργησαν επανειλημμένα κρίσιμες καταστάσεις. Για την εισδοχή της Αγγλίας στην ΕΟΚ χρειάστηκε μια περίπου δεκαετία διαπραγματεύσεων, λόγω του αμοιβαίου ανταγωνισμού και της υπέρμετρης καχυποψίας.

Η "πράσινη Ευρώπη" δηλαδή η πολιτική της ΕΟΚ στον αγροτικό τομέα, διέρχεται συνεχείς κρίσεις, επειδή οι οικονομικές και νομισματικές εξελίξεις δυσχεραίνουν όλο και περισσότερο τον καθορισμό των κοινών τιμών στα αγροτικά προϊόντα και δημιουργούν συχνά δύσκολα προβλήματα στις εμπορικές συμφωνίες.

Ψηλή ανεργία υπάρχει σε όλες τις χώρες που ανέρχεται σε 5,5% του εργατικού δυναμικού της Κοινότητας. Οι άνεργοι νέοι της ηλικίας μέχρι 25 ετών ανέρχονται σε 2 εκ. και αποτελούν το 1/3 του συνόλου, ενώ η προσφορά εργασίας εξακολουθεί ν' αυξάνει.

Μέχρι τώρα δεν καταργήθηκαν οι φορολογικές διαφορές μεταξύ των κρατών-μελών, δεν παραμερίστηκαν τα διοικητικά και τεχνικά εμπόδια που εμποδίζουν ακόμη την απόλυτα ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων στην εσωτερική αγορά και δεν εναρμονίστηκε η πολιτική των έμμεσων φόρων.

Στην επίτευξη κοινής συντονισμένης δράσης ανασταλτικό παράγοντα ίου μεγέδους αποτελεί ο τρόπος λήψης των αποφάσεων, που στηρίζεται στην αρχή της πλήρους ομοφωνίας, αντί εκείνης της πλειοψηφίας.

Η λύση των πιο πάνω προβλημάτων δυσχεραίνεται και από το ότι κάθε κόμμα που κυβερνά και που μετά πάροδο λίγων ετών είναι υποχρεωμένο να κατέβει σε νέα εκλογική αναμέτρηση, προσπαθεί να επιτύχει, συχνά σε βάρος των άλλων κρατών-μελών, αποτελέσματα τα οποία θα του επιτρέψουν να περιβληθεί ξανά με την λαϊκή εμπιστοσύνη.

Η ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής ενοποίησης δυσχεραίνεται επίσης από τις μεγάλες διαφορές που υπάρχουν στην διάρθρωση της παραγωγής και στο

επίπεδο ανάπτυξης των διαφόρων χωρών-μελών και γενικά των δυτικοευρωπαϊκών χωρών.

Τα γενεσιουργικά αίτια των δυσκολιών βρίσκονται ασφαλώς στο ότι, η κοινότητα δεν αποτελεί ομοσπονδιακή κυβέρνηση στην οποία θα υπάγονται οι εθνικές κυβερνήσεις και τα εθνικά κοινοβούλια.

Ο μόνος από τους υπερεθνικούς δεσμούς που η εξουσία του δεν έχει αμφισβητηθεί είναι το Δικαστήριο της Κοινότητας.

Γίνεται φανερό πως "Η επίτευξη της Ευρωπαϊκής ενότητας δεν θα είναι εύκολη".

Επιτεύγματα

Η Ευρωπαϊκή κοινότητα γνώρισε στην διάρκεια της λειτουργίας της μία δυναμική εξέλιξη και αποδείχθηκε ένας ζωντανός οργανισμός με ευρύ μέλλον.

Στην 1η δεκαετία (1958-67) το εμπόριο ανάμεσα στα μέλη της Κοινότητας αυξήθηκε κατά 3,5 φορές και οι μέσοι ετήσιοι ρυθμοί (15%) ήταν σημαντικά υψηλότεροι του ευρωπαϊκού και διεθνούς εμπορίου.

Μέχρι την 1-1-1972 δηλ. 15 χρόνια μετά την ίδρυση της Κοινότητας 87 κράτη είχαν αποκτήσει μαζί της διπλωματικές σχέσεις.

Το 1973 το ακαθάριστο εθνικό προϊόν των 6 χωρών της Κοινότητας αποτέλεσε το 47% εκείνου των ΗΠΑ έναντι 40% το 1958.

Στην Κοινότητα επιτεύχθηκε η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων χωρίς δασμούς και ποσοτικούς περιορισμούς καθιερώθηκε ενιαίο εξωτερικό δασμολόγιο για τα εμπορεύματα τρίτων χωρών και θεσπίστηκε ομοιόμορφη τελωνειακή νομοθεσία κατά 70%. Συνάχθηκαν επίσης τελωνειακές συμφωνίες με τρίτες χώρες και καθορίστηκαν κοινοί κανόνες στους ακόλουθους τομείς : Καθορισμός του τελωνειακού εδάφους και της προέλευσης δασμολογικής αξίας των εμπορευμάτων, καθορισμός τράνζιτ, αριθμός ελεύθερων ζωνών, διαρρύθμιση αποθηκευτικών χώρων και τρόπος

λειτουργίας και τέλος απαλλαγές από δασμούς και φόρους.

Για την ενίσχυση της συνοχής της και το ανέβασμα σε νέο ποιοτικό επίπεδο η Κοινότητα καθιέρωσε το δεσμό της "άμεσης" εκλογής των αντιπροσώπων των χωρών μελών της ΕΟΚ. Οι πρώτες εκλογές για την ανάδειξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου έγιναν τον Ιούνιο του 1979.

Το 1979 τέθηκε σε εφαρμογή το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα, έγιναν οι πρώτες άμεσες εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, υπογράφηκε η συνθήκη ένταξης της Ελλάδας και στο χρόνο αυτό υπολογίζεται να προχωρήσουν οι διαπραγματεύσεις για την ένταξη της Πορτογαλίας και της Ισπανίας. Τέλος θα προωθείται η Μεσογειακή πολιτική της Κοινότητας και η συνεργασία της με τον τρίτο κόσμο.

Με τα επιτεύγματά της η Κοινότητα αποτελεί για τον κόσμο όλο και πιο πολύ ένα πρότυπο που η εφαρμογή του θα μπορούσε ν' απαλλάξει την ανθρωπότητα από το φάσμα του θερμοπυρηνικού ολοκαυτώματος και να την οδηγήσει στον δρόμο της ευημερίας και της Κοιν. Ανάπτυξης.

ΤΑ ΠΕΝΤΕ ΟΡΓΑΝΑ

Το δεσμικό σύστημα της Κοινότητας είναι δύσκολο να ταξινομηθεί. Η Κοινότητα είναι κάτι πολύ περισσότερο από ένας διακυβερνητικός οργανισμός. Έχει δική της προσωπικότητα κι εκτεταμένες εξουσίες.

Η πραγμάτωση του έργου που έχει ανατεθεί στις τρεις ευρωπαϊκές κοινότητες, δηλαδή στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ, που ιδρύθηκε το 1952), στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ, «κοινή αγορά», 1958) και στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ, 1958), εξασφαλίζεται από πέντε δεσμικά όργανα: το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Επιτροπή, το Δικαστήριο, το Ελεγκτικό Συνέδριο, καθώς και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών

που ασκούν συμβουλευτικά καθήκοντα.

Μεταγενέστερα (το 1997 ή το αργότερο το 1999) θα δημιουργηθεί ένα Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και μια Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, κατόπιν της εφαρμογής της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Οι δραστηριότητές τους θα προετοιμαστούν, από τις αρχές του 1994, από το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα, τα καθήκοντα του οποίου θα αναλάβει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, αφότου συσταθεί.

Έως τον Ιούλιο του 1967, οι τρεις κοινότητες είχαν η καθεμιά χωριστή Εκτελεστική Επιτροπή (για την ΕΚΑΧ, η επιτροπή ονομαζόταν Ανώτατη Αρχή), όπως και χωριστό Συμβούλιο Υπουργών. Αντίθετα, από το 1958, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Δικαστήριο ήταν κοινά και για τις τρεις κοινότητες. Από το 1967 υπάρχει μία μόνο Επιτροπή και ένα μόνο Συμβούλιο που ασκούν όλες τις αρμοδιότητες που είχαν τα προηγούμενα όργανα με τους ίδιους όρους και τους ίδιους κανόνες που προβλέπουν οι τρεις κοινοτικές Συνθήκες.

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Συνθήκη του Μάαστριχτ), που υπογράφηκε στο Μάαστριχτ στις 7 Φεβρουαρίου 1992 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993, οδήγησε σε ουσιαστικές αλλαγές. Δημιουργήθηκε μια Ευρωπαϊκή Ένωση, βασισμένη στις ευρωπαϊκές κοινότητες, η οποία θα αναλάβει τις μορφές συνεργασίας που αναπτύχθηκαν σε σχέση με αυτές: την ήδη αναφερθείσα Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία και τη συνεργασία στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων. Η κοινοτική δράση θα δημιουργήσει, πριν από τα τέλη της δεκαετίας, μια οικονομική και νομισματική ένωση που θα οδηγήσει στη θέσπιση ενός ενιαίου νομίσματος, του ECU. Έχουν σημειωθεί σημαντικές δεσμικές αλλαγές, κυρίως προς όφελος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ελεγκτικού συνεδρίου, το οποίο συγκαταλέγεται, πλέον μεταξύ των οργάνων. Επίσης δημιουργήθηκε η Επιτροπή των Περιφερειών.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκλέγεται από το 1979 με άμεση καθολική ψηφοφορία. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Εδιμβούργου (Δεκέμβριος

1992) αποφάσισε να τροποποιήσει τη σύνθεσή του, προκειμένου να ληφτεί κυρίως υπόψη η γερμανική ενοποίηση. Η απόφαση βρίσκεται στο στάδιο κύρωσης από όλα τα κράτη μέλη, προκειμένου να εφαρμοστεί κατά την προσεχή ανανέωση του Κοινοβουλίου (Ιούνιος 1994). Το Κοινοβούλιο θα αποτελείται από 567 μέλη, που κατανέμονται ως εξής: Βέλγιο 25, Δανία 16, Γερμανία 99, Ελλάδα 25, Ισπανία 64, Γαλλία 87, Ιρλανδία 15, Ιταλία 87, Λουξεμβούργο 6, Κάτω Χώρες 31, Πορτογαλία 25, Ηνωμένο Βασίλειο 87.

Το Συμβούλιο συγκροτούν οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων των κρατών μελών. Κάθε κυβέρνηση εκπροσωπείται σε αυτό από ένα μέλος της, η σύνθεση όμως του Συμβουλίου μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με τα συζητούμενα θέματα. Αν και ο υπουργός εξωτερικών θεωρείται κατά κάποιον τρόπο ο «κύριος» εκπρόσωπος της χώρας στο Συμβούλιο, οι υπουργοί γεωργίας, μεταφορών, εθνικής οικονομίας και οικονομικών, κοινωνικών υποθέσεων, βιομηχανίας, περιβάλλοντος και άλλοι συνέρχονται συχνά ως ειδικό Συμβούλιο.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ ανέθεσε επίσης στο Συμβούλιο την ευθύνη για τη διακυβερνητική συνεργασία στο πλαίσιο της «Ευρωπαϊκής Ένωσης» (κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, δικαιοσύνη, εσωτερικές υποθέσεις).

Κατά τη διάσκεψη κορυφής Δεκεμβρίου 1974, οι αρχηγοί κρατών (για τη Γαλλία) και κυβερνήσεων συμφώνησαν να συνέρχονται τακτικά ως «Ευρωπαϊκό Συμβούλιο» με τον πρόεδρο της Επιτροπής. Οι υπουργοί εξωτερικών και ένα μέλος της Επιτροπής συμμετέχουν στις συναντήσεις τους.

Μετά την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, η Συνθήκη του Μάαστριχτ αφιέρωσε τον κεντρικό ρόλο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση (δηλαδή το σύνολο της Κοινότητας και της διακυβερνητικής συνεργασίας) στην οποία πρέπει να δοθεί «η αναγκαία ώθηση για την ανάπτυξή της» και της οποίας πρέπει να καθοριστούν «οι γενικές πολιτικές κατευθύνσεις». Από το 1986, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνέρχεται κανονικά μια φορά το εξάμηνο. αλλά μπορεί να πραγματοποιεί και συμπληρωματικές

συνόδους εάν το αιτιολογεί η κατάσταση.

Η προεδρία του Συμβουλίου Υπουργών και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ασκείται εκ περιτροπής από κάθε κράτος μέλος, για περίοδο έξι μηνών. Ο υπολογισμός της ειδικής πλειοψηφίας γίνεται με την εξής αναλογία γήφων για την κάθε χώρα: Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Ηνωμένο Βασίλειο από 10, Ισπανία 8, Βέλγιο, Ελλάδα, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία από 5, Δανία, Ιρλανδία από 3, Λουξεμβούργο 2. Για την εξασφάλιση της ειδικής πλειοψηφίας απαιτούνται 54 γήφοι (επί 76).

Το Συμβούλιο βοηθείται στο έργο του από την Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων η οποία αποτελείται από πρέσβεις, μόνιμους αντιπροσώπους των κρατών μελών στις ευρωπαϊκές κοινότητες. Ο κύριος ρόλος της είναι η προετοιμασία των αποφάσεων των διαφόρων συμβουλίων. Πολλές ομάδες εργασίας λειτουργούν υπό την αρμοδιότητα της Επιτροπής Μονίμων Αντιπροσώπων.

Η Επιτροπή αποτελείται από 17 μέλη που ορίζονται με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων. Περιλαμβάνει δυο εκπροσώπους της Γερμανίας, της Ισπανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου και έναν εκπρόσωπο από έκαστη των επτά υπόλοιπων χωρών μελών. Σε όλη τη διάρκεια της θητείας τους, που είναι τετραετής, τα μέλη της Επιτροπής οφείλουν να ενεργούν με πλήρη ανεξαρτησία τόσο έναντι των κυβερνήσεων όσο και έναντι του Συμβουλίου το οποίο δεν μπορεί να θέσει τέρμα στη θητεία τους. Μόνο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μετά από έγκριση πρότασης μομφής, μπορεί να προκαλέσει την αυτόματα παραίτηση της Επιτροπής (που σε αυτή την περίπτωση συνεχίζει τη διεκπεραίωση των τρεχουσών υποθέσεων ως την αντικατάστασή της). Η Συνθήκη του Μάαστριχτ εισήγαγε σημαντικές αλλαγές στη διαδικασία διορισμού της Επιτροπής, που ωστόσο θα τεθούν σε ισχύ μόλις το 1995. Παρουσιάζονται παρακάτω. Στο μεταξύ, η θητεία της Επιτροπής που ανέλαβε καθήκοντα τον Ιανουάριο του 1993 έχει οριστεί διετής. Η διάρθρωση της Επιτροπής μπορεί να αναθεωρηθεί σε συνάρτηση με τη διεύρυνση της Κοινότητας σε τρεις νέες ευρωπαϊκές χώρες.

Το Δικαστήριο αποτελείται από δεκατρείς δικαστές που διορίζονται με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων για έξι χρόνια. Το Δικαστήριο εξασφαλίζει την τήρηση του δικαίου και την εφαρμογή των Συνθηκών. Επικουρείται από έξι γενικούς εισαγγελείς. Το 1989 προσαρτήθηκε στο Δικαστήριο ένα πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Αποτελείται από δώδεκα δικαστές που διορίζονται επίσης για έξι χρόνια με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων.

Το Ελεγκτικό συνέδριο αποτελείται από δώδεκα μέλη που ορίζονται ομόφωνα από το Συμβούλιο, ύστερα από διαβούλευση με το Κοινοβούλιο. Άρχισε να λειτουργεί τον Οκτώβριο του 1977. Το Ελεγκτικό συνέδριο εξετάζει τους λογαριασμούς της Κοινότητας και κάθε οργανισμού που ιδρύεται από αυτήν, ελέγχει τη νομιμότητα και κανονικότητα των εσόδων και δαπανών, εξασφαλίζει την καλή δημοσιονομική διαχείριση και υποβάλλει έκθεση στα όργανα της Κοινότητας. Πρέπει κυρίως να παρέχει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο μια δήλωση που να βεβαιώνει την ακρίβεια των λογαριασμών και τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών πράξεων.

Το Συμβούλιο και η Επιτροπή βοηθιούνται από την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή για τα θέματα που αφορούν την ΕΟΚ και την Ευρατόμ. Η Επιτροπή αυτή αποτελείται από 189 μέλη που εκπροσωπούν τους ενδιαφερόμενους κλάδους της οικονομικής και κοινωνικής ζωής και η γνώμη της πρέπει να ζητιέται υποχρεωτικά πριν τη λήψη πολλών αποφάσεων. Μπορεί επίσης να γνωμοδοτεί με δική της πρωτοβουλία.

Για τις υποθέσεις ΕΚΑΧ, η Επιτροπή βοηδιέται από μια Συμβουλευτική Επιτροπή, που αποτελείται από 96 μέλη που εκπροσωπούν τους παραγωγούς, τους εργαζόμενους, τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις άνδρακα και χάλυβα. Αυτή η Συμβουλευτική Επιτροπή της οποίας ζητιέται υποχρεωτικά η γνώμη σχετικά με μεγάλο αριθμό αποφάσεων, μπορεί να γνωμοδοτεί με δική της πρωτοβουλία.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, όπως και η Συμβουλευτική Επιτροπή, δίνει την ευκαιρία για μια ενεργό συνεργασία των επαγγελματικών και συνδικαλιστικών κύκλων στην ανάπτυξη της Κοινότητας.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ συνέστησε μια **Επιτροπή των Περιφερειών**, η οποία επίσης θα επικουρεί την Επιτροπή και το Συμβούλιο. Αποτελείται από 189 μέλη, αντιπροσώπους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και περιφερειακής διοίκησης και ίσο αριθμό αναπληρωτών. Η γνώμη της πρέπει να ζητιέται υποχρεωτικά πριν από την έκδοση αποφάσεων που αφορούν τα πριφερειακά συμφέροντα, επιπλέον δε μπορεί να γνωμοδοτεί κατόπιν δικής της πρωτοβουλίας.

Η **Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων** συμβάλλει, προσφεύγοντας στην κεφαλαιαγορά στην χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων που ευνοούν την ανάπτυξη της κοινής αγοράς, κυρίως στις λιγότερο ευνοημένες περιοχές ή σε συνεργασία με τα διαρθρωτικά ταμεία της Κοινότητας.

Επ' ευκαιρία του προαναφερόμενου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Εδιμβούργου (Δεκέμβριος 1992), τα κράτη μέλη όρισαν τις έδρες των οργάνων των κοινοτήτων, απόφαση η οποία αναμενόταν εδώ και 40 χρόνια: μέχρι σήμερα τα όργανα είχαν προσωρινούς «χώρους εργασίας». Η απόφαση του Δεκεμβρίου του 1992 επιβεβαιώνει σε μεγάλο βαθμό την πραγματική κατάσταση που είχε προοδευτικά εδραιωθεί. Η Επιτροπή έχει την έδρα της στις Βρυξέλλες, ενώ ένα μέρος των υπηρεσιών της είναι εγκατεστημένες στο Λουξεμβούργο. Το Συμβούλιο έχει επίσης την έδρα του στις Βρυξέλλες, αλλά συνέρχεται στο Λουξεμβούργο για τρεις μήνες το χρόνο. Το Δικαστήριο εδρεύει στο Λουξεμβούργο, όπως και το Ελεγκτικό Συνέδριο και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, ενώ η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή στις Βρυξέλλες (καθώς και η Επιτροπή των Περιφερειών). Το νέο στοιχείο, το οποίο επέτρεψε την εξεύρεση τελικής συμβιβαστικής λύσης, αφορά το Κοινοβούλιο, η επίσημη έδρα του οποίου ορίζεται στο Στρασβούργο όπου πραγματοποιούνται οι σύνοδοι ολομέλειάς του. Η γραμματεία του παραμένει στο Λουξεμβούργο. Οι κοινοβουλευτικές επιτροπές συνεδριάζουν στις Βρυξέλλες, όπου πραγματοποιούνται επίσης (και εδώ έγκειται η καινοτομία) «πρόσθετες» σύνοδοι ολομέλειας βραχείας διάρκειας.

ΠΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΓΙΑ ΝΑ ΕΚΠΛΗΡΩΣΟΥΝ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥΣ

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΙΝΑΙ Ο ΘΕΜΑΤΟΦΥΛΑΚΑΣ ΤΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ

Η Επιτροπή μεριμνά για την ορθή εφαρμογή των διατάξεων των Συνθηκών καθώς και των αποφάσεων που λαβαίνουν τα κοινοτικά όργανα. Εξασφαλίζει τη διατήρηση κλίματος αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Όταν η Επιτροπή εκτελεί σωστά τα καθήκοντά της, σαν «προστάτης φύλακας», ο καθένας μπορεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του χωρίς υστεροβουλία, γιατί ξέρει ότι κάθε παραβίαση των Συνθηκών θα διωχθεί.

Αντίστροφα, κανένας δεν μπορεί να επικαλεστεί παράλειψη των εταίρων του για να μην εκπληρώσει τις δικές του υποχρεώσεις. Εάν υπάρξει παράλειψη, εναπόκειται στο αμερόληπτο όργανο που είναι η Επιτροπή να ερευνήσει, να αποφανθεί αντικειμενικά και να γνωστοποιήσει στο εγκαλούμενο κράτος, υπό τον έλεγχο του Δικαστηρίου, τα αναγκαία μέτρα για τη ρύθμιση της κατάστασης.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Οι Συνθήκες δίνουν απευθείας στην Επιτροπή ευρείες εκτελεστικές εξουσίες. Εξάλλου, η Επιτροπή διαθέτει και άλλες σημαντικές εξουσίες που της έχει χορηγήσει το Συμβούλιο κυρίως όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Κοινότητα για τη διασφάλιση της εφαρμογής αποφάσεων που λαβαίνονται με βάση τη Συνθήκη (αυτό που ονομάζουμε «παράγωγο κοινοτικό δίκαιο»). Κατ' εφαρμογή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης η ανάθεση των εκτελεστικών αυτών αρμοδιοτήτων αποτελεί πλέον τον κανόνα.

Τόσο τις εξουσίες που έχουν δοθεί απευθείας από τις Συνθήκες όσο και τις εξουσίες που έχουν δοθεί από το Συμβούλιο μπορούμε να τις

κατατάζουμε στις παρακάτω γενικές κατηγορίες.

α) Έκδοση των κειμένων εφαρμογής ορισμένων διατάξεων της Συνθήκης ή αποφάσεων του Συμβουλίου

Η Συνθήκη ΕΚΑΧ παρέχει ευρύτατες κανονιστικές αρμοδιότητες στην Επιτροπή η οποία έχει την υποχρέωση «να εξασφαλίζει την πραγμάτωση των στόχων» που έχει τάξει η Συνθήκη, δηλαδή τη σύσταση και λειτουργία μιας κοινής αγοράς άνθρακα και χάλυβα. Μπορούμε να πούμε ότι κάθε άρθρο της συνθήκης ΕΚΑΧ παρέχει στο εκτελεστικό όργανο ειδικές ευθύνες και τις αντίστοιχες εξουσίες.

β) Εφαρμογή των κανόνων των συνθηκών σε ειδικές περιπτώσεις (πρόκειται για μέτρα που ενδιαφέρουν είτε μια συγκεκριμένη κυβέρνηση είτε μια επιχείρηση)

Τα καθήκοντα της Επιτροπής που απορρέουν από τη Συνθήκη ΕΚΑΧ είναι ευρύτατα σ' αυτόν τον τομέα. Η Επιτροπή έρχεται απευθείας σε επαφή με τις επιχειρήσεις άνθρακα και χάλυβα. Ελέγχει ορισμένες πλευρές της δραστηριότητάς τους, μπορεί να ενθαρρύνει και να συντονίζει τις επενδύσεις τους, να βοηθά τους εργαζόμενους που απειλούνται από ανεργία, να χορηγεί δάνεια, κλπ. Η κρίση που έπληξε την ευρωπαϊκή βιομηχανία σιδήρου τη δεκαετία του 1980 απέδειξε τη σημασία της δράσης της Επιτροπής σ' αυτόν τον τομέα.

Η Συνθήκη ΕΟΚ δίνει επίσης στην Επιτροπή παρόμοιες δυνατότητες κυρίως στον τομέα του ανταγωνισμού (έλεγχος των συμπράξεων και των «δεσποζουσών θέσεων», έλεγχος ή κατάργηση των δημόσιων ενισχύσεων, κατάργηση των φορολογικών διακρίσεων, κτλ). Οι δυνατότητες αυτές ενισχύθηκαν με τις εξουσίες που έδωσε στην Επιτροπή το Συμβούλιο για την άσκηση των κοινών πολιτικών, όπως γεωργία, αλιεία, εμπορική πολιτική,

προστασία του περιβάλλοντος, κλπ. και για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς.

γ) Εφαρμογή των ρήτρων διαφύλαξης

Οι Συνθήκες της Ρώμης και του Παρισιού προέβλεπαν γενικές ρήτρες που επέτρεπαν στην Επιτροπή να εγκρίνει ποικίλες και εκτεταμένες παρεκκλίσεις, από την παραχώρηση δασμολογικών ποσοστώσεων μέχρι τη δυνατότητα απαλλαγής ολόκληρων τομέων της οικονομίας από την εφαρμογή των κανόνων της Συνθήκης. Οι εν λόγω ρήτρες ίσχυαν μόνο για περιορισμένη περίοδο και έχουν παύσει πλέον να ισχύουν, με εξαίρεση αυτή του άρθρου 115 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, που τροποποιήθηκε αλλά παραμένει στη Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Επιτρέπει την αποφυγή των στρεβλώσεων στο εξωτερικό εμπόριο. Ωστόσο η επιτροπή προτίθεται να μην προσφεύγει πλέον σ' αυτή όσον αφορά τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών, λόγω της δημιουργίας της εσωτερικής αγοράς.

Άλλες γενικές ρήτρες διασφάλισης έχουν περιληφθεί στις διαδοχικές συμφωνίες προσχώρησης ώστε να αντιμετωπιστούν οι ενδεχόμενες δυσχέρειες που προκύπτουν από την προσχώρηση ενός κράτους μέλους. Μετά το 1993, εξακολουθούν να ισχύουν (μέχρι το 1995) ελάχιστες ρήτρες που αφορούν την Ισπανία και την Πορτογαλία.

Οι Συνθήκες ανέθεσαν στην Επιτροπή να διαχειρίζεται αυτές τις ρήτρες προκειμένου να ενεργεί ανεξάρτητα και αντικειμενικά. Όριζαν ότι η Επιτροπή έπρεπε να επιλέγει κάθε φορά τα μέτρα που επέφεραν τις λιγότερο δυνατές διαταραχές στην κοινή αγορά. Μετά τη λήξη των γενικών ρήτρων διασφάλισης, οι κοινοτικές ρυθμίσεις που έγιναν με βάση τις Συνθήκες για την εφαρμογή των κοινών πολιτικών προέβλεπαν, για ειδικές περιπτώσεις και με περιοριστικό τρόπο, δυνατότητες εξαιρέσεων των οποίων ο χειρισμός είχε ανατεθεί επίσης στην Επιτροπή με ευχέρια προσφυγής, σε ορισμένες

περιπτώσεις, στο Συμβούλιο για επικύρωση ή τροποποίηση των μέτρων της Επιτροπής. Οι περιπτώσεις προσφυγής στα εξαιρετικά αυτά μέτρα γίνονται ολοένα και πιο σπάνιες και η Επιτροπή επιδιώξε πάντοτε να περιορίσει τον αριθμό των παρεκκλίσεων, εγκρίνοντας μόνο αυτές που ήταν εντελώς απαραίτητες και που δεν επιρεάζουν την ομαλή λειτουργία της Κοινής αγοράς.

δ) Διαχείριση των κοινοτικών ταμείων

Η Επιτροπή διαχειρίζεται τις πιστώσεις που προορίζονται για τις δημόσιες παρεμβάσεις των κοινοτήτων όπως και τα μεγάλα κοινοτικά ταμεία.

Στην περίπτωση της ΕΚΑΧ οι ίδιοι πόροι αυτής της Κοινότητας (ή «εισφορά ΕΚΑΧ») επέτρεψαν από το 1952 κιόλας όχι μόνο να εξασφαλιστεί η εγγύηση των δανείων που συνάπτει η Κοινότητα αλλά και να χρηματοδοτηθούν παρεμβάσεις στον τομέα του άνθρακα και του χάλυβα. Το 1992 ο προϋπολογισμός λειτουργίας της ΕΚΑΧ έφτασε τα 484 εκατομμύρια ECU. Οι κυριότερες δαπάνες αφορούν την ενίσχυση της έρευνας (123 εκατομμύρια ECU), τις επιδοτήσεις επιτοκίων για δάνεια που χορηγούνται για επενδύσεις ή μετατροπή (131 εκατομμύρια ECU) και άλλα κοινοτικά μέτρα συνυφασμένα με την αναπροσαρμογή των βιομηχανιών άνθρακα και χάλυβα (55 εκατομμύρια ECU).

Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, που συμπληρώθηκε και ενισχύθηκε από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, καθορίζει ως έναν από τους στόχους της Κοινότητας την ενδυνάμωση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της. Τα διαρθρωτικά ταμεία της Κοινότητας έχουν ως στόχο να υποστηρίξουν τη συγκεκριμένη δράση. Πρόκειται για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το ΕΓΤΠΕ, τμήμα Προσανατολισμού, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και ένα νέο ταμείο, που ιδρύθηκε με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, το Ταμείο Συνοχής.

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), που προβλέπεται από την

ίδια την Συνθήκη της Ρώμης, έχει ως κύριο σκοπό την ανάπτυξη της επαγγελματικής εκπαίδευσης των εργαζομένων για να διευκολυνθεί η απασχόλησή τους και η επαγγελματική κινητικότητα. Στο Κοινωνικό Ταμείο χορηγήθηκαν 3 δισ. ECU το 1991 και 4,7 δισ. ECU το 1992 (πιστώσεις ανάληψης υποχρεώσεων).

Το ΕΓΤΠΕ, τμήμα προσανατολισμού, έχει ως αποστολή να συμβάλει στον εκσυγχρονισμό των γεωργικών δομών και στην ανάπτυξη των αγροτικών ζωνών. Στο ταμείο αυτό χορηγήθηκαν το 1991 2,2 δισ. ECU και το 1992 2,6 δισ. ECU (πιστώσεις ανάληψης υποχρεώσεων).

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), που ιδρύθηκε το 1975, συμβάλλει στη διόρθωση των περιφερειακών ανισορροπιών μέσα στην Κοινότητα. Το 1991 ο προϋπολογισμός του ήταν 5,9 δισ. ECU και 6,9 δισ. ECU το 1992 (πιστώσεις ανάληψης υποχρεώσεων).

Το Ταμείο Συνοχής, που ιδρύθηκε από την Συνθήκη του Μάαστριχτ, έχει ως στόχο να συμβάλει στην υλοποίηση προγραμμάτων για το περιβάλλον και τα διευρωπαϊκά δίκτυα (όσον αφορά έργα υποδομής στον τομέα των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών). Παρέχει την συνδρομή του στις τέσσερις λιγότερο ευνοημένες χώρες της Κοινότητας (Ισπανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Πορτογαλία). Κατά την περίοδο 1993-1999, θα χορηγηθούν στο εν λόγω ταμείο πλέον των 15 δισ. ECU (αξία 1992).

Σε έναν άλλο τομέα, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης (ΕΤΑ), που προβλεπόταν ήδη από τη Συνθήκη της Ρώμης, είναι η σημαντικότερη συμβολή της Κοινότητας στην ενίσχυση της ανάπτυξης. Λειτουργεί στο πλαίσιο περιοδικών συμφωνιών μεταξύ Κοινότητας και κρατών μελών αφενός και κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (κράτη ΑΚΕ) αφετέρου, που είχαν στο παρελθόν ειδικές σχέσεις με τα κράτη μέλη. Τέτοιες ήταν οι διαδοχικές συμβάσεις της Γιαουντέ, με τα αφρικανικά κράτη και τη Μαδαγασκάρη που συνδέθηκαν με την Κοινότητα των Έξι και, κατόπιν, μετά τις διαδοχικές διευρύνσεις, οι Συμβάσεις Λομέ. Σήμερα, 66 κράτη ΑΚΕ έχουν προσχωρήσει στη Σύμβαση Λομέ IV που υπογράφηκε στις 15 Δεκεμβρίου

1989.

Η χρηματοδοτική ενίσχυση της Κοινότητας καθορίστηκε για την περίοδο 1990-1995 στα 12 δισ. ECU από τα οποία 10,8 για το ΕΤΑ (δωρεές και δάνεια με ειδικούς όρους), ενώ τα υπόλοιπα είναι δάνεια που διαχειρίζεται η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Η Σύμβαση Λομέ οργανώνει επιπλέον μία ευρύτατη συνεργασία στους τομείς του εμπορίου, της οικονομίας (προώθηση της βιομηχανικής και γεωργικής ανάπτυξης, υποστήριξη των μεταλλευτικών δραστηριοτήτων) και της σταθεροποίησης των εσόδων που προέρχονται από τις εξαγωγές των κυριότερων προϊόντων των κρατών ΑΚΕ.

Η Επιτροπή διαχειρίζεται επιπλέον τις δραστηριότητες της Κοινότητας προς όφελος αναπτυσσόμενων χωρών που δεν είναι κράτη ΑΚΕ, όπως οι μεσογειακές χώρες και πολλές χώρες της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής. Οι δραστηριότητες, που η οικονομική τους σημασία είναι συγκρίσιμη με την αντίστοιχη του ΕΤΑ, περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τεχνική βοήθεια και υποστήριξη των επενδύσεων (πιστώσεις 972 εκ. ECU το 1992). Πρέπει να προστεθεί σ' αυτά τα ποσά μία σημαντική βοήθεια σε τρόφιμα (486 εκ. ECU το 1992).

Οι επιτροπές

Σε πολλές περιπτώσεις, το Συμβούλιο θέλησε να εξασφαλίσει ότι οι εξουσίες που παραχωρήθηκαν στην Επιτροπή θα ασκούνται σε στενή συνεργασία με τις κυβερνήσεις των κρατών μελών ή τις διοικήσεις τους. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία διάφορων επιτροπών από εκπροσώπους των κυβερνήσεων που λειτουργούν πλάι στην Επιτροπή.

Στις συμβουλευτικές επιτροπές, η Επιτροπή συγκεντρώνει τις γνώμες των εκπροσώπων των κρατών μελών. Ενώ υποχρεώνεται να λαβαίνει υπόψη τις τάσεις που διαμορφώνονται κατά τις διαβουλεύσεις, δεν δεσμεύεται από αυτές και η παρέμβαση της Επιτροπής δεν επηρεάζει τη συνέχεια της διαδικασίας.

Οι διαχειριστικές επιτροπές δημιουργήθηκαν το 1962 στις γεωργικές οργανώσεις της αγοράς, αυτός δε ο τρόπος λειτουργίας τους αποδείχτηκε στην πράξη αποτελεσματικός. Μια τέτοια επιτροπή υπάρχει για κάθε κατηγορία προϊόντων.

Οι διαχειριστικές επιτροπές θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως ένα είδος συστήματος συναγερμού. Όταν η επιτροπή διαφωνεί προς μία γνώμη που δόθηκε με ειδική πλειοψηφία των εκπροσώπων των κυβερνήσεων, αυτό σημαίνει ότι η κατάσταση είναι δύσκολη ή ότι υπάρχει κάποιο σοβαρό πρόβλημα. Και τότε είναι λογικό να αποφασίζει το Συμβούλιο για το επίμαχο θέμα. Το ότι όμως η διαδικασία αυτή εφαρμόζεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις δείχνει την αποτελεσματικότητα του συστήματος και την καλή συνεννόηση των ενδιαφερομένων.

Τρίτο είδος επιτροπής που καθόρισε το Συμβούλιο είναι οι επιτροπές κανονιστικής ρύθμισης. Αυτές προκύπτουν από την ανάμειξη της διαχειριστικής επιτροπής σε άλλους τομείς, πρώτα στη διαχείριση του κοινού δασμολογίου καθώς και στη διαχείριση και στην προσαρμογή των κοινών κανόνων (π.χ. στον τομέα των τροφίμων, κτηνιατρικής και φυτοϋγειονομικών), στη διαχείριση των θεμάτων σχετικά με το περιβάλλον, κλπ. Η διαδικασία προσομοιάζει με αυτή της διαχειριστικής επιτροπής, αλλά οι δυνατότητες προσφυγής στο Συμβούλιο είναι μεγαλύτερες.

Η επιτροπή χαράσσει την κοινοτική πολιτική και εκφράζει το κοινοτικό συμφέρον. Διατηρεί την ενότητα και τη συνοχή της πολιτικής αυτής.

Η Συνθήκη Άνδρακα και Χάλυβα και η Συνθήκη Ευρατόμ είναι «συνθήκες-νόμοι», που καθορίζουν λεπτομερώς τις ρυθμίσεις που πρέπει να εφαρμόζονται ή στους στόχους που επιδιώκονται στους τομείς της δικαιοδοσίας τους, γεγονός που δημιούργησε ορισμένες δυσχέρειες εφαρμογής στη διάρκεια του χρόνου, λόγω των αλλαγών που επήλθαν στις οικονομικές καταστάσεις. Η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (δηλαδή η Συνθήκη ΕΟΚ, συμπληρούμενη από την Εννιαία Πράξη και τη Συνθήκη του Μάαστριχτ) είναι μία «συνθήκη-πλαίσιο» που ορίζει στόχους και καθορίζει

προσανατολισμούς, αφήνοντας στα όργανα της Κοινότητας, και ειδικότερα στην Επιτροπή, στο Συμβούλιο και στο Κοινοβούλιο, την ευθύνη και την εξουσία να επεξεργαστούν τις διατάξεις που πρέπει να εφαρμόζει η κοινότητα.

Η ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Η αυξημένη σημασία της προεδρίας του Συμβουλίου είναι επίσης μια αξιοσημείωτη θεσμική αλλαγή των τελευταίων ετών.

Με τον περιορισμό σε έξι μήνες της διάρκειας της προεδρίας, οι διαπραγματεύσεις της Συνθήκης δημιούργησαν μια ισορροπία που διατηρεί περισσότερο από τριάντα χρόνια αργότερα όλη την αξία της. Συχνά, η προεδρία αποτελεί ευκαιρία για την ουσιαστική ενασχόληση με τα ευρωπαϊκά θέματα του ενδιαφερόμενου κράτους, και έξι μήνες ηγεσίας στο Συμβούλιο είναι αρκετοί για την επίτευξη αποτελεσμάτων. Η τακτική, εκ περιτροπής, προεδρία και η εναλλαγή μεγάλων και μικρότερων χωρών στην προεδρία επιτρέπουν ταυτόχρονα την αποφυγή κάθε κινδύνου για ηγεμονία.

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ

Η εκλογή του Κοινοβουλίου με άμεση ψηφοφορία δεν άλλαξε τις αρμοδιότητές του. Αντίθετα, η αύξηση του αριθμού των μελών του Κοινοβουλίου, καθώς και το γεγονός ότι τα περισσότερα από αυτά έχουν μόνο την ιδιότητα του ευρωβουλευτή, συντέλεσαν, από το 1979, στη σημαντική επιτάχυνση του ρυθμού και στη μεγαλύτερη αυστηρότητα στις μεθόδους των κοινοβουλευτικών εργασιών.

Εκτός από τον Αύγουστο, το Κοινοβούλιο συνέρχεται στο Στρασβούργο μια εβδομάδα κάθε μήνα, χωρίς να αποκλείονται επιπλέον σύνοδοι για τα

θέματα ιδίως του προϋπολογισμού. Επιπλέον, σύνοδοι βραχείας διάρκειας (μιας ή δυο ημερών) πραγματοποιούνται συχνά στη διάρκεια του έτους στις Βρυξέλλες. Μεταξύ των μηνιαίων αυτών συνόδων, αφιερώνονται δυο εβδομάδες στις συνεδριάσεις των κοινοβουλευτικών επιτροπών (υπάρχουν 19 μόνιμες επιτροπές), ενώ η τρίτη εβδομάδα αφιερώνεται στις συνεδριάσεις των πολιτικών ομάδων.

Για κάθε θέμα που συζητά μια κοινοβουλευτική επιτροπή καλεί το αρμόδιο μέλος του εκτελεστικού οργάνου ή εκπροσώπους του για να δώσει εξηγήσεις, τόσο για τις αποφάσεις που πήρε το εκτελεστικό όργανο όσο και για τις προτάσεις του προς το Συμβούλιο ή για τη θέση που πήρε το εκτελεστικό όργανο στο Συμβούλιο. Έτσι, οι κοινοβουλευτικές επιτροπές παρακολουθούν τις υποθέσεις σε όλες τους τις λεπτομέρειες και, καθώς οι περισσότερες συνεδριάσεις τους γίνονται κεκλεισμένων των θυρών, μπορούν να παίρνουν ακριβέστερες πληροφορίες, ακόμα και εμπιστευτικού χαρακτήρα, και να ελέγχουν αποτελεσματικά τη δραστηριότητα του εκτελεστικού οργάνου.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ : 518 μέλη (567 μέλη από την 1η Ιουνίου 1994)

Πολιτική σύνθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (κατάσταση στις 21 Ιουνίου 1993) :

1) Σοσιαλιστική Ομάδα	198 μέλη
2) Ομάδα του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (Χριστιανοδημοκράτες)	163 μέλη
3) Φιλελεύθερη, Δημοκρατική και Μεταρρυθμιστική Ομάδα	44 μέλη
4) Ομάδα των Πράσινων στο ΕΚ	28 μέλη
5) Ομάδα Συνασπισμού των Ευρωπαίων Δημοκρατών	20 μέλη
6) Ομάδα Ουράνιου Τόξου στο ΕΚ	16 μέλη

7) Ομάδα Τεχνιτού Συντονισμού των Κομμάτων της Ευρωπαϊκής Δεξιάς	14 μέλη
8) Συνασπισμός της Αριστεράς	13 μέλη
9) Μη Εγγεγραμμένοι	22 μέλη

Το κοινοβούλιο διευθύνεται από έναν πρόεδρο και 14 αντιπροέδρους.

Τις εργασίες της συνόδου της ολομέλειας τις προετοιμάζουν 19 επιτροπές :

1. Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων και Ασφάλειας
2. Επιτροπή Γεωργίας, Αλιείας και Αγροτικής Ανάπτυξης
3. Επιτροπή Προϋπολογισμών
4. Επιτροπή Οικονομικής, Νομισματικής και Βιομηχανικής Πολιτικής
5. Επιτροπή Ενέργειας, Έρευνας και Τεχνολογίας
6. Επιτροπή Εξωτερικών Οικονομικών Σχέσεων
7. Επιτροπή Νομικών Θεμάτων και Δικαιωμάτων των Πολιτών
8. Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων, Απασχόλησης και Εργασιακού Περιβάλλοντος
9. Επιτροπή Περιφερειακής Πολιτικής και Χωροταξίας και Σχέσεων με τις Περιφερειακές και Τοπικές Αρχές
10. Επιτροπή Μεταφορών και Τουρισμού
11. Επιτροπή Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Προστασίας των Καταναλωτών
12. Επιτροπή Νεότητας, Πολιτισμού, Παιδείας και Μέσων Ενημέρωσης
13. Επιτροπή Ανάπτυξης και Συνεργασίας
14. Επιτροπή Δημόσιων Ελευθεριών και Εσωτερικών Υποθέσεων
15. Επιτροπή Ελέγχου και Προϋπολογισμού
16. Επιτροπή Θεσμικών Θεμάτων
17. Επιτροπή Κανονισμού, Ελέγχου της Εντολής των Ασυλιών
18. Επιτροπή για τα Δικαιώματα της Γυναίκας
19. Επιτροπή Αναφορών

ΤΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Εντούτοις, η πολιτική σχέση Κοινοβουλίου - Επιτροπής παρέμενε ατελής στο βαθμό που το Κοινοβούλιο δεν παρενέβαινε στο διορισμό των μελών της Επιτροπής.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ αλλάζει αυτή την κατάσταση. Το 1995, μετά την επόμενη ανανέωση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Ιούνιος 1994), το Κοινοβούλιο θα παρέμβει άμεσα στο διορισμό της Επιτροπής και του προέδρου της. Πράγματι, στις αρχές του 1995, μια νέα Επιτροπή θα αναλάβει τα καθήκοντά της. Η διάρκεια της θητείας της θα είναι ίδια με την αντίστοιχη του Κοινοβουλίου (πενταετής). Θα έχει ζητηθεί η γνώμη του εκλεγέντος Κοινοβουλίου προτού οι κυβερνήσεις διορίσουν τον μελλοντικό πρόεδρο της Επιτροπής και ολόκληρη η Επιτροπή (πρόεδρος και μέλη, αφού οριστούν) θα αποτελέσει αντικείμενο γήφου έγκρισης του Κοινοβουλίου προτού διοριστεί, με κοινή συμφωνία, από τις κυβερνήσεις.

Οι εν λόγω γήφοι έγκρισης του Κοινοβουλίου, είτε πρόκειται για τον πρόεδρο είτε για το σώμα, θα αποτελέσουν αποφασιστικό στοιχείο της διαδικασίας διορισμού της Επιτροπής, εφόσον η τελική παρέμβαση των κυβερνήσεων θα έχει στη συνέχεια μόνον τυπική παρά ουσιαστική αξία. Ο πολιτικός χαρακτήρας της Επιτροπής θα ενισχυθεί σημαντικά : θα είναι ένα όργανο εκλεγμένο και όχι διορισμένο. Ο έλεγχος του Κοινοβουλίου στην Επιτροπή θα καταστεί περισσότερο απαιτητικός, και η δυνατότητα υποβολής εκ μέρους του Κοινοβουλίου πρότασης δυσπιστίας απέναντι στην Επιτροπή θα είναι στο εξής αποτελεσματική, εφόσον το Κοινοβούλιο θα παρεμβαίνει πλήρως στην αντικατάσταση της Επιτροπής την οποία επέκρινε.

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

Τόσο τα όργανα όσο και οι ιδιώτες (φυσικά και νομικά πρόσωπα) υποχρεούνται να εκτελούν τις αποφάσεις του Δικαστηρίου. Οι αποφάσεις του

όχι μόνο επιτρέπουν τη ρύθμιση των συγκεκριμένων ζητημάτων, αλλά ερμηνεύουν αμφισβητούμενα κείμενα των Συνθηκών, προσδιορίζοντας και προσανατολίζοντας τον τρόπο της εφαρμογής τους.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ ενίσχυσε περισσότερο τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου, παρέχοντάς του την εξουσία να επιβάλλει σε ένα κράτος μέλος την καταβολή προστίμου ή χρηματικής ποινής, στην περίπτωση που το συγκεκριμένο κράτος μέλος δεν έχει συμμορφωθεί με απόφασή του.

Με την Ενιαία Πράξη συστάθηκε πρωτοβάθμιο δικαστήριο, το οποίο άρχισε να λειτουργεί τον Οκτώβριο 1989 και είναι αρμόδιο για προσφυγές βάσει της Συνθήκης ΕΚΑΧ, για προσφυγές που αφορούν την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού, καθώς και για τη ρύθμιση των διαφορών μεταξύ των κοινοτικών οργάνων και των υπαλλήλων τους. Τον Ιούνιο του 1993, οι αρμοδιότητες του Πρωτοδικείου διευρύνθηκαν στο σύνολο των προσφυγών που υποβάλλουν ιδιώτες κατά των οργάνων. Κατά των αποφάσεων αυτών μπορεί να ασκηθεί έφεση ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, το οποίο ωστόσο στις περιπτώσεις αυτές αποφαινεται μόνο όσο αφορά το νομικό μέρος.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ) εξασφαλίζει τη θεσμική εκπροσώπηση διαφόρων κατηγοριών της οικονομικής και κοινωνικής ζωής : εργοδοτών και εργαζομένων, καθώς επίσης όλων των άλλων δραστηριοτήτων, όπως π.χ. των γεωργών, των μεταφορέων, των εμπόρων, των βιοτεχνών, των ελεύθερων επαγγελματιών, των διευθυντών μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Συμμετέχουν επίσης σ' αυτή οι καταναλωτές, οι οικολόγοι και οι εκπρόσωποι συνεταιρισμών.

Η ΟΚΕ αποτελείται από 189 μέλη (σύμβουλοι) που προέρχονται από τις αντιπροσωπευτικότερες οργανώσεις των κρατών μελών και έχουν διορισθεί προσωπικά από το Συμβούλιο (μετά από γνωμοδότηση της Επιτροπής) για

θητεία τεσσάρων ετών.

Η κατανομή μεταξύ των κρατών είναι η ακόλουθη : Βέλγιο: 12, Δανία: 9, Γερμανία: 24, Ελλάδα: 12, Ισπανία: 21, Γαλλία: 24, Ιρλανδία: 9, Ιταλία: 24, Λουξεμβούργο: 6, Κάτω Χώρες: 12, Πορτογαλία: 12, Ηνωμένο Βασίλειο: 24.

Οι σύμβουλοι είναι οργανωμένοι σε τρεις ομάδες (εργοδότες, εργαζόμενοι, διάφορες δραστηριότητες). Η προετοιμασία των γνωμοδοτήσεων που διατυπώνονται στη σύνοδο πραγματοποιείται από «ειδικά τμήματα» που αποτελούνται από συμβούλους (στα οποία μπορούν να συμμετέχουν και οι αναπληρωτές τους, ως εμπειρογνώμονες).

Η ΟΚΕ έχει ιδρυθεί από τις Συνθήκες της Ρώμης και το Συμβούλιο υποχρεούται να ζητά τη γνώμη της για τις προτάσεις της Επιτροπής (βάσει της ΕΟΚ ή της Ευρατόμ) σε διάφορες περιπτώσεις. Εκφέρει επίσης γνώμες μετά από αίτηση του Συμβουλίου ή της Επιτροπής και (από το 1972) με δική της πρωτοβουλία.

Η ΟΚΕ συνεργάζεται επίσης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στα πλαίσια που έχει καθοριστεί από γήφισμα του Κοινοβουλίου της 9ης Ιουλίου 1981, το οποίο προβλέπει τη διοργάνωση ανταλλαγών πληροφοριών μεταξύ των κοινοβουλευτικών επιτροπών και των ειδικών τμημάτων και επαφές μεταξύ των προέδρων και των εισηγητών.

Η δραστηριότητα της ΟΚΕ αυξάνεται συνεχώς (το 1968 είχε εκδώσει επτά γνωμοδοτήσεις, ενώ το 1992 εξέδωσε 156). Πολύ συχνά, καταφέρνει να επιτύχει ομοφωνία στις γνωμοδοτήσεις που εκφέρει και οι οποίες αποτελούν σύνδεση των θέσεων των διαφόρων ομάδων. Κατ' αυτόν τον τρόπο οι γνωμοδοτήσεις αυτές είναι πολύ χρήσιμες στην Επιτροπή και το Συμβούλιο επειδή εκφράζουν τις τροποποιήσεις που επιθυμούν τα άτομα στα οποία προορίζεται κυρίως μία πρόταση. Οι γνωμοδοτήσεις που εκφέρει η ΟΚΕ με δική της πρωτοβουλία είναι τις περισσότερες φορές μεγάλης πολιτικής σημασίας, όπως π.χ. η γνωμοδότησή της της 22ας Φεβρουαρίου 1989 για τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα στην Κοινότητα η οποία αποτέλεσε τη βάση του «κοινωνικού χάρτη» που πρότεινε η Επιτροπή (και η οποία έγινε δεκτή

από τα έντεκα κράτη μέλη).

Η Εννιαία Ευρωπαϊκή Πράξη ενίσχυσε τη συμμετοχή της ΟΚΕ στην εκπόνηση κειμένων που αποσκοπούν στην υλοποίηση της μεγάλης εσωτερικής αγοράς. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ ενίσχυσε την αυτονομία της ΟΚΕ, που ελέγχει πλήρως τον εσωτερικό της κανονισμό, και προβλέπει την παρέμβασή της σε πολλούς νέους τομείς αρμοδιότητας της Κοινότητας.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ δημιούργησε μια Επιτροπή των Περιφερειών, ανταποκρινόμενη τοιουτοτρόπως στο επιτακτικό αίτημα πολλών κρατών μελών όσον αφορά την άμεση συμμετοχή των περιφερειακών και τοπικών αρχών στις εργασίες των Κοινοτήτων. Οι εν λόγω αρχές ασκούν πράγματι ευρείες εξουσίες σε πολλές χώρες, είτε λόγω της ομοσπονδιακής τους διάρθρωσης είτε από το γεγονός ότι, κατά τις τελευταίες δεκαετίες ελήφθησαν νομοθετικά ή δεσμικά μέτρα.

Η Επιτροπή των Περιφερειών αποτελείται από 189 μέλη (και ισάριθμους αναπληρωτές). Η κατανομή μεταξύ των χωρών είναι ίδια με αυτή της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής.

Η Επιτροπή των Περιφερειών πρέπει να επιβεβαιώσει το ρόλο της στο κοινοτικό σύστημα. Οι κυβερνήσεις, αποδίδοντάς της μια «οργανωτική δομή» κοινή με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, δέλησαν να επωφεληθούν από την εμπειρία που διαθέτει η τελευταία. Ωστόσο, η Επιτροπή των Περιφερειών θα προσδώσει αναμφίβολα έναν περισσότερο πολιτικό χαρακτήρα στις εργασίες της. Οι περιφερειακές και τοπικές αρχές πολλών χωρών υπογράμμισαν ότι αυτές θα πρέπει να υποδείξουν, τους αντιπροσώπους τους στην επιτροπή, ακόμα και αν επίσημα διοριστούν από το Συμβούλιο μετά από προτάσεις των οικείων κρατών μελών. Καίτοι η γνώμη της επιτροπής θα ζητείται υποχρεωτικά μόνον για προτάσεις της Επιτροπής που αφορούν άμεσα ή έμμεσα τις περιφέρειες, μπορεί ωστόσο να της υποβάλλεται κάθε πρόταση

που διαβιβάζεται στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και να εκφέρει τη γνώμη της με δική της πρωτοβουλία. Συνεπώς, αναμένεται μία δυναμική παρουσία αυτού του νέου οργάνου της Κοινότητας.

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Η δημιουργία του Ελεγκτικού Συνεδρίου μαρτυρεί την επιθυμία των κυβερνήσεων και των κοινοτικών οργάνων (ιδίως του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου) να πετύχουν μία ποιοτική μεταβολή του ελέγχου στην εφαρμογή του προϋπολογισμού λόγω κυρίως του εύρους του. Το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει ευρύτερη πολιτική εξουσία και συγχρόνως είναι μόνιμο όργανο που διαθέτει έναν αρκετά αξιόλογο διοικητικό μηχανισμό. Οι έρευνες που διεξάγει στα κράτη μέλη καλύπτουν τις πράξεις που αυτά πραγματοποιούν για λογαριασμό των κοινοτήτων (για παράδειγμα: γεωργικές δαπάνες, είσπραξη δασμών) και, επιπλέον, προβαίνει σε έρευνες στα τρίτα κράτη που απολαμβάνουν χρηματοδοτικών ενισχύσεων εκ μέρους της Κοινότητας (βάσει της Σύμβασης Λομέ, για παράδειγμα). Μπορεί επίσης να υποβάλλει στα κοινοτικά όργανα, με δική του πρωτοβουλία, παρατηρήσεις ως προς τις υποθέσεις που χειρίζονται. Τέλος, διατυπώνει γνώμες, όταν αυτό ζητηθεί από τα άλλα όργανα.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο, που ιδρύθηκε βάσει της Συνθήκης της 22ας Ιουλίου 1975, συνεδρίασε για πρώτη φορά στο Λουξεμβούργο, όπου εδρεύει.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο αντικατέστησε την Επιτροπή Ελέγχου (ΕΟΚ, Ευρατόμ) και τον ελεγκτή της ΕΚΑΧ, αναλαμβάνοντας τον εξωτερικό έλεγχο του γενικού προϋπολογισμού της Κοινότητας και του επιχειρησιακού προϋπολογισμού ΕΚΑΧ. Ο εσωτερικός έλεγχος εξακολουθεί να ασκείται από τον δημοσιονομικό ελεγκτή κάθε οργάνου.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ ενίσχυσε το Ελεγκτικό Συνέδριο, αποδίδοντάς του το καθεστώς του οργάνου και διευρύνοντας τα καθήκοντά

του.

Η συνολική δράση του Ελεγκτικού Συνεδρίου υλοποιείται με τη σύνταξη της ετήσιας έκθεσής του, μετά το κλείσιμο κάθε οικονομικού έτους, που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα και στην οποία επισυνάπτεται η απάντηση των οργάνων στις παρατηρήσεις του. Επίσης στο Ελεγκτικό Συνέδριο συντάσσονται πολλές ειδικές εκθέσεις σχετικά με συγκεκριμένα θέματα που συχνά έχουν μεγάλη σημασία (π.χ. η λειτουργία του ΕΓΤΠΕ, τμήμα Εγγυήσεων, ή της επισιτιστικής βοήθειας στις αναπτυσσόμενες χώρες).

Το Κοινοβούλιο, που είχε δώσει μεγάλη σημασία στην ίδρυση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, αξιοποιεί πλήρως τις δυνατότητες ελέγχου που διαθέτει, καθώς και τις γνώμες που διατυπώνει (όπως και την ετήσια έκθεσή του), για να εντείνει το έλεγχο που ασκεί επί των κοινοτικών δαπανών και να προσδώσει τη μέγιστη δυνατή βαρύτητα στην απόφαση του προϋπολογισμού, την οποία καλείται να πάρει κάθε χρόνο.

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Η ΕΤΕπ είναι κοινοτικό όργανο, το οποίο έχει νομική προσωπικότητα και οικονομική αυτονομία. Μέλη της είναι τα δώδεκα κράτη μέλη της Κοινότητας, τα οποία έχουν αναλάβει από κοινού το κεφάλαιό της.

Το Συμβούλιο των Διοικητών της ΕΤΕπ αποτελείται από δώδεκα υπουργούς, τους οποίους ορίζουν τα κράτη μέλη (συνήδως τους υπουργούς οικονομικών). Χαράσσει τις γενικές κατευθύνσεις της πιστωτικής πολιτικής, εγκρίνει τον ισολογισμό και την ετήσια έκθεση, αποφασίζει για την αύξηση του κεφαλαίου και διορίζει τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, της Διευθύνουσας Επιτροπής και της Ελεγκτικής Επιτροπής.

Το Διοικητικό Συμβούλιο, του οποίου 21 τακτικά μέλη ορίζονται από τα κράτη μέλη και ένα από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, διασφαλίζει ότι η διαχείριση της Τράπεζας είναι σύμφωνη με τους στόχους

που της έχουν ανατεθεί.

Η Διευθύνουσα Επιτροπή διαχειρίζεται τις τρέχουσες υποθέσεις της Τράπεζας, προετοιμάζει τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και εξασφαλίζει την εκτέλεσή τους. Ο Πρόεδρος της Τράπεζας ή, σε περίπτωση απουσίας του, ένας από τους έξι Αντιπροέδρους προεδρεύει των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου.

Η Ελεγκτική Επιτροπή ελέγχει την κανονικότητα των εργασιών και των βιβλίων της Τράπεζας, με βάση τις εργασίες των εσωτερικών οργάνων ελέγχου και εξωτερικών ελεγκτών.

Πράξεις των οργάνων της Κοινότητας

(Σύμφωνα με το άρθρο 189 της Συνθήκης ΕΟΚ)

Το Συμβούλιο και η Επιτροπή εκδίδουν κανονισμούς, οδηγίες και αποφάσεις και διατυπώνουν συστάσεις ή γνώμες.

Οι κανονισμοί των κοινοτικών οργάνων ισχύουν άμεσα σε κάθε κράτος μέλος. Μπορούν να συγκριθούν με τους νόμους των επιμέρους κρατών μελών.

Οι οδηγίες απευθύνονται προς τα κράτη μέλη. Είναι δεσμευτικές όσο αφορά τον επιδιωκόμενο στόχο αλλά επαφίεται στις εθνικές αρχές η επιλογή του τύπου και των μέσων της ενσωμάτωσής τους στο εθνικό δίκαιο.

Οι αποφάσεις είναι δεσμευτικές για τους αποδέκτες που αυτές ορίζουν (π.χ. μια κυβέρνηση, μια επιχείρηση).

Οι συστάσεις και οι γνώμες δεν είναι δεσμευτικές.

Οι πράξεις δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Στο Δελτίο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ανακοινώνονται κάθε μήνα τα σχετικά με την εξέλιξη της επικαιρότητας. Η Επιτροπή εκδίδει ετησίως τη Γενική Έκθεση επί της δραστηριότητας των ευρωπαϊκών κοινοτήτων. Και οι τρεις δημοσιεύσεις κυκλοφορούν στις εννέα επίσημες γλώσσες της Κοινότητας: ισπανικά, δανικά, γερμανικά, ελληνικά, αγγλικά, γαλλικά, ιταλικά, ολλανδικά και πορτογαλικά.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

«Ο ευρωπαϊκός προϋπολογισμός διαφέρει ουσιαστικά από τους εθνικούς προϋπολογισμούς, τόσο ως προς την τάξη μεγέθους όσο και ως προς τη διάρθρωση των δαπανών του.

Με εξαίρεση τις δαπάνες που συνδέονται με την κοινή γεωργική πολιτική και τις εξωτερικές ενέργειες, ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης εμφανίζεται κυρίως σαν επενδύσεων, που συμβάλλει στην ενίσχυση του οικονομικού δυναμικού της Ένωσης.

Η ΕΟΚ και η Ευρατόμ χρηματοδοτούνταν αρχικά από τις συνεισφορές των κρατών μελών. Η ολοκλήρωση της τελωνειακής ένωσης και η εφαρμογή της κοινής γεωργικής πολιτικής που χρηματοδοτείται πλήρως σε κοινοτική βάση οδήγησαν τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων να αποφασίσουν στη σύνοδό τους της Χάγης (Δεκέμβριος 1969) την καταρχής δεσμοδέτηση - δυνατότητα που προέβλεπαν οι Συνθήκες - ενός συστήματος ίδιων πόρων που θα κάλυπτε το σύνολο των αναγκών της ΕΟΚ και της Ευρατόμ, συμπληρώνοντας έτσι το σύστημα χρηματοδότησης της ΕΚΑΧ.

Το σύστημα αυτό, που εγκρίθηκε από τα εθνικά κοινοβούλια των έξι ιδρυτικών κρατών, εφαρμόστηκε προοδευτικά από τις αρχές του 1971.

Οι ίδιοι πόροι της Κοινότητας προέχρονταν κατά πρώτο λόγο από τις εισφορές στις εισαγωγές γεωργικών προϊόντων, από διάφορους φόρους που δεσπίστηκαν στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής, από τους δασμούς στα σύνορα της Κοινότητας και, επιπλέον, ένα μέρος του φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) που εισπράττεται στα κράτη μέλη μέχρι 1% του εισπραττόμενου ποσού αυτού του φόρου. Η αύξηση του προϋπολογισμού της Κοινότητας κατέστησε αναγκαία την πλήρη συγκέντρωση των ίδιων πόρων το 1984. Μετά τη λήξη προσωρινών μέτρων το ίδιο έτος, μια σφαιρική οικονομική μεταρρύθμιση άρχισε να ισχύει την 1η Φεβρουαρίου 1989. Η εν λόγω μεταρρύθμιση διασφάλισε τη χορήγηση των αναγκαίων για τη λειτουργία της Κοινότητας πόρων (και ιδίως για την πλήρη εφαρμογή της

Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης) μέχρι το τέλος του 1992. Η μεταρρύθμιση αυτή επέφερε κυρίως τις ακόλουθες καινοτομίες :

- το ανώτατο όριο των ίδιων πόρων καθορίζεται σε ένα ποσοστό του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος της Κοινότητας που κυμαίνεται από 1,15% για το 1988 έως 1,2 το 1992 (πιστώσεις πληρωμών).

- δεσπίζεται ένας νέος πόρος («τέταρτος πόρος») που βασίζεται στο ακαθάριστο εθνικό προϊόν των κρατών μελών ώστε να συμπίπτουν οι πόροι που καταβάλλει κάθε κράτος μέλος με τη δυνατότητα συνεισφοράς τους.

- οι δασμοί που επιβάλλονται στα προϊόντα ΕΚΑΧ αποτελούν πλέον τμήμα των ίδιων πόρων.

Η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των Κοινοτήτων, και ειδικότερα οι διεθνείς τους υποχρεώσεις καθώς και η υλοποίηση των δεσμεύσεων που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο της Σύμβασης του Μάαστριχτ έναντι των λιγότερο ευνοημένων χωρών της Κοινότητας, οδήγησαν το Συμβούλιο στο να εγκρίνει μια νέα οικονομική μεταρρύθμιση που περιλαμβάνει αύξηση του ανώτατου ορίου των ίδιων πόρων, μείωση της συνεισφοράς βάσει του ΦΠΑ και, συνεπώς, μεγαλύτερη σημασία στον «τέταρτο πόρο».

α) Εσωτερικές πολιτικές

Στις εσωτερικές πολιτικές, όπως οι μεταφορές, η εκπαίδευση, οι πολιτιστικές δραστηριότητες, η ενέργεια, το περιβάλλον, η προστασία των καταναλωτών, η εσωτερική αγορά και η βιομηχανία, διατίθενται κατά το 1994 1,6 δισεκατομμύρια ECU (2,1% του συνόλου των δημοσιονομικών αναλήψεων υποχρεώσεων).

Η Κοινότητα διαθέτει 287 εκατομμύρια ECU στους τομείς που αφορούν την κινητικότητα των νέων, των εργαζομένων, των σπουδαστών, των καθηγητών και των επιστημόνων. Έτσι, το 1992, χάρη σε προγράμματα όπως

«Νέοι για την Ευρώπη», Erasmus, Comett, PETRA και Lingua, 200.000 περίπου νέοι Ευρωπαίοι μπόρεσαν να τύχουν της στήριξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να σπουδάσουν, να συμμετάσχουν σε μαθήματα κατάρτισης, να μάθουν ξένες γλώσσες ή απλά να ζήσουν κάποιο χρονικό διάστημα σε άλλο κράτος μέλος.

β) Εξωτερικές πολιτικές

Ο γενικός προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 1994 διαθέτει 4,8 δισεκατομμύρια ECU για εξωτερικές ενέργειες που εκφράζουν κυρίως τη βούληση της Ένωσης να συμβάλει στην ανάπτυξη του τρίτου κόσμου και την οικονομική ανόρθωση των νέων δημοκρατιών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Εκτός από 1,5 δισεκατομμύρια ECU που προορίζονται για τις χώρες αυτές, ο προϋπολογισμός προβλέπει επίσης 0,6 δισεκατομμύρια ECU για τις χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας, 0,4 δισεκατομμύρια ECU για τις χώρες της Μεσογείου, 1,1 δισεκατομμύρια ECU για επισιτιστική και έκτακτη βοήθεια και 0,9 δισεκατομμύρια ECU για διάφορες ενέργειες συνεργασίας.

Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης, που δεν περιλαμβάνεται στον προϋπολογισμό της Ένωσης, έχει λάβει από τα κράτη μέλη 10,9 δισεκατομμύρια ECU για την περίοδο 1990-1995. Το ταμείο αυτό αποτελεί ειδικό δημοσιονομικό όργανο για τις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού που έχουν υπογράψει τη σύμβαση της Λομέ με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Προσθέτοντας το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης και τον γενικό προϋπολογισμό, προκύπτει ότι το 9,1% συνολικά των δημοσιονομικών αναλήψεων υποχρεώσεων του 1994 προορίζεται για τη συνεργασία με το υπόλοιπο της υφηλίου.

Η Ευρώπη των Δώδεκα, βασικός εμπορικός εταίρος του τρίτου κόσμου, έρχεται πρώτη σε παγκόσμιο επίπεδο ως προς την παροχή δημόσιας βοήθειας στην ανάπτυξη. Και μόνο στον τομέα της επισιτιστικής βοήθειας, η Ευρωπαϊκή Ένωση κατέχει τη δεύτερη θέση μετά τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Έτσι, το 1992 διατέθηκαν μέσω διεθνών ή μη κυβερνητικών οργανισμών, 2185 εκατομμύρια τόνοι σιτηρών, είτε άμεσα, σε τριάντα περίπου χώρες του τρίτου κόσμου είτε έμμεσα, σε 45 χώρες που είχαν πληγεί από καταστροφές.

Δεδομένου ότι η Ένωση ανέλαβε την υποχρέωση να στηρίζει τις νέες δημοκρατίες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, με τις οποίες έχει συνάψει πολυάριθμες συμφωνίες, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντονίζει, και εν μέρει χρηματοδοτεί, σημαντικά διεθνή προγράμματα που δημιουργούνται υπέρ των χωρών αυτών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλύπτει π.χ. περισσότερο από το ήμισυ των εξόδων για τεχνική βοήθεια που παρέχονται στα ανεξάρτητα κράτη της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις βασικές γραμμές του οποίου προετοιμάζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εγκρίνεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ένωσης στο οποίο εδρεύουν οι υπουργοί που εκπροσωπούν τα κράτη μέλη.

Κατ' αρχάς, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ετοιμάζει προσχέδιο με βάση τις προβλέψεις ή τις εκτιμήσεις των αναγκών της Ένωσης και των οργάνων της, τα αναμενόμενα έσοδα και τις πολυετείς δημοσιονομικές προοπτικές. Το έγγραφο αυτό διαβιβάζεται στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο, μετά τις σχετικές τροποποιήσεις, το εγκρίνει ως σχέδιο.

Με βάση το σχέδιο αυτό, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει τη δυνατότητα να προτείνει στο Συμβούλιο τροποποιήσεις των αποκαλούμενων «υποχρεωτικών δαπανών», που προκύπτουν υποχρεωτικά από τις ευρωπαϊκές Συνθήκες ή τις πράξεις που δεσπίζονται βάσει αυτών (περίπου 53% του προϋπολογισμού). Το Κοινοβούλιο μπορεί εντός ορισμένων ορίων, να τροποποιήσει τις άλλες δαπάνες, τις λεγόμενες «μη υποχρεωτικές δαπάνες». Ο προϋπολογισμός εγκρίνεται από το Κοινοβούλιο.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ

Η δημοσιονομική διαχείριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αποτελεί το αντικείμενο εσωτερικού ελέγχου υπό την εποπτεία ενός δημοσιονομικού ελεγκτή. Εξάλλου, η Επιτροπή δημιούργησε μια ειδική μονάδα για την καταπολέμηση των περιπτώσεων απάτης. Σε εξωτερικό επίπεδο, η διαχείριση της Επιτροπής υπόκειται σε διπλό έλεγχο: από το Ελεγκτικό Συνέδριο και από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ - ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΟΚ - ΕΛΛΑΔΑ

ΚΥΡΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Προβάδισμα σε ένα σταθερό νόμισμα

Το μελλοντικό νόμισμα της Ευρώπης θα είναι σταθερό. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει την σταθερότητα των τιμών ως πρωταρχικό στόχο της νομισματικής πολιτικής. Πρέπει ως εκ τούτου να υπάρχει στενός συντονισμός όσον αφορά την οικονομική πολιτική των κρατών-μελών. Οι προϋπολογισμοί των κρατών-μελών δεν πρέπει να παρουσιάζουν υπερβολικά ελλείμματα. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα η οποία θα είναι αρμόδια για την ενιαία νομισματική πολιτική της Κοινότητας θα είναι ανεξάρτητη από τις εντολές των πολιτικών και πολιτικών οργανώσεων. Μόνο εκείνα τα κράτη-μέλη των οποίων τα σημαντικότερα οικονομικά στοιχεία, προπάντων η σταθερότητα των τιμών και η δημοσιονομική κατάσταση, θα είναι σταθερά πρόκειται να λάβουν μέρος στο τελικό στάδιο της οικονομικής και νομισματικής ένωσης με τον πάγιο καθορισμό των συναλλαγματικών τιμών και την μετάβαση σε ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα.

Συντονισμός και Έλεγχος της Οικονομικής Πολιτικής

Τα κράτη-μέλη της ένωσης οφείλουν να εφαρμόζουν την οικονομική τους πολιτική κατά τρόπο που να συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της Συνθήκης. Η Επιτροπή παρακολουθεί από κοινού με τα κράτη μέλη τη δέουσα

πολιτική. Οι βασικές γραμμές της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών της Κοινότητας αποφασίζονται από το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία, μετά από σύσταση της Επιτροπής και γνωμοδότηση των αρχηγών των κρατών μελών. Στην περίπτωση που κάποιο κράτος μέλος παρεκκλίνει από τις συμφωνημένες κατευθυντήριες, το Συμβούλιο μπορεί μετά από πρόταση της Επιτροπής με ειδική πλειοψηφία να απευθύνει συστάσεις προς το συγκεκριμένο κράτος μέλος και να τις δημοσιεύσει.

Σταθερότητα των Δημόσιων Οικονομικών

Ιδιαίτερα σημαντική για τη σταθερότητα του νομίσματος είναι η σταθερότητα των δημοσίων οικονομικών. Μεγάλα ελλείμματα του δημόσιου τομέα στον προϋπολογισμό προϋποθέτουν πληθωρισμό. Οι νέες διατάξεις της Συνθήκης για την ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης προβλέπουν ως εκ τούτου ειδική διαδικασία, για να εξαναγκάσουν τα κράτη μέλη να τηρούν την απαιτούμενη πειθαρχία στον συγκεκριμένο τομέα. Τα μη επιτρεπόμενα πλέον κατά την τελική φάση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα περιγράφονται σε ένα πρωτόκολλο της Συνθήκης με συγκεκριμένα στοιχεία. Τα δημοσιονομικά ελλείμματα δεν μπορούν να χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Απαγορεύεται στις κυβερνήσεις των κρατών μελών η προνομιακή πρόσβαση στις αγορές δανεισμού. Ούτε κάποιο κράτος μέλος ούτε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα δεν δύναται να εγγυηθούν για τα χρέη ενός κράτους μέλους. Με μία σειρά μέτρων μπορεί η Κοινότητα να ασκήσει πίεση για να εφαρμοσθεί η συμφωνηθείσα σταθερή πολιτική προϋπολογισμού. Τοιουτοτρόπως το Συμβούλιο μπορεί να απευθύνει συστάσεις και να προβεί στη δημοσίευσή τους, όταν κάποιο κράτος μέλος δεν ακολουθεί αυτές τις συστάσεις. Εάν ένα κράτος μέλος παρά ταύτα εξακολουθεί να μην εφαρμόζει τις συστάσεις του Συμβουλίου, το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει να λάβει αυστηρότερα μέτρα.

Μπορεί :

- να απαιτήσει να δημοσιεύσει το εν λόγω κράτος μέλος πρόσθετες πληροφορίες, τις οποίες ορίζει το Συμβούλιο, προτού εκδώσει ομολογίες και χρεόγραφα. Αυτό καθιστά στην πράξη ιδιαίτερα δυσχερή τη λήψη δανείων.

- να καλέσει την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων να αναθεωρήσει την πολιτική δανεισμού που ασκεί έναντι του εν λόγω κράτους μέλους και ενδεχόμενα να την περιορίσει.

- να απαιτήσει από το εν λόγω κράτος μέλος, να καταθέσει ατόκως στην Κοινότητα ποσό καταλλήλου ύψους, εώς ότου, κατά την γνώμη του Συμβουλίου, διορθωθεί το υπερβολικό έλλειμμα.

- να επιβάλει πρόστιμο εύλογου ύψους.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Δια μέσου των δεσμικών μηχανισμών της, η Κοινότητα διασφαλίζει τον ενιαίο χαρακτήρα της παρουσίας της στις διεθνείς οικονομικές σχέσεις. Ενώ όμως η ενιαία αυτή παρουσία εκφράζει εξ ορισμού «το κοινό συμφέρον», δεν παύει να είναι στην πράξη, όπως ήδη αναφέρθηκε, η συνισταμένη ενδοκοινοτικών κρατικών παρεμβάσεων, που κάθε μία επιχειρεί να επιρεάσει την διαμόρφωση της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής σύμφωνα με τις δικές της ανάγκες, συμφέροντα και επιλογές.

Στην κατ' ανάγκη επιλεκτική θεώρηση των συνεπειών που είχε και η ελληνική προσχώρηση στη διαμόρφωση της ΚΕΠ, τρεις περιπτώσεις συγκεντρώνουν ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον : Η αντιμετώπιση από την Ελλάδα της Μεσογειακής πολιτικής της Κοινότητας, η συμβολή της στην προώθηση της Συμφωνίας Σύνδεσης ΕΟΚ-Κύπρου και τέλος ο ρόλος της ελληνικής πλευράς στις διεργασίες συμμετοχής της Κοινότητας στον Νέο Γύρο

Πολυμερών Διαπραγματεύσεων.

Το ενδιαφέρον αυτών των θεμάτων δεν εστιάζεται τόσο στο μέγεθος των συνεπειών που είχε για την εξέλιξή τους η ελληνική ένταξη. Είναι πολύ περισσότερο συνάρτηση της όλης προβληματικής τους, σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι γεωγραφικές, πολιτικές και οικονομικές ιδιαιτερότητες της Ελλάδας εντάσσονται στο γενικότερο πλαίσιο των κοινοτικών εξωτερικών σχέσεων, επηρεάζοντας αντίστοιχα τις περιφερειακές, πολιτικές και διεθνείς οικονομικές παραμέτρους της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής.

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ

Το ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟ κεφάλαιο της Συμφωνίας της GATT για την Ελλάδα είναι η ναυτιλία, αφού οι έλληνες εφοπλιστές ελέγχουν το 16% του παγκόσμιου εμπορικού στόλου και το 47% του κοινοτικού.

Ο ελληνικού ενδιαφέροντος εμπορικός στόλος, στο τέλος Μαρτίου αριθμούσε 3019 εμπορικά πλοία συνολικής χωρητικότητας 120650373 τόνων DW. Αυξήθηκε δηλαδή κατά 270 πλοία σε σχέση με τον περυσινό αντίστοιχο μήνα. Είναι σαφές λοιπόν γιατί η Ελλάδα ήταν η μόνη χώρα που επέμενε κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων για την GATT να απελευθερωθεί πλήρως ο τομέας αυτός. Και προς το παρόν πέτυχε, αφενώς μεν να μην ισχύσουν περιορισμοί, αφετέρου να παραταθούν για μια διετία οι διαπραγματεύσεις στον τομέα της ναυτιλίας.

Ειδικότερα η Ελλάδα επεδίωκε από την αρχή των διαπραγματεύσεων για την GATT την εξαίρεση του τομέα διότι εκτιμούσε ότι οποιοδήποτε (νέο) καθεστώς και αν προέκυπτε από τις διαπραγματεύσεις αυτές θα ήταν περισσότερο περιοριστικό, από το υφιστάμενο. Ένας από τους λόγους που οδηγούσαν σε αυτήν την εκτίμηση ήταν ότι οι ΗΠΑ «επεδίωκαν να νιμιμοποιήσουν την εγχώρια προστατευτική τους νομοθεσία εντάσσοντάς την στην GATT». Σε μια τέτοια περίπτωση η ελληνόκτητος εμπορική ναυτιλία θα

συναντούσε εμπόδια «ελεύθερης κυκλοφορίας».

Παράλληλα, η ελληνική πλευρά είχε να αντιμετωπίσει και την απολύτως αρνητική στάση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ικανοποίηση του αιτήματος να εξαιρεθεί η ναυτιλία από την Συμφωνία της GATT.

Παρά το γεγονός όμως αυτό, η Ελληνική πλευρά πέτυχε διετή παράταση των διαπραγματεύσεων για τον τομέα αυτόν και εφαρμογή της «απεριόριστης ρήτρας του μάλλον ευνοιμένου κράτους». Τούτο σημαίνει ότι δεν είναι επιτρεπτές νέες διμερείς ή ολιγομερείς συμφωνίες στον τομέα αυτόν (γεγονός που θα απέβαινε εις βάρος της Ελληνόκτητης εμπορικής ναυτιλίας).

«Η ελληνική λοιπόν επιτυχία έγκειται στην διετή παράταση;» θα μπορούσε να διερωτηθεί κανείς. Η απάντηση στην ανωτέρω υποθετική ερώτηση είναι «ναι, αλλά όχι μόνον». Οι διαπραγματεύσεις θα συνεχισθούν από ειδική ομάδα, στα πλαίσια της GATT στην οποία θα συμμετάσχει αυτοτελώς η Ελλάδα, μέσω εκπροσώπων της.

Και ακόμα, αν κατά την διάρκεια των διαπραγματεύσεων διαπιστωθεί ότι «δεν υπάρχει ικανοποιητική συμβολή από όλα μέρη προς την κατεύθυνση της απελευθέρωσης του τομέα, η ναυτιλία θα εξαιρεθεί οριστικά από την GATT».

ΟΙ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Η ΝΕΑ συμφωνία της GATT περιλαμβάνει και ρυθμίσεις στον τομέα των γεωργικών προϊόντων για πρώτη φορά, μετά από πιέσεις των ΗΠΑ, του Καναδά, της Αυστραλίας και πολλών μικροτέρων Τρίτων χωρών. Πιέσεις που εστράφησαν κυρίως κατά της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία ως γνωστόν μέσω ενός συστήματος ενίσχυσης της παραγωγής των αγροτικών προϊόντων, προστατευτικών δασμών και εξαγωγικών επιδοτήσεων εξασφάλιζε μεν ικανοποιητικό εισόδημα στους αγρότες της αλλά παράλληλα καθιστούσε

πολλές φορές ασύμφωνη την εισαγωγή ομοειδών προϊόντων από άλλες χώρες.

Έτσι, οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Αυστραλία και άλλες χώρες επί σειρά ετών ασκούσαν πιέσεις στην κοινότητα για μείωση των ενισχύσεων και επιδοτήσεων. Και τελικά το κατάφεραν. Η νέα Συμφωνία προβλέπει ότι από την 1η Ιανουαρίου 1995 οι δασμοί και οι ισοδύναμοι δασμοί θα μειωθούν κατά 36% σε εξαετή χρονική διάρκεια, σε έτος βάσης το 1986 - 1988. Επίσης προβλέπει «ελλαχίστη πρόσβαση», δηλαδή υποχρέωση της Ένωσης να εισαγάγει ποσότητες αγροτικών προϊόντων ίσες τουλάχιστον με το 3% των συνολικών της αναγκών. Το ποσοστό αυτό θα γίνει 5% στο τέλος της εξαετούς χρονικής περιόδου και μάλιστα με μειωμένους δασμούς κατά 32%.

Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Ένωση ανέλαβε την υποχρέωση να μειώσει την στήριξη της εγχώριας γεωργικής παραγωγής κατά 20%.

Είναι σαφές ότι κατά τον τρόπο αυτό τα εισαγόμενα από Τρίτες χώρες προϊόντα θα καταλήγουν στην κοινοτική αγορά φθηνότερα ενώ τα προϊόντα των «δώδεκα» δεν θα έχουν την οικονομική στήριξη που είχαν ως τώρα. Ορισμένοι βεβαίως υποστηρίζουν (και όχι πολύ άδικα) ότι έτσι κι αλλιώς (με GATT ή χωρίς αυτήν) η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) που εφαρμοζόταν στην Κοινότητα έπρεπε να αλλάξει, αφού κόστιζε πολύ περισσότερα στον Κοινοτικό προϋπολογισμό από τα οφέλη των αγροτών.

Πατά την ανωτέρω θέση, είναι γνωστό ότι «η αναθεωρημένη ΚΑΠ είναι μια επίπτωση της GATT». Αν δεν υπήρχε η Συμφωνία της GATT, τότε η ΚΑΠ δεν θα αναθεωρείτο τόσο πολύ, ενώ οι ρυθμίσεις που θα περιελάμβανε θα εφαρμόζονταν σε πιο μακροχρόνια βάση. Ειδικά για την Ελλάδα, οι επιπτώσεις από την εφαρμογή της GATT δεν έχουν καταμετρηθεί, δεδομένου ότι οι διαπραγματεύσεις για την αναθεώρηση της ΚΑΠ συνεχίζονται και οι δυνατότητες για ευνοϊκότερη ρύθμιση ορισμένων μεσωγειακών προϊόντων δεν έχουν εκλείψει εντελώς.

Πάντως η εφαρμογή της GATT δεν θα έχει δραματικές επιπτώσεις στην ελληνική γεωργία.

Ειδικότερες Επιπτώσεις για την Ελλάδα

Η Ελλάδα κατά τις σχετικές ενδοκοινοτικές συζητήσεις έθεσε δύο βασικά θέματα :

- Ένταξη των αντισταθμιστικών μέτρων της νέας ΚΑΠ στο «πράσινο κουτί». Σκοπός, να διασφαλισθεί αφενός μεν το ύψος τους σε συνδιασμό με τη χρονικά απεριόριστη δυνατότητα χορήγησής τους και αφετέρου τη δυνατότητα επέκτασής τους και στα προϊόντα που δεν περιλαμβάνονταν στην αναθεώρηση. Η συμφωνία ΕΟΚ - ΗΠΑ διασφαλίζει τη μη μείωση αυτών των ενισχύσεων μόνο για έξι χρόνια, αφού δεν τα αναγνωρίζει ως γνησίως ουδέτερα μέτρα. Επί προσδέτως, είναι ασαφές αν και κατά πόσο είναι δυνατή η προσφυγή σε τέτοια μέτρα για τα προϊόντα που έμειναν εκτός αναθεώρησης σε πρώτη φάση.

Μικρότερες μειώσεις (ευνοϊκότερη μεταχείριση) των μεσογειακών προϊόντων και στα τρία επίπεδα που προβλέπονται μειώσεις (πρόσβαση στην αγορά, εσωτερική στήριξη, ανταγωνισμός στις εξαγωγές). Σκοπός, να ελαχιστοποιηθούν οι αρνητικές επιπτώσεις και να αναβαθμισθεί η στήριξη και προστασία των προϊόντων αυτών στο πλαίσιο της ΚΑΠ.

Πρόσβαση στην Αγορά : Η προβλεπόμενη μείωση των δασμών και ισοδύναμων δασμών είναι 36% μέσος όρος με ελάχιστη μείωση ανά δασμολογική γραμμή 15%. Αυτό αφήνει περιθώρια για να ικανοποιηθεί το ελληνικό αίτημα για μικρότερες μειώσεις στα μεσογειακά προϊόντα, αν και όχι στην έκταση που προσδοκούσε η ελληνική πλευρά, δηλαδή διατήρηση της σχέσης 3 προς 1 μεταξύ πλεονασματικών και μη πλεονασματικών προϊόντων η οποία χαρακτήριζε την κοινοτική προσφορά του Νοεμβρίου 1990. Πράγματι, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει μειώσεις της τάξης του 20% για τα μεσογειακά προϊόντα. Μία μείωση αυτής της τάξης, σημαίνει μείωση των τιμών αναγωγής (ελάχιστη τιμή εισόδου) 10% κατά μέσο όρο από τα επίπεδα της περιόδου 1986-88. Το ποσό ποικίλλει ανάλογα με το προϊόν, επί

παραδείγματι :

- για τις τομάτες, η τιμή αναγωγής θα μειωθεί κατά 13% ή σε απόλυτο μέγεθος 291 ECU/t σε έξι χρόνια ήτοι κατά 48,5 ECU/t ετησίως.
- για τα λεμόνια μείωση 15% ή σε απόλυτο μέγεθος 62 ECU/t σε έξι χρόνια ήτοι 10 ECU/t ετησίως.
- για τα μήλα μείωση 9% ή σε απόλυτο μέγεθος 56,5 ECU/t σε έξι χρόνια ήτοι 9,5 ECU/t ετησίως.
- για τα πορτοκάλια μείωση 5% ή σε απόλυτο μέγεθος 19 ECU/t σε έξι χρόνια ήτοι 3 ECU/t ετησίως.

Η συμβολή της Ελλάδας στην ολοκλήρωση της συνδεσιακής σχέσης ΕΟΚ - Κύπρου

Η τελευταία μονομερής ελληνική δήλωση που καταγράφηκε στα πρακτικά του Συμβουλίου στην διάρκεια των διαπραγματεύσεων για μια Νέα Μεσογειακή Πολιτική, συνέδεε άμεσα τις εργασίες προσαρμογής της Συμφωνίας Σύνδεσης ΕΟΚ - Κύπρου λόγω διεύρυνσης, με τις εργασίες ολοκλήρωσης αυτής της συνδεσιακής σχέσης.

Η κλασική αυτή μεθόδευση ενδοκοινοτικών παρεμβάσεων, αποκτά στην συγκεκριμένη περίπτωση ιδιαίτερη σημασία, από το γεγονός ότι στο επίπεδο εμπορικών και οικονομικών ρυθμίσεων, παρεμβάλλεται ένα θέμα καθαρά πολιτικό, ή τουλάχιστον με έντονη πολιτική χροιά. Με τον τρόπο αυτό γίνεται αντιληπτό το πως κρατικές παρεμβάσεις που υπαγορεύονται από πολιτικές σκοπιμότητες, επηρεάζουν άμεσα τις κατευθύνσεις και το περιεχόμενο της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής. Πράγματι, η έμμεση αυτή πίεση της ελληνικής πλευράς προς την Κοινότητα είναι η τελευταία σε μια σειρά άλλων παρεμβάσεων που όλες είχαν σαν σκοπό την ολοκλήρωση της συνδεσιακής σχέσης ΕΟΚ - Κύπρου.

ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το 1985 η Επιτροπή παρουσίασε τη «λευκή βίβλο» για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς με συγκεκριμένες προτάσεις και σχετικό χρονοδιάγραμμα για την επίτευξη του στόχου ως το 1992. Η «λευκή βίβλος» υποστηρίχτηκε σε πολιτικό επίπεδο από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που πραγματοποιήθηκε στο Μιλάνο τον Ιούνιο του 1985. Ταυτόχρονα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έθεσε σε κίνηση τη διαδικασία για την αναθεώρηση της ΣυνθΕΟΚ με στόχο, μεταξύ άλλων, τη διευκόλυνση της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς.

Ως προς το «περιεχόμενο», η ΕΕΠ ορίζει την «εσωτερική αγορά» (άρθρο 13-8Α) ως ένα «χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων».

Η «λευκή βίβλος» για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς περιέχει το σύνολο των προτάσεων που θα έπρεπε να υιοθετηθούν ως το 1992 προκειμένου να ολοκληρωθεί η εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς. Οι προτάσεις αυτές, που ομαδοποιούνται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες, έφταναν τις 300 αλλά ήδη έχουν μειωθεί σε 279. Οι τρεις κατηγορίες προτάσεων είναι:

- α) κατάργηση φυσικών φραγμών.
- β) κατάργηση τεχνικών φραγμών.
- γ) κατάργηση φορολογικών φραγμών.

Οι συνέπειες της εσωτερικής αγοράς

Οι «συνέπειες» της εγκαθίδρυσης της εσωτερικής αγοράς μπορούν να εκτιμηθούν από δυο δεωρήσεις:

α) του οικονομικού κόστους, με την έννοια του εάν η «απελευθέρωση» θα οδηγήσει σε μετατόπιση οικονομικών δραστηριοτήτων προς το αναπτυγμένο κέντρο, με αποτέλεσμα την οικονομική παρακμή ορισμένων περιοχών λόγω διόγκωσης της ανεργίας και γενικά επιδείνωσης των μακροοικονομικών μεγεθών (στατικές συνέπειες).

β) των «δυναμικών συνεπειών», που αναφέρονται στην ικανότητα χωρών και οικονομικών κλάδων να επωφεληθούν από την «κατάργηση των εμποδίων» και να αξιοποιήσουν τις νέες ευκαιρίες, βελτιώνοντας έτσι τη σχετική τους θέση στην κατανομή των οικονομικών δραστηριοτήτων. Το στοιχείο αυτό συνιστά τη «νέα δυναμική» στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση για το μετασχηματισμό των οικονομιών, και η ικανότητα των χωρών μελών να συμμετάσχουν στη «διαδικασία μετασχηματισμού» θα προσδιορίσει την τελική τους θέση στην ενοποιημένη αγορά μετά το 1992.

Οι πρώτες ελληνικές αντιδράσεις

Η Ελλάδα αντιμετώπισε την προοπτική της εσωτερικής αγοράς με την καχυποψία και ανασφάλεια που επέβαλλαν:

α) η αναχρονιστική διάρθρωση της οικονομίας,

β) η συνειδητοποίηση ότι, σε έναν ενοποιημένο χώρο με έντονα άνισα επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης ανάμεσα σε κρατικές μονάδες και περιφέρειες, η πλήρης απελευθέρωση στη διακίνηση των συντελεστών παραγωγής θα οδηγούσε σε συρρίκνωση του παραγωγικού δυναμικού και παραπέρα όξυνση των διαπεριφερειακών ανισοτήτων.

Για τους λόγους αυτούς, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μιλάνου (Ιούνιος 1985) η Ελλάδα αντιτάχτηκε αρχικά στην αναθεώρηση της Συνθήκης της ΕΟΚ που προέβλεπε την υιοθέτηση της ειδικής πλειοψηφίας στα άρθρα εκείνα που αφορούσαν την εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς.

Ειδικότερα, οι ρυθμίσεις για την εσωτερική αγορά (άρθρο 8) προέβλεπαν ότι η Επιτροπή λαβαίνει υπόψη το μέγεθος της προσπάθειας την οποία θα

πρέπει να υποστούν ορισμένες οικονομίες που εμφανίζουν διαφορές ανάπτυξης κατά τη διάρκεια της περιόδου εγκαθίδρυσης της εσωτερικής αγοράς και μπορεί να προτείνει τις κατάλληλες διατάξεις.

Αν οι διατάξεις αυτές λάβουν τη μορφή παρεκκλίσεων, πρέπει να έχουν προσωρινό χαρακτήρα και να επιφέρουν την ελάχιστη δυνατή διαταραχή στη λειτουργία της Κοινής Αγοράς».

«Η Κοινότητα θα πρέπει να καταβάλει ιδιαίτερη προσπάθεια για τη μείωση του χάσματος μεταξύ των διάφορων περιόχων καθώς και τη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών».

Η ρύθμιση αυτή αποτέλεσε για την Ελλάδα την κατεξοχήν επιδίωξη, η οποία κρίθηκε ότι αντισταθμίζει τις οποιεσδήποτε αρνητικές επιπτώσεις θα είχε η εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς για την οικονομία.

Η δυναμική προοπτική για την Ελλάδα

Η ελληνική οικονομία δεν εμφανίζεται αυτή τη στιγμή να διαθέτει κλάδους βιομηχανικών υπηρεσιών κτλ. οι οποίοι έχουν μεν τη δυνατότητα για «διείσδυση» σε άλλες αγορές αλλά εμποδίζονται από τους διάφορους «φραγμούς» που υφίστανται (και που στην κατάργησή τους σκοπεύει η «λευκή βίβλος»). Άλλωστε είναι χαρακτηριστικό ότι στον τομέα των εξαγωγών μεταποιημένων βιομηχανικών προϊόντων, για τον οποίο ουσιαστικά δεν υφίσταται κανένα εμπόδιο πρόσβασης στην κοινοτική αγορά μετά την ένταξη, η ελληνική συμμετοχή όχι μόνο δεν σημείωσε αύξηση αλλά αντίθετα σημείωσε πτώση. Για την Ελλάδα, στο παρόν στάδιο οικονομικής διάρθρωσης, η βελτίωση της σχετικής θέσης στην ευρωπαϊκή οικονομία δεν είναι θέμα «εμποδίων» ή μεγέθους αγοράς αλλά πρόβλημα ανάπτυξης, οργάνωσης και εκσυγχρονισμού του εσωτερικού παραγωγικού δυναμικού καθώς και κατάλληλων επιλογών οικονομικής πολιτικής.

Η προοπτική δηλαδή της εσωτερικής αγοράς (αλλά και τεχνολογικών μετασχηματισμών) υπογραμμίζει την αναγκαιότητα για μια στρατηγική με

στόχο «τη δημιουργία ενός νέου ανταγωνιστικού και σύγχρονα οργανωμένου παραγωγικού δυναμικού». Με την εκκίνηση μιας τέτοιας διαδικασίας, οι κλάδοι που θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν μακροχρόνια τις δυνατότητες/ευκαιρίες της εσωτερικής αγοράς φαίνεται να είναι:

- α) η αγροτοβιομηχανική παραγωγή,
- β) ορισμένες μονάδες έτοιμων ενδυμάτων, υποδημάτων, προϊόντων δέρματος και επίπλων,
- γ) ορισμένες μονάδες χημικών προϊόντων και μηχανολογικού εξοπλισμού,
- δ) ορισμένες κατηγορίες υπηρεσιών (οδικές μεταφορές, ταξιδιωτικές υπηρεσίες),
- ε) ορισμένες νέες τεχνολογίες (εφόσον βέβαια θα επιδιωχτεί η προώθησή τους).

Οι προτάσεις της «λευκής βίβλου», που εκτιμάται ότι θα έχουν «μείζον μακροοικονομικό κόστος - συνέπειες» για την ελληνική οικονομία, συνοψίζονται στα εξής:

- α) πλήρης απελευθέρωση στην κίνηση κεφαλαίων,
- β) απελευθέρωση παροχής υπηρεσιών (ιδιαίτερα σε τομείς όπως τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρείες κτλ.)
- γ) πλήρες «άνοιγμα» κρατικών προμηθειών (σε μεταγενέστερο στάδιο),
- δ) προτάσεις φορολογικής εναρμόνισης (ΦΠΑ, έμμεσοι φόροι κατανάλωσης).

Κίνηση κεφαλαίων

Σε κάθε περίπτωση, σε κοινοτικό επίπεδο επιδίωξή μας θα πρέπει να είναι η απελευθέρωση και ο επακόλουθος υψηλότερος συντονισμός νομισματικής πολιτικής να συνοδεύονται από παράλληλα μέτρα θεσμικής ανάπτυξης του νομισματικού συστήματος (ΕΝΣ) και ενίσχυσης των μηχανισμών για την

υποστήριξη των λιγότερο εύπορων χωρών μελών. Στα πλαίσια αυτά θα πρέπει, σαν θέση αρχής, να υποστηριχτούν οι προσπάθειες για τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής κεντρικής τράπεζας.

Απελευθέρωση υπηρεσιών

Οι τομείς για τους οποίους εκτιμάται ότι θα προκληθούν έντονα προβλήματα καλύπτουν τις τράπεζες, τις ασφάλειες και ορισμένες κατηγορίες μεταφορών. Η παροχή υπηρεσιών (και εγκατάστασης) με βάση την αρχή του «ελέγχου από το οικείο κράτος» θα δημιουργήσει εντονότατα προβλήματα στην ελληνική αγορά τραπεζών, χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και ασφαλειών, αεροπορικών μεταφορών και εσωτερικών μεταφορών (cabotage).

Κρατικές προμήθειες

Ο τομέας των κρατικών προμηθειών χρησιμοποιείται παροδικά σαν «όργανο» βιομηχανικής πολιτικής (ενίσχυσης της εγχώριας παραγωγής). Η πλήρης απελευθέρωσή τους («άνοιγμα στο σύνολο των χωρών της Κοινότητας») θα αποστερήσει την οικονομική πολιτική από ένα βασικό μέσο (αν και αμφισβητούμενης αποτελεσματικότητας) επηρεασμού της εγχώριας παραγωγής. Ωστόσο θα πρέπει να ληφτεί υπόψη ότι :

α) για τα προϊόντα υψηλής τεχνολογίας, οι προμήθειες είναι αναπόφευκτα «ανοιχτές» λόγω ανυπαρξίας εγχώριας παραγωγής,

β) τουλάχιστον ως το 1992, διατηρείται το κριτήριο της «περιφερειακής προτίμησης» σαν μέσο ενίσχυσης των οικονομιών των λιγότερο εύπορων περιοχών.

ΕΜΜΕΣΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΕΟΚ

Ποιες είναι όμως οι βαθύτερες και αθέατες επιπτώσεις της ένταξης στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα στις σχέσεις κράτους, κεφαλαίου και εργασίας ; Ενσωματούμενη η Ελλάδα στην Κοινότητα, οχούμενη και ακολουθώντας το ρυθμό της, έστω και ως τελευταίος ή προτελευταίος τροχός, υφίσταται αφ' ενός τους κραδασμούς της και δέχεται τις συνέπειες της κρίσης που σήμερα διέρχεται. Κρατάει όμως η Ελλάδα τις ιδιαιτερότητές της: το μικρότερο ποσοστό μαθητών στο σύνολο του ενεργού πληθυσμού από όλα τα κράτη μέλη (παρόλη την σημαντική αύξησή του κατά τις τελευταίες δεκαετίες). Τον υψηλό αριθμό ανεξάρτητων επαγγελματιών και τον υπερανεπτυγμένο τριτογενή τομέα. Ας σημειωθεί στο σημείο αυτό πως έχουμε ένα σημείο προσέγγισης με τα υπόλοιπα κράτη μέλη όσον αφορά την απασχόληση γιατί ως γνωστόν, λόγω της κρίσης, έχουν μειωθεί οι εργαζόμενοι στην βιομηχανία και αυξάνονται στον τριτογενή τομέα.

Με το πάντα σημαντικό - αλλά διαρκώς μειούμενο - ρόλο των οικογενειακών επιχειρήσεων, τι αντίκτυπο έχουν τα κύρια προβλήματα που σήμερα αντιμετωπίζουν οι εργασιακές σχέσεις στα κράτη της ΕΟΚ που είναι η ευκαμψία ή ελαστικοποίηση του ωραρίου εργασίας, η απορρύθμιση του εργατικού δικαίου με την άρση κεκτημένων προστατευτικών διατάξεων στο όνομα της ανταγωνιστικότητας και επιβίωσης της επιχείρησης ;

Ποιος είναι ο νέος ρόλος των συνδικάτων στον καθορισμό των νέων συνθηκών και όρων εργασίας, με τα νέα δεδομένα και κύριο στόχο την αντιμετώπιση της ανεργίας ;

Μήπως τα προβλήματα αυτά λόγω των ιδιαιτεροτήτων της δομής της ελληνικής απασχόλησης και κοινωνίας, τίθενται με λιγότερη οξύτητα ; Η ανεργία λόγω χάρη ή τα προβλήματα των «πτωχών νέων» ;

Για να απαντηθούν τα ερωτήματα αυτά θα πρέπει να μελετηθούν οι

δομές απασχόλησης στη χώρα μας και να εξακριβωθεί το βάρος που κατέχουν οι δομές που αφορούν την μισθωτή εργασία. Είναι όμως δυνατόν οι πεπαλαιωμένες δομές - η παραδοσιακή τάξη πραγμάτων στη χώρα μας που αναπτύσει συνεχώς αντιστάσεις - να εξουδετερώσουν τα καίρια προβλήματα των εργασιακών σχέσεων που αντιμετωπίζει η ΕΟΚ και κάθε μοντέρνο κράτος ;

Προβλήματα Ένταξης

Παρά τις προόδους που σημειώθηκαν στη διάρκεια της Σύνδεσης, η οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας εξακολουθεί να παρουσιάζει πλήθος αδυναμιών.

Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζει η πλήρης ένταξη της χώρας στην Κοινότητα προκύπτουν βασικά από τη φύση, τον τρόπο λειτουργίας και την κατάσταση της ίδιας της Κοινότητας καθώς και από το ότι η δομή της οικονομίας της χώρας παρουσιάζει ετερογένεια σε σχέση με εκείνη της Κοινότητας. Προκύπτουν επίσης από την έλλειψη επαρκούς πληροφόρησης και κατατόπισης του μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού πάνω στο θέμα της ΕΟΚ πράγμα που δυσκολεύει την αντικειμενική εξέταση των προβλημάτων που θέτει η ένταξη της χώρας.

Η οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας είναι σημαντικά χαμηλότερη εκείνης της Κοινότητας, ενώ σημαντικές περιοχές της χώρας (Ήπειρος, νησιά κ.α.) και σοβαροί κλάδοι της οικονομίας (υφαντουργία, ναυπηγική βιομηχανία, χαλυβουργία κ.α.) βρίσκονται σε δύσκολη οικονομική κατάσταση, λόγω και της κρίσης που διέρχονται οι κλάδοι αυτοί σε διεθνή κλίμακα.

Αν και η ελληνική οικονομία έχει ήδη εξέλθει από την κρίσιμη πληθωριστική δίνη που δημιούργησε η αλόγιστη επεκτατική πολιτική της επταετίας και επιδείνωσε η έντονη ανατίμηση των πρώτων υλών και ιδιαίτερα των υγρών καυσίμων, εντούτοις οι πληθωριστικές πιέσεις εξακολουθούν να είναι εξαιρετικά έντονες.

Ωρισμένα από τα εμπόδια για την ανταγωνιστική ανάπτυξη της οικονομίας βρίσκονται στην έλλειψη της αναγκαίας υλικής και πνευματικής υποδομής, στην έλλειψη εκσυγχρονισμού σε ορισμένους βασικούς δεσμούς, όπως είναι π.χ. το φορολογικό και χρηματοδοτικό σύστημα, στις γραφειοκρατικές διαδικασίες κ.α.

Στους τρεις τομείς της οικονομίας τα κύρια προβλήματα συνοψίζονται στα ακόλουθα :

α) Αγροτικός Τομέας.

Η αγροτική οικονομία της Ελλάδας χαρακτηρίζεται από το περιορισμένο μέγεθος της μέσης γεωργικής εκμετάλλευσης, που είναι πολύ μικρότερο εκείνου των χωρών της Δυτικής Ευρώπης (40 στρέμματα έναντι 15). Στο μικρό μέγεθος της αγροτικής εκμετάλλευσης πρέπει να προστεθεί και ο τεμαχισμός της που φθάνει κατά μέσο όρο σε περισσότερα από 6 αγροτεμάχια.

Στο μέγεθος του κλήρου και στο ποσοστό του εργατικού δυναμικού που απασχολείται στη γεωργία, (28% στην Ελλάδα έναντι 8,7% στην ΕΟΚ) στην μηχανοποίηση της γεωργίας, στη χρησιμοποίηση αγροτεχνικών μεθόδων, στην οργάνωση της παραγωγής, διακίνησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων η Ελλάδα βρίσκεται σε μειονεκτική θέση απέναντι όλων σχεδόν των χωρών της ΕΟΚ.

Για την ενίσχυση του εισοδήματος των αγροτών διατίθενται κάθε χρόνο 45 περίπου δισ. δρχ.

Παράλληλα με τις εγγενείς υπάρχουν και εξωγενείς δυσκολίες. Η ένταξη της Ελλάδας, όπως αργότερα και των χωρών της Ιβηρικής Χερσονήσου, θα δημιουργήσει πολλά προβλήματα στην αγορά γεωργικών προϊόντων και ιδιαίτερα στην αγορά φρούτων της Κοινότητας.

Η Ελλάδα θα έχει να αντιμετωπίσει το σκληρό ανταγωνισμό χωρών, όπως η Ιταλία, που παράγουν ομοειδή προϊόντα καθώς και πολλών άλλων χωρών που αν και δεν είναι μέλη της Κοινότητας έχουν συνδεθεί με αυτή και απολαμβάνουν στους κόλπους της προνομιακή μεταχείριση.

Προβλήματα θα δημιουργηθούν και με τις χώρες της ΚΟΜΕΚΟΝ, λόγω της κατάργησης του κλήριγκ. Τα μέλη της Κοινότητας κατήργησαν το σύστημα του κλήριγκ με τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και διαμορφώνουν μια κοινή πολιτική έναντι Τρίτων χωρών. Όταν λοιπόν η Ελλάδα γίνει το 10ο μέλος της Κοινότητας δεν είναι δυνατόν να μην ακολουθήσει το δρόμο των 9 άλλων μελών.

Οι ανατολικές όμως αγορές δεν είναι δυνατόν να υποκατασταθούν αμέσως από άλλες στην απορρόφηση πολλών, κυρίως αγροτικών, προϊόντων. Δεν είναι επίσης δυνατή, σε σύντομο χρονικό διάστημα, η αναδιάρθρωση της γεωργικής παραγωγής της χώρας.

Η αντικατάσταση του κλήριγκ με το σύστημα των συναλλαγών σε ελεύθερο συνάλλαγμα δημιουργεί κατά συνέπεια για τη χώρα προβλήματα, τόσο στο εξωτερικό εμπόριο, όσο και στην παραγωγή.

Η βαθμιαία κατάργηση του κλήριγκ (το 1977 καταργήθηκε με τη Γιουγκοσλαβία και από 1-1-1978 με την ΕΣΣΔ), και η οπισθοδρόμηση των ελληνικών εξαγωγών προς τις χώρες αυτές έδειξαν πως η μετάβαση από το ένα καθεστώς στο άλλο δεν είναι εύκολη. Κατά τον πρόεδρο του Εμποροβιομηχανικού Επιμελητηρίου Θεσσαλονίκης (ΕΒΕΘ) τα μέτρα που εφαρμόζονται από Γιουγκοσλαβικής πλευράς οδήγησαν σε κατάσταση χειρότερη και πλέον οπισθοδρομική του κλήριγκ.

Η μεγάλη εξάλλου παθητικότητα που παρουσίασε το εμπορικό ισοζύγιο της Ελλάδας με τη Σοβιετική Ένωση (το 1977 εισαγωγές 280 και εξαγωγές 110 εκ. δολ.) προκάλεσαν έντονη ανησυχία και για την αντιμετώπιση της κατάστασης ζητήθηκε ο αναπροσανατολισμός της εμπορικής μας πολιτικής με τις Ανατολικές χώρες.

Η ΚΟΜΕΚΟΝ έχει ιδιαίτερη σημασία για την Ελλάδα, λόγω της γειτνίασης, της συμπληρωματικότητας των δύο οικονομιών και της γεωγραφικής θέσης της χώρας.

Αν και οι εμπορικές συναλλαγές με την ΚΟΜΕΚΟΝ αποτελούν λιγότερο του 1/10 του συνόλου των εξωτερικών συναλλαγών της Ελλάδας

ωστόσο το ειδικό βάρος της ΚΟΜΕΚΟΝ σε ορισμένα είδη είναι σημαντικά μεγάλο. Η τελευταία και κυρίως η ΕΣΣΔ, παίζει σημαντικό ρόλο στον εφοδιασμό της Ελλάδας με ενεργειακές ύλες, μέταλλα, ξυλεία, τρόφιμα, κτηνοτροφικά προϊόντα, ορισμένα βιομηχανικά προϊόντα, κ.α. ενώ η συμμετοχή της στην απορρόφηση παραδοσιακών εξαγωγίμων ελληνικών προϊόντων είναι μεγάλη.

Γίνεται φανερό πως η πραγματοποίηση των συναλλαγών, σε ελεύθερο συνάλλαγμα, θα δημιουργήσει προβλήματα αγορών και για τις δύο πλευρές, πράγμα που μπορεί να οδηγήσει, αν δεν ληφθούν κατάλληλα μέτρα, στη συρρίκνωση του μεταξύ τους εμπορίου.

β) Βιομηχανία.

Οι δυσκολίες που θα δημιουργήσει η έναξη στη βιομηχανία θα προέλθουν βασικά από το χαμηλό επίπεδο, (μέγεθος, διάρθρωση και όγκος παραγωγής, εφαρμογής σύγχρονης τεχνολογίας, MANAGEMENT, κ.α.), της ελληνικής βιομηχανίας η οποία σε σύγκριση με τη βιομηχανία των χωρών της Κοινότητας υστερεί σημαντικά.

Το 1975 ανάμεσα στις 500 μεγαλύτερες (εκτός των ΕΠΑ) βιομηχανικές εταιρίες δεν συγκαταλέγονταν ούτε μία Ελληνική. Ο κατάλογος που περιελάμβανε εταιρίες από 32 χώρες μεταξύ των οποίων η Σουηδία (25), Ελβετία (14), Φινλανδία (8), Νορβηγία (6), Ισπανία (11), Βέλγιο (10), Δανία (4), Τουρκία (1), Χιλή (1).

Όπως προκύπτει από τα πορίσματα του Πανελλήνιου Βιοτεχνικού Συνεδρίου, και την απογραφή της ΕΣΥΕ το 1973, οι μεσαίες και μικρές βιομηχανίες, που συνδέουν τη Βιοτεχνία (με διαχωριστικό κριτήριο από τη μείζονα Βιομηχανία τον αριθμό απασχολούμενων από 0,5 σε κάθε βιοτεχνική μονάδα) κάλυπταν στην μεταποίηση το 99,1% του συνόλου των μονάδων και 62,7% της συνολικής απασχόλησης.

Ο συσχετισμός του μέσου μεγέθους των μεταποιητικών μονάδων της χώρας με το αντίστοιχο των χωρών της ΕΟΚ δείχνει πως το ποσοστό είναι - σύμφωνα με τα στοιχεία του Προέδρου του Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου - για

μονάδες 0-9 απασχολουμένων 1,5 φορές μεγαλύτερο εκείνου της Ιταλίας και πολύ μεγαλύτερο των υπολοίπων χωρών της ΕΟΚ.

Η κοινοτική βιομηχανία απασχολεί το 40% του εργαζόμενου πληθυσμού και συνεισφέρει το 44% του ΑΕΠ της Κοινότητας. Στην Ελλάδα τα αντίστοιχα ποσοστά είναι περίπου 30% και 33%.

Στον όγκο της βιομηχανικής παραγωγής κατά κάτοικο η Ελλάδα βρίσκεται 2,5-3 φορές χαμηλότερα από το επίπεδο της ΕΟΚ και της Δυτικής Ευρώπης.

Στον βασικό τομέα της κατανάλωσης ενέργειας κατά άτομο, ιδιαίτερα ηλεκτρικής, η Ελλάδα υστερεί όλων των ευρωπαϊκών χωρών με εξαίρεση την Πορτογαλία, Μάλτα, Αλβανία και Τουρκία. Το 1974 η Ελλάδα αν και βρισκόταν στο μέσο παγκόσμιο επίπεδο - 2048 έναντι 2059 χγρ. ισοδύναμου κάρβουνου, υστερούσε του επιπέδου των αναπτυγμένων χωρών κατά τρεις και πλέον φορές - 2048 έναντι 6349 χγρ.

Η παραγωγική διάρθρωση της ελληνικής βιομηχανίας εξακολουθεί να φέρει έντονα τα χαρακτηριστικά μιας βιομηχανίας που αναπτύχθηκε με βασικό προσανατολισμό την ικανοποίηση της περιορισμένης εσωτερικής αγοράς και κάτω από συνθήκες ισχυρού προστατευτικού καθεστώτος, αν και υπάρχουν, σήμερα, αρκετές μονάδες που έχουν έντονο εξαγωγικό προσανατολισμό.

Ενώ το ποσοστό των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων είναι σημαντικά μικρότερο εκείνου των χωρών της ΕΟΚ, το ποσοστό των γεωργικών προϊόντων στις εξαγωγές της χώρας είναι σχεδόν 5πλάσιο εκείνου της Κοινότητας (35% έναντι 7,5% το 1976). Ο λόγος εξαγωγών εισαγωγών στον κλάδο της βιομηχανικής επεξεργασίας είναι, με εξαίρεση την Τουρκία, ο χαμηλότερος όλων των δυτικοευρωπαϊκών χωρών - 0,19 Ελλάδας, έναντι 0,52 Ισπανίας, 0,58 Ιρλανδίας, 0,72 Πορτογαλίας, 0,72 Γιουγκοσλαβίας, 1,67 Δυτικής Γερμανίας. Τούτο οφείλεται μεταξύ των άλλων και στη συγκριτικά χαμηλή συμμετοχή της μεταποίησης στη σύνθεση των επενδύσεων (17% το 1977, έναντι 44,5% των οικιστικών επενδύσεων).

Η διάρθρωση της ελληνικής βιομηχανίας διαφέρει σημαντικά της ευρωπαϊκής. Τα τρόφιμα και ποτά π.χ. συμμετέχουν κατά 17% στο προϊόν της μεταποίησης, έναντι 10% στη Δυτική Ευρώπη.

Η παραγωγικότητα των ελληνικών βιομηχανιών και βιοτεχνικών επιχειρήσεων εξακολουθεί να είναι συγκριτικά χαμηλή (2% περίπου της μέσης ευρωπαϊκής), λόγω κυρίως της ανεπαρκούς εξειδίκευσης της παραγωγής, το μικρό μέγεθος πολλών μονάδων, (ο δείκτης συνολικής παραγωγικότητας αυξάνει σημαντικά με το μέγεθος μονάδας παραγωγής) και την υποαπασχόληση του εργοστασιακού τους δυναμικού.

Η τεχνολογική έρευνα περιορίζεται κατά κανόνα, σε προσαρμογή της τεχνολογίας που εισάγεται από το εξωτερικό.

Όπως τονίστηκε και στο συνέδριο του ΤΕΕ οι ελληνικές επιχειρήσεις - στη μέγιστη πλειοψηφία τους - αδυνατούν να παράγουν τεχνολογία, ενώ η συμβολή του κράτους στην τεχνολογική ανάπτυξη υπήρξε μέχρι σήμερα σχεδόν ανύπαρκτη. Οι ξένες εταιρίες πάλι χρησιμοποιούν την τεχνολογία που παράγεται στα εργοστάσια ερευνών των μητρικών τους εταιριών.

Η καθυστέρηση της Ελλάδας απέναντι της Δυτικής Ευρώπης και γενικά του αναπτυγμένου κόσμου αντανακλάται ιδιαίτερα έντονα στον τομέα εφαρμογής ηλεκτρονικών διερευνητών. Όπως δείχνει ο πίνακας (IV-4), σε τρεις από τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες της Ευρώπης παρμένες μαζί, όπου συμπεριλαμβάνεται και η Ελλάδα, πουλήθηκαν και αναμένεται να πουληθούν ηλεκτρονικοί διερευνητές σημαντικά μικρότερης αξίας απ' ότι στην Αυστρία και 2,5-3 φορές μικρότερης αξίας απ' ότι στη Σουηδία. Αν ληφθεί υπόψη το γεγονός πως τις παραμονές της δεκαετίας του 70 για την αγορά τέτοιων ειδών ξοδεύονται κάθε χρόνο στη χώρα γύρω από τα 400 εκ. δρχ. τότε προκύπτει πως η Ελλάδα υστερούσε στον τομέα των ηλεκτρονικών διερευνητών περίπου κατά 2,3 και 4 φορές αντίστοιχα από το παγκόσμιο, πανευρωπαϊκό και δυτικοευρωπαϊκό επίπεδο. Οι ελλείψεις όμως δεν κατανέμονται ισόμερα. Η καθυστέρηση δεν αγκαλιάζει όλους τους κλάδους των υπηρεσιών, όπως π.χ. τον τραπεζικό, ο οποίος από άποψη

χρησιμοποίησης σύγχρονων μέσων δεν φαίνεται να υστερεί σημαντικά του επιπέδου των αναπτυγμένων χωρών.

Η καθυστέρηση στην εφαρμογή σύγχρονων μέσων εκδηλώνεται κατά κύριο λόγο στην βιομηχανία. Ενδεικτικό είναι, όπως βεβαιώνει ο καθηγητής του Πολυτεχνίου Ι. Μαραγκόζης, το 1970 δεν υπήρχαν στατιστικά στοιχεία που να δείχνουν την "έκταση και το βάρος του αυτοματισμού των ελληνικών βιομηχανιών".

Επιβάλλεται όμως να υπομνηστεί πως αν και το τεχνολογικό επίπεδο της ελληνικής βιομηχανίας, στο σύνολο της, είναι αρκετά κατώτερο του επιπέδου των ευρωπαϊκών χωρών και ακόμα περισσότερο των χωρών της Κοινότητας ορισμένες βιομηχανικές μονάδες, κυρίως εκείνες που δημιουργήθηκαν μετά την σύνδεση της Ελλάδας με την ΕΟΚ (Αλουμίνιο Ελλάδας, διυλιστήρια κ.α.) είναι στο αυτό τεχνολογικό επίπεδο με τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές.

Στο μεγαλύτερο, ωστόσο, μέρος της βιομηχανίας παρά τις προόδους που σημειώθηκαν στην χρησιμοποίηση των κομπιούτερς οι ελλείψεις εξακολουθούν να είναι μεγάλες, οι Έλληνες κατασκευαστές δεν είναι εξοικειωμένοι με τη νομοθεσία και την ορολογία των διαφόρων χωρών της ΕΟΚ.

γ) Υπηρεσίες.

Αν και η ένταξη προβλέπεται να δημιουργήσει τα περισσότερα προβλήματα στη γεωργία και στη βιομηχανία, ωστόσο και στις υπηρεσίες, όπου η Ελλάδα έχει σημαντικά ειδικευθεί στο διεθνή καταμερισμό εργασίας (ναυτιλιακές και τουριστικές υπηρεσίες κ.α.), θα υπάρξουν σοβαρά προβλήματα, όπως στο τραπεζικό σύστημα, στο εξωτερικό και εσωτερικό εμπόριο, στις συγκοινωνίες, στους τομείς της υγείας, του τουρισμού, της ναυτιλίας κ.α.

Το κόστος λειτουργίας των τραπεζικών ιδρυμάτων, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, είναι συγκριτικά υψηλό, η διασύνδεση του τραπεζικού συστήματος με το διεθνές ανεπαρκής, ενώ η κεφαλαιαγορά παρουσιάζει μεγάλες αδυναμίες. Χρειάζεται, όμως να υπομνηστεί πως το Τραπεζικό

Σύστημα αποτελεί έναν από τους πιο εξελιγμένους κλάδους της ελληνικής οικονομίας. "Η Εθνική Τράπεζα εφήρμοσε ήδη κατά τον 19ον αιώνα μεθόδους και συστήματα νομισματικού ελέγχου, τα οποία μόνο οι σύγχρονοι εξελίξεις της οικονομικής επιστήμης διέδωσαν ανά τον κόσμο". Η οργανωτική στάθμη των ελληνικών Τραπεζών "είναι αναμφισβητήτως κατά πολύ υψηλότερα της αντιστοίχου μέσης στάθμης των εν Ελλάδι μεγάλων δημοσίων και ιδιωτικών επιχειρήσεων".

Σύμφωνα με τους όρους της Συμφωνίας των Αθηνών η Σύνδεση λειτούργησε μέχρι τώρα περισσότερο ευνοϊκά υπέρ των προϊόντων που εξάγονται από την Ελλάδα στην Κοινότητα και λιγότερο για τα αντίστοιχα προϊόντα που εισάγονται από τις χώρες της Κοινότητας. Η ΕΟΚ κατήργησε πλήρως τους δασμούς στα βιομηχανικά προϊόντα που σημαίνει πως από την πλευρά της η Ελλάδα θα αναγκαστεί να απελευθερώσει πλήρως τις εισαγωγές βιομηχανικών ειδών από την ΕΟΚ.

Μια και η συγκράτηση των εισαγωγών δεν είναι δυνατή με απαγορευτικά μέτρα, γιατί αυτό αντίκειται στις διεθνείς συμβατικές υποχρεώσεις της χώρας και βασικά στο καθεστώς της ένταξης στην ΕΟΚ, η πιο ορθόδοξη και νόμιμη λύση είναι η προώθηση των εξαγωγών.

Η μέχρι προ εικοσαετίας όμως στήριξη των εξαγωγών στα γεωργικά κυρίως προϊόντα και σε ορισμένες μόνο παραδοσιακές αγορές "δεν επέτρεψε στους Έλληνες επιχειρηματίες να αποκτήσουν τις αναγκαίες γνώσεις πάνω στη σύγχρονη εξαγωγική τεχνική και να εμποδώσουν μία εξαγωγική νοοτροπία". Αν και το ποσοστό συμμετοχής της Ελλάδας στις παγκόσμιες εξαγωγές (χωρίς το εμπόριο μεταξύ των χωρών του Ανατολικού Κόσμου) παρουσίασε μία αύξηση από 0,20% το 1962 στο 0,26% το 1974 και το επίπεδο της χώρας βρίσκεται πάνω από το μέσο παγκόσμιο ωστόσο, εξακολουθεί να είναι χαμηλό για ευρωπαϊκή χώρα.

Η σύγκριση της Ελλάδας με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, που έχουν παραπλήσιο με αυτήν μέγεθος, δείχνει πως ο βαθμός εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας είναι πολύ χαμηλός. Το 1976 π.χ. οι εξαγωγές αγαθών

σαν ποσοστό του ΑΕΠ ήταν (%) 11,5 στην Ελλάδα έναντι 41,8-Ιρλανδίας, 43,3 Ολλανδίας, 48,2 Βέλγιο Λουξεμβούργου.

Η οργανωτική στάθμη του εσωτερικού εμπορίου παρουσιάζεται πολύ χαμηλή.

Σοβαρές ελλείψεις υπάρχουν στο συγκοινωνιακό τομέα, ιδιαίτερα στο σιδηροδρομικό και οδικό δίκτυο, μέσω του οποίου διακινείται μεγάλο μέρος των ελληνικών εξαγωγών προς τις χώρες της ΕΟΚ.

Στο μήκος και στην κατάσταση του οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου η Ελλάδα υστερεί σημαντικά από το επίπεδο της μεγάλης πλειοψηφίας των ευρωπαϊκών χωρών. Το μήκος των υπεραστικών δρόμων της Ελλάδας, Ιρλανδίας, Πορτογαλίας και Ισπανίας ανερχόταν αντίστοιχα, (χιλ. χμ.) σε 36, 85, 42 και 140, των δε δρόμων με βελτιωμένο επίστρομα σε 17, 72, 33 και 100. Στο μήκος εξάλου του σιδηροδρομικού δικτύου (2.534 χμ.) η χώρα υπερείχε μόνο των μικρών σε έκταση και πληθυσμό ευρωπαϊκών χωρών - Αλβανίας, Δανίας, Ιρλανδίας και Λουξεμβούργου.

Η καθυστέρηση των χερσαίων μεταφορών, οφείλεται κατά κύριο λόγο στην ορεινότητα του ελληνικού εδάφους καθώς και στο ότι η χώρα περιβρέχεται σε μεγάλη έκταση από θάλασσα, πράγμα που συνέβαλε αποφασιστικά στην εξαιρετική ανάπτυξη των θάλασσιων συγκοινωνιών της.

Σοβαρά προβλήματα θα δημιουργηθούν στον τομέα της υγείας και του τουρισμού. Η Ελλάδα σε αριθμό γιατρών κατά αναλογία πληθυσμού (1 σε 500 άτομα) βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση τόσο σε παγκόσμια όσο και σε ευρωπαϊκή κλίμακα.

Με την ένταξη στην Κοινότητα και την ελευθερία εγκατάστασης των γιατρών, που από το Δεκέμβριο του 1976 ισχύει στο χώρο της ΕΟΚ, υπάρχει κίνδυνος σημαντικός αριθμός κοινοτικών γιατρών να θελήσουν να εγκατασταθούν μόνιμα στην Ελλάδα και να εξασκήσουν εδώ το επάγγελμά τους.

Τα υπάρχοντα στοιχεία δείχνουν πως μέχρι το 1977 είχε μετακινηθεί στο χώρο της ΕΟΚ λιγότερο από 1/1000 των κοινοτικών γιατρών (400 έναντι

450.000).

Στην περίπτωση όμως της Ελλάδας, η εγκατάσταση εδώ κοινοτικών γιατρών μπορεί να είναι πολύ μεγαλύτερη, λόγω κυρίως της δυσμενούς γνώμης που έχει σχηματιστεί σε μεγάλο μέρος του πληθυσμού της χώρας αναφορικά με τη συμπεριφορά και τους τρόπους θεραπείας των Ελλήνων γιατρών.

Όπως θα φανεί η Ελλάδα έχει αντικειμενικά τη δυνατότητα να αναπτύξει ταχύτατα τον τουρισμό της. Οι προοπτικές για την εξέλιξη του διεθνούς τουρισμού είναι πολύ ευνοϊκές ενώ η μεταπολεμική του ανάπτυξη ήταν πολύ γρήγορη. Όπως όμως δείχνει η παγκόσμια εμπειρία, η χωρίς προετοιμασία και η δυσανάλογη προς το μέγεθος της χώρας έλευση μεγάλου πλήθους περιηγητών οδηγεί σε υποβάθμιση του φυσικού και μνημειακού περιβάλλοντος, ενώ θέτει σε δοκιμασία τις παραδοσιακές αξίες, τον εθνικό χαρακτήρα και τον τρόπο ζωής των κατοίκων της χώρας υποδοχής. Μακροπρόθεσμα η μαζική και χωρίς μέτρο και προοπτική, εκμετάλλευση φυσικών καλλονών, αρχαιολογικών χώρων και καλλιτεχνικών θησαυρών περικλείει τον κίνδυνο να προκαλέσει τη βαθμιαία ελλάτωση ή ακόμα και την εκμηδένιση της ανταγωνιστικής τους αξίας. Η υπερανάπτυξη του τουρισμού και η λόγω του υπερκορεσμού αλλοίωση του περιβάλλοντος μπορεί να εξουδετερώσει τα άλλα στοιχεία έλξης των επισκεπτών, με αναπόφευκτη συνέπεια την αποκοπή είτε και πτώση της τουριστικής ανάπτυξης.

Η Ελλάδα ξεπερνά το μέσο παγκόσμιο επίπεδο πυκνότητας κατά 2,5 φορές και ανήκει σε μία ήπειρο που είναι η πιο πυκνοκατοικημένη στον κόσμο. Το τελευταίο δεδομένο είναι αντικειμενικά ευνοϊκό, αφού παρέχει στη χώρα τη δυνατότητα εξασφάλισης μεγάλου ρεύματος επισκεπτών. Η γειτνίαση όμως με πυκνοκατοικημένες περιοχές, συνδυαζόμενη με τη δυνατότητα για μαζική έλευση περιηγητών αποτελεί ένα επικίνδυνο δέλεαρ, που αν δεν αντιμετωπιστεί κατάλληλα είναι δυνατόν να παίξει για τη χώρα το ρόλο της Κίρκης.

Το μεγάλο ανάπτυγμα των ακτών και η ευρύτατη διασπορά των

πλούσιων φυσικών πολιτιστικών πόρων δημιουργούν για την Ελλάδα φυσική ικανότητα υποδοχής μεγαλύτερης ακόμα και εκείνης των τουριστικών χωρών πρώτου μεγέθους, όπως της Ιταλίας και Ισπανίας. Η Ελλάδα έχει αντικειμενικά κάθε δυνατότητα να ανεβάσει μέσα σε λίγα χρόνια τον αριθμό των επισκεπτών της σε δεκάδες εκατομμύρια. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού θα ήταν αρκετό να βελτιωθεί η υλική υποδομή της χώρας και να κτιστούν μερικές εκατοντάδες ξενοδοχεία, κυρίως στα υψιά και τις παραλίες της. Σ' αυτή τη περίπτωση η Ελλάδα θα μπορούσε να καταταγεί στη σειρά των τουριστικών χωρών πρώτου μεγέθους και να αποκομίζει κάθε χρόνο από τον τουρισμό συνάλλαγμα της τάξης πολλών δις. δολ.

Ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο η Ελλάδα δεν θα καινοτομούσε. Δεν είναι λίγες οι χώρες, όπως π.χ. η Ισπανία, που έθεσαν σαν σκοπό τους να εκμεταλλευθούν στο έπαρκο το περιβάλλον τους, προσελκύοντας με κάθε τρόπο όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό επισκεπτών. Η υλοποίηση ωστόσο, αυτής της δυνατότητας περικλείει σοβαρούς κινδύνους. Ο γενικός κανόνας είναι πως ο μαζικός τουρισμός από τη μια μεριά και η διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς από την άλλη, είναι δύο δυνάμεις που δεν συνεργάζονται, αλλά ακολουθούν εντελώς διαφορετικές κατευθύνσεις.

Αν η Ελλάδα, με την ένταξή της στην Κοινότητα, δεν δώσει σωστή κατεύθυνση στην τουριστική της ανάπτυξη τότε τα βραχυπρόθεσμα οφέλη που θα αποκομίσει είναι δυνατόν, μεσοπρόθεσμα και ακόμα περισσότερο μακροπρόθεσμα, να εξουδετερωθούν με ανυπολόγιστη συνάμα φθορά για το φυσικό και μνημειακό της περιβάλλον.

Ο κλάδος του τριτογενή τομέα, που θα αντιμετωπίσει τα περισσότερα προβλήματα με την ένταξη της χώρας στην Κοινότητα, είναι ασφαλώς εκείνος της εμπορικής ναυτιλίας, από τον οποίο, μαζί με τις συναφείς βιομηχανίες, εξαρτάται το 12% του ελληνικού πληθυσμού.

Η παγκόσμια ναυτιλία διέρχεται σήμερα μία κρίση που βρίσκει την κύρια έκφρασή της στον παροπλισμό και την υποαπασχόληση πλοίων

χωρητικότητας δεκάδων εκατομμυρίων τόνων, καθώς και στα παντοειδή βοηθήματα που χορηγούνται από πλήθος κυβερνήσεων με σκοπό τη διατήρηση ή την ενίσχυση της ναυτιλίας των χωρών τους. Δεν πρόκειται ωστόσο, για καινούργια φαινόμενα, αφού αυτά υπήρχαν, χωρίς βέβαια την οξύτητα που παρουσιάζουν σήμερα, πριν ακόμα από το ξέσπασμα της ενεργειακής και οικονομικής κρίσης.

Όπως τονίζονται στην έκθεση της συμβουλευτικής ομάδας του αγγλικού κέντρου ερευνών της εμπορικής πολιτικής, η παγκόσμια ναυτιλία "χαρακτηρίζεται από μία τάση χρόνιας πλεονάζουσας χωρητικότητας, με επιχορηγήσεις στις περισσότερες χώρες, βασισμένες σε κοινωνικούς και οικονομικούς λόγους".

Η Ελλάδα λόγω του ότι στερείται αξιόλογων εθνικών φορτίων εξυπηρετεί τις θαλάσσιες μεταφορικές ανάγκες άλλων χωρών. Πολλές όμως από αυτές, ιδιαίτερα της Ασίας, Αφρικής και Λατινικής Αμερικής προσπαδώντας με κάθε τρόπο να εξοικονομήσουν συνάλλαγμα καταφεύγουν σε μια σειρά προστατευτικά μέτρα που αποβλέπουν στην ενίσχυση του μικρού και συχνά μη ανταγωνιστικού στόλου τους. Με τη βοήθεια επιχορηγήσεων και τη θέσπιση διαφόρων νομοθετικών μέτρων επιδιώκεται η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη χρησιμοποίηση εθνικών πλοίων αντί των ξένων. Εκτός εκείνων του Τρίτου Κόσμου, υπάρχουν και άλλες χώρες που προσπαθούν με διάφορους τρόπους, ακόμα και αντιοικονομικούς, να αναπτύξουν τον εμπορικό τους στόλο. Για παράδειγμα στις ΕΠΑ, όπου οι δαπάνες κατασκευής ενός πλοίου στα αμερικανικά ναυπηγία καθώς και τα έξοδα λειτουργίας του είναι περίπου διπλάσια απ' ότι σε άλλες χώρες, οι επιχορηγήσεις κρίνονται αναγκαίες για πολεμικούς καθώς και άλλους λόγους, που σχετίζονται με την προοπτική της απώλειας από τις ΕΠΑ του τίτλου της μεγάλης ναυτιλιακής δύναμης. Αρκεί να υπομνηστεί, πως στην περίοδο 1960-69 ενώ οι χρονιάτικοι ρυθμοί ανόδου της χωρητικότητας της παγκόσμιας ναυτιλίας ήταν 5,6% η χωρητικότητα του αμερικανικού στόλου μειωνόταν με ρυθμούς -2,7% το χρόνο. Η αξία του θαλάσσιου εξωτερικού εμπορίου των ΕΠΑ που

διεκπεριώνεται με αμερικανικά πλοία έπεσε από 25% το 1962 σε 16% σχεδόν το 1977.

Η μελέτη εξάλλου των Προγραμμάτων ανάπτυξης των σοσιαλιστικών χωρών οδηγεί στο συμπέρασμα πως οι χώρες αυτές θα συνεχίσουν και στο μέλλον να αυξάνουν τη χωρητικότητα της ναυτιλίας τους με γρήγορους ρυθμούς κι ότι από καθαρούς εισαγωγείς ναυτιλιακών υπηρεσιών θα μεταβληθούν σε καθαρούς εξαγωγείς.

Σε διάστημα π.χ. μιας 20ετίας η Σοβιετική Ένωση κατέκτησε τον τίτλο της μεγάλης ναυτιλιακής δύναμης. Στην περίοδο 1950-70 η χωρητικότητα του σοβιετικού στόλου αυξήθηκε κατά πέντε σχεδόν φορές - από 2,5 εκ. το 1950 στα 12,2 εκ. τον. το 1970 και οι μέσοι χρονιάτικοι ρυθμοί ανάπτυξης του σοβιετικού στόλου ήταν σχεδόν διπλάσιοι εκείνων του παγκόσμιου (8,2% έναντι 4,7%). Στην περίοδο 1975-78 η συμμετοχή της ΕΣΣΔ στις παγκόσμιες ναυπηγήσεις ανέβηκε από 1,2% σε 2,9%.

Άλλος σοβαρός παράγοντας που μπορεί να εξασκήσει επίδραση στην θέση της ελληνόκτητης ναυτιλίας είναι ότι το κόστος λειτουργίας της είναι πολύ χαμηλό, πράγμα που οφείλεται φυσικά στο ότι οι αμοιβές των εργαζομένων είναι διεθνώς από τις κατώτερες. Με την ένταξη όμως στην ΕΟΚ τα ελληνικά πληρώματα θα είναι όλο και λιγότερο πρόθυμα να δεχονται επίπεδα μισθών και όρους εργασίας σημαντικά κατώτερα των ευρωπαϊκών συναδέλφων τους.

Η Ελληνική νομοθεσία καθώς και η ύπαρξη μεγάλου μέρους της ελληνόκτητης ναυτιλίας υπό ξένη σημαία παρέχει σήμερα τη δυνατότητα στους πλοιοκτήτες να στρατολογούν αλλοδαπούς ναυτικούς. Υπολογίζεται πως τα έξοδα επάνδρωσης ενός πλοίου με "σημαία ευκαιρία" ανέρχονται στο ένα τρίτο περίπου εκείνων των ανεπτυγμένων χωρών.

Με την ένταξη όμως της χώρας στην ΕΟΚ και την εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων οι Έλληνες πλοιοκτήτες θα μπορούν να προσλαμβάνουν ξένους εργαζομένους, δηλ. όχι κατοίκους της ΕΟΚ, μόνο με τους όρους που θέτει η Κοινότητα.

Στην περίπτωση που η Ελλάδα ενταχθεί στην ΕΟΚ η ελληνόκτητη ναυτιλία θα αντιμετωπίσει, σύμφωνα με την ειδική μελέτη του ΙΟΒΕ, δίλημμα επιλογής ανάμεσα σε δύο λύσεις.

α) Την πλήρη ενσωμάτωσή της στους μηχανισμούς της ελληνικής οικονομίας και κατά προέκταση της ΕΟΚ πράγμα που προϋποθέτει τη μεταφορά των καταστατικών εδρών της στην Ελλάδα.

β) Την αδυναμία να συμμετέχει στην κατανομή φορτίου ανάμεσα στις κοινοτικές ναυτιλίες.

Για να μπορέσουν οι ελληνικές ναυτιλιακές εταιρίες να αξιοποιήσουν πληρέστερα τις δυνατότητες που διανοίγονται με την ένταξη θα πρέπει να συνδεθούν στενότερα με την ελληνική οικονομία. Επειδή όμως η ελληνόκτητη ναυτιλία στηρίζεται στο διεθνές τραπεζικό σύστημα, για τη χρηματοδότησή της η διατάραξη του καθεστώτος λειτουργίας των ναυτιλιακών εταιριών στην Ελλάδα θα έχει αρνητική επίδραση στην ανταγωνιστικότητά της, λόγω του ότι θα δημιουργήσει αβεβαιότητα στο διεθνές τραπεζικό σύστημα - σχετικά με τις μελλοντικές προοπτικές των εταιριών αυτών, από πλευράς φορολογικών και λοιπών επιβαρύνσεων. Ξεκινώντας από τις δυσκολίες που αναφέρθηκαν, ορισμένοι θεωρούν πως τα "δυσμενή στοιχεία.....υπερτερούν των ευμενών" κι ότι αν δεν γίνουν κατάλληλοι χειρισμοί η ελληνική ναυτιλία θα δεχθεί πλήγμα από την ένταξη.

Από τα όσα εκτέθηκαν γίνεται φανερό, πως τα προβλήματα που θα αντιμετωπίσει η χώρα με την ένταξή της στην Κοινότητα είναι πολλά και σοβαρά.

Κρίσεις - σχόλια σχετικά με την ένταξη

Η σύνδεση της Ελλάδας με την ΕΟΚ συνάντησε την έντονη αντίδραση της Αριστεράς και προκάλεσε σύγχυση και αβεβαιότητα σε σημαντικό τμήμα του πνευματικού και επιχειρηματικού κόσμου.

Η σύνδεση είχε θετικά αποτελέσματα, που θα ήταν πολύ πιο ευνοϊκά

αν δεν μεσολαβούσε η κατάλυση των δημοκρατικών δεσμών της επταετίας 1967 - 1974. Οι φόβοι που εκφράστηκαν για την ικανότητα της ελληνικής οικονομίας και ιδιαίτερα της βιομηχανίας να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό των ανεπτυγμένων δυτικοευρωπαϊκών χωρών αποδείχθηκαν αβάσιμοι.

Σήμερα, κατά της πλήρους ένταξης στην Κοινότητα έχουν ταχθεί το ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ, ενώ η ΕΔΑ και το ΚΚΕ (εσ.) δέχονται την ένταξη υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

Η ένταξη στην Κοινότητα αντιμετωπίζει πολλές δυσκολίες που απορρέουν βασικά από τη φύση, τον τρόπο λειτουργίας και την δομή της κοινοτικής οικονομίας, που διαφέρει από εκείνη της Ελλάδας. Επίσης από το χαμηλό, σε σχέση με την Κοινότητα, επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.

Η ύπαρξη σοβαρών δυσκολιών αναγνωρίζεται και από τους υποστηρικτές της ένταξης, που τονίζουν πως για να μπορέσει η ελληνική οικονομία να προσαρμοστεί στο κοινοτικό καθεστώς, στα προσεχή 3-4 χρόνια θα απαιτηθούν και δυσίες ακόμη.

Οι κυριότερες από τις εναλλακτικές λύσεις που προτείνονται στην ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ συνίστανται : α) στο να ακολουθήσει η Ελλάδα την πολιτική των ουδετέρων χωρών της Ευρώπης, β) να προσχωρήσει στην ΚΟΜΕΚΟΝ και γ) να ακολουθήσει ανεξάρτητη πολιτική.

Η πρώτη λύση στερείται ουσιαστικού περιεχομένου επειδή οι ουδέτερες ευρωπαϊκές χώρες, όπως και οι άλλες δυτικοευρωπαϊκές χώρες, που δεν είναι μέλη της Κοινότητας, τείνουν προς αυτήν και εναρμονίζουν βαθμιαία την πολιτική τους προς εκείνην της ΕΟΚ.

Η πρόταση για την προσχώρηση της Ελλάδας στην ΚΟΜΕΚΟΝ, προϋποθέτει ριζικές πολιτικές ανακατατάξεις είτε τη βίαιη ανατροπή του σημερινού κοινωνικού καθεστώτος.

Η τρίτη εναλλακτική λύση αφορά ουσιαστικά την Αλβανία - την μοναδική χώρα στην ευρωπαϊκή ήπειρο, που δεν συμμετέχει σε κανένα οικονομικό και πολιτικό - στρατιωτικό συνασπισμό. Η ανεξάρτητη πολιτική της

Αλβανίας έδωσε στη χώρα υψηλό βαθμό αυτοεξασφάλισης, όμως με πολύ υψηλό κόστος. Το κατά κάτοικο εισόδημά της μόλις φθάνει το 1/4 εκείνου της Ελλάδας.

Για την Ελλάδα δεν διαφαίνεται λύση καλύτερη εκείνης που ακολουθούν οι δυτικοευρωπαϊκές χώρες δηλ. της βαθμιαίας ένταξής τους στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΕΟΚ

Με την πλήρη ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα αναμένεται να προκύψουν για τη χώρα πολλά οφέλη οικονομικά, πολιτικά, κοινωνικά.

Σύμφωνα με τους της συμφωνίας από τη μέρα της ένταξης η Ελλάδα θα συμμετέχει σαν ισότιμο μέλος σε όλα τα θεσμικά όργανα της κοινότητας (Συμβούλιο Υπουργών, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Επιτροπή, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο κ.α.) και θα μπορεί να προσφύγει για να χρησιμοποιήσει τους πόρους και τις παροχές των κοινοτικών ταμείων που χρηματοδοτούν την ανάπτυξη καθυστερημένων περιοχών, προγράμματα εκσυγχρονισμού και αναδιόρθωσης της γεωργίας, προγράμματα τεχνικής εκπαίδευσης κ.τ.λ.

Στην Ελλάδα θα καταβάλλονται στο σύνολό τους και στις ίδιες περιπτώσεις ελληνικών προϊόντων οι επιδοτήσεις, που δίνει η Κοινότητα για τις εξαγωγές σε Τρίτες Χώρες αγροτικών προϊόντων ενώ θα αρχίσουν να καταβάλλονται στην Ελλάδα σταδιακά ποσά εισοδηματικών ενισχύσεων ή επιδοτήσεων αγροτικών προϊόντων, μέχρι να εξομοιωθεί στο τέλος της αντίστοιχης μεταβατικής περιόδου η ενίσχυση ή επιδότηση προς αυτές που ισχύει για τα προϊόντα των άλλων χωρών μελών.

Υπάρχουν όμως και οφέλη που δεν εκράζονται σε αριθμούς και είναι ασύγκριτα πιο σημαντικά για την επιβίωση μιας χώρας απ' ότι τα υλικά αγαθά. Οφέλη, όπως η αλληλογνωριμία και ο αλληλοεμπλουτισμός με νέες ιδέες, η θεμελίωση σχέσεων αμοιβαίας εμπιστοσύνης, η μετατροπή της Ευρώπης σε

μια ήπειρο δημοκρατίας και ειρήνης. Το πόση αξία έχουν τέτοιου είδους οφέλη φαίνεται λόγω χάρη από το ότι μετά από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έγιναν 113 νέοι πόλεμοι που στοίχισαν περισσότερους νεκρούς απ' ότι εκείνος ο πόλεμος, ενώ στην πλειοψηφία των χωρών του κόσμου κυριαρχούν αντιδημοκρατικές μέθοδοι διακυβέρνησης.

Για τους Ευρωπαίους που υπέστησαν τα περισσότερα δεινά των παγκόσμιων πολέμων και των φασιστικών δικτατοριών, η δημιουργία μιας δημοκρατικής και ειρηνευμένης Ευρώπης, που είναι θεμελιακή ιδέα της συνθήκης της Ρώμης, αποτελεί ανεκτίμητο όφελος.

Οικονομικές επιπτώσεις

Το 1977 η ΕΟΚ χορήγησε στην Ελλάδα 336 εκ. δολ. σε δωρεάν χορηγίες και δάνεια με σκοπό να προετοιμαστεί η ένταξή της στην Κοινότητα. Κατά την εκτίμηση της Εκτελεστικής Επιτροπής της Κοινότητας, τα πρόσθετα μετά την ένταξη της Ελλάδας ετήσια έξοδα του τμήματος Εγγυήσεων του Αγροτικού Ταμείου της ΕΟΚ θα ανέρχονται σε 220 εκ. λογιστικές μονάδες - 250 περίπου εκ. δολ. ενώ η καθαρή οικονομική οφέλεια της Ελλάδας μετά την πλήρη ένταξή της στην Κοινότητα θα ανέλθει συνολικά σε 360 εκ. δολ. το χρόνο.

Σύμφωνα με τους όρους της ένταξης στα 5 χρόνια της μεταβατικής περιόδου η Ελλάδα δεν θα εκχωρεί για τη συμμετοχή της στις δαπάνες του κοινοτικού προϋπολογισμού όλες τις εισπράξεις της από τις αντισταδμιστικές εισφορές, τους τελωνειακούς δασμούς, και ορισμένο τμήμα του συντελεστού.

Με την ένταξη στην Κοινότητα και τη διεύρυνση της αγοράς θα δημιουργηθούν ισχυρά κίνητρα για την επιτάχυνση των παραγωγικών επενδύσεων με αποτέλεσμα η ελληνική οικονομία να προχωρήσει με ταχύτερο ρυθμό στην παραγωγική της αναδιάρθρωση, στη βάση συγκριτικών πλεονεκτημάτων, πράγμα που θα βοηθήσει στον περιορισμό του ελλείματος του εμπορικού της ισοζυγίου και του ισοζυγίου των τρεχουσών συναλλαγών,

που το 1978 υπερέβησαν τα 4.339 και 1.250 εκ. δολ. αντίστοιχα, έναντι 3.887 και 1.266 το 1977 και 3.328 και 1.092 εκ. δολ. το 1976.

Το μέγεθος της αγοράς αυτής θα επιτρέπει την επέκταση πολλών κλάδων της ελληνικής οικονομίας σε σημείο τέτοιο ώστε το επίπεδο της παραγωγής τους να επιτρέπει την ελαχιστοποίηση του κόστους παραγωγής και συνεπώς την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των κλάδων αυτών.

Χωρίς να παραμελεί τις σχέσεις τις με τις άλλες χώρες του κόσμου η Ελλάδα με το να είναι γεωγραφικά τοποθετημένη και οικονομικά συνδεδεμένη με την ευρωπαϊκή ήπειρο θα μπορέσει σε συνθήκες διεθνούς ανταγωνισμού να προσαρμόσει την παραγωγή της στις ανάγκες της Ευρώπης και πρωταρχικά της ΕΟΚ. Προσαρμογή όμως στις ευρωπαϊκές ανάγκες δεν σημαίνει την δημιουργία μιας οικονομίας συμπληρωματικής των παραγωγικών "Μικροελλείψεων" της Κοινότητας. Η Ελλάδα θα αποτελέσει οργανικό τμήμα της Κοινότητας και όχι "Περιφερειακό εξάρτημα" όπως υποστηρίζουν πολλοί πολέμιοι της ένταξης.

Η παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών που να ανταποκρίνονται στις ευρωπαϊκές ανάγκες θα έχει σαν πρωταρχικό σκοπό να ανεβάσει την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας και να βοηθήσει στην πληρέστερη και ορθολογικότερη αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας. Η βαθμιαία εναρμόνιση της ελληνικής οικονομίας με την ευρωπαϊκή θα έχει σαν τελικό σκοπό την εναρμόνιση της ελληνικής οικονομίας με τη διεθνή.

Η ένταξη στην Κοινότητα σε συνδιασμό με το γενικότερο άνοιγμα της Ευρώπης προς την Ανατολή θα ανοίξει ευρύτατα περιθώρια εξαγωγών μεγαλύτερης ποικιλίας αγροτικών, βιομηχανικών και βιοτεχνικών προϊόντων όπως και υπηρεσιών. Η ευνοϊκή εξάλλου γεωγραφική θέση της Ελλάδας έναντι των χωρών της Μέσης Ανατολής και Αφρικής θα προσφέρει μεγάλες ευκαιρίες για καρποφόρες συνεργασίες με τους Ευρωπαίους εταίρους της χώρας.

Το άνοιγμα νέων αγορών θα συμβάλει στην ανάπτυξη της οικονομίας

γενικότερα και θα δοθεί στη χώρα η δυνατότητα να καθιερώσει την αρχή της διεθνούς ανταγωνιστικότητας, σαν την κύρια οδό της οικονομικής της ανάπτυξης. Αυτό σημαίνει πως η προστατευτική πολιτική θα αντικατασταθεί από μία δυναμική πολιτική, που θα αποβλέπει στον υγιή ανταγωνισμό και την υψηλή εξαγωγικότητα, που θα επιτρέψουν πολλαπλασιασμό των ωφελειών που αποκομίζει η Ελλάδα από την εξειδίκευση στην παραγωγή και το διεθνή καταμερισμό της εργασίας.

Η ένταξη θα απαλλάξει τη χώρα από καταστάσεις που εμποδίζουν την ανάπτυξή της (γραφειοκρατικές διαδικασίες, φοροδιαφυγή, χαριστικοί νόμοι, προώθηση ευνουμένων αφού η πολιτική της κυβέρνησης και η αντιμετώπιση των προβλημάτων της χώρας θα εμπνέεται και θα καθορίζεται από το κοινοτικό καθεστώς.

Με την εφαρμογή π.χ. του φόρου προστιθέμενης αξίας, που ισχύει στις χώρες της Κοινότητας θα γίνει απλοποίηση των συναλλαγών και επιτευχθεί η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

Η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα είναι μια μεγάλη πρόκληση και συγχρόνως μία μοναδική ευκαιρία, για να πάρουμε τα ριζοσπαστικά μέτρα που απαιτεί ο διοικητικός μας εκσυγχρονισμός.

Ο αγροτικός τομέας φαίνεται πως ωφεληθεί περισσότερο οποιουδήποτε άλλου με την ένταξη. Με την ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ θα καταργηθούν βαθμιαία οι δασμοί και οι ποσοτικοί περιορισμοί που υπάρχουν ακόμα σε μερικά ελληνικά γεωργικά προϊόντα, όπως και οι αντισταθμιστικές εισφορές που επιβάλλονται, όταν οι τιμές τους πέφτουν κάτω από τις αντίστοιχες τιμές της Κοινότητας. Τα αγροτικά προϊόντα θα κυκλοφορούν με όρους ίσους με εκείνους των αντίστοιχων κοινοτικών προϊόντων, πράγμα που θα διευκολύνει την τοποθέτησή τους στις ευρωπαϊκές αγορές, προς τις οποίες κατευθύνεται περισσότερο από το μισό των αγροτικών εξαγωγών της χώρας.

Για την ορθολογική οργάνωση της γεωργίας και την αντιμετώπιση των προβλημάτων που γεννιούνται, η Κοινότητα ίδρυσε ειδικό Οργανισμό FEOGA (Ευρωπαϊκό Ταμείο Γεωργικού Προσανατολισμού και Εγγυήσεων) ο οποίος

συμβάλλει αποφασιστικά στην εξυγίανση της αγροτικής οικονομίας των χωρών μελών, χρηματοδοτώντας με σοβαρά ποσά την εφαρμογή των επιβαλλόμενων μέτρων. Η Ελλάδα, που έχει επιγούσα ανάγκη από ριζικές μεταβολές, φυσικό είναι όταν γίνει μέλος της ΕΟΚ, να ωφεληθεί πολύ από τη βοήθεια του Οργανισμού αυτού.

Στον βιομηχανικό τομέα η Ελλάδα θα μπορέσει να χρησιμοποιήσει αποτελεσματικότερα την εμπειρία των προηγμένων χωρών και να ωφεληθεί από την ελευθερία διακίνησης προϊόντων και συντελεστών παραγωγής στην αγορά των 260 εκ. κατοίκων της Κοινότητας. Προς την κατεύθυνση αυτή θα υπάρξουν μεγάλες δυνατότητες εξειδίκευσης στην παραγωγή και στη δημιουργία μεγάλων βιομηχανικών μονάδων με συγχωνεύσεις και εξαγορές. Παράλληλα, θα δημιουργηθούν κίνητρα για την αύξηση των βιομηχανικών επενδύσεων σε επιχειρήσεις με εξαγωγικό προσανατολισμό.

Με την πλήρη ένταξη θα επιτευχθεί επίσης η πληρέστερη και πιο ορθολογική εκμετάλλευση του ορικτού πλούτου και γενικότερα των πρώτων υλών, που σήμερα κατά μεγάλο μέρος, εξάγονται ακατέργαστες ή ελάχιστα εμπλουτισμένες.

Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ, η κατάσργηση των δασμών και η αφαίρεση του δικαιώματος επιβολής νέων αν και θα φέρει σε πρώτη φάση, σε δύσκολη θέση ορισμένες εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις, όμως θα αποτελέσει τον καταλύτη των οικονομικών εξελίξεων, συμβάλλοντας αποφασιστικά στην εξυγίανση της ελληνικής οικονομίας και προσδίδοντας νέες διαστάσεις σε πολλούς τομείς και κλάδους της.

Όσον αφορά τη βιοτεχνία η εμπειρία των αναπτυγμένων χωρών διακιολογεί την αισιοδοξία, πως η μικρομεσαία επιχείρηση στην Ελλάδα θα μπορεί να εξασφαλίσει όχι μόνο την επιβίωσή της αλλά και την παραπέρα ανάπτυξή της. Αυτό βέβαια δεν για όλους τους κλάδους της βιοτεχνικής δραστηριότητας. Υπάρχουν βιοτεχνίες που η προσαρμογή τους στις καινούργιες συνθήκες θα πρέπει να είναι ριζική και άμεση και άλλες που από τη φύση της παραγωγής τους και τα γεωγραφικά πλεονεκτήματα που

διαθέτουν έχουν μπροστά τους σημαντική πίστωση χρόνου.

Στον τομέα των εξαγωγών ιδιαίτερα ευνοϊκές παρουσιάζονται οι προοπτικές εξαγωγής προϊόντων της καλλιτεχνικής βιοτεχνίας, της κλωστοϋφαντουργίας, των υποδημάτων και των ετοιμών ενδυμάτων. Επίσης προϊόντων τεχνικής φύσης (εργαλεία, ιατρικά όργανα, λεπτοί μηχανισμοί κ.λπ.).

Έτσι στο διαμορφούμενο βαθμιαία καινούργιο διεθνή καταμερισμό εργασίας, οι αναπτυγμένες χώρες συγκεντρώνουν τις προσπάθειές τους στους κλάδους εκείνους της βιομηχανίας που χαρακτηρίζονται από μεγάλη ένταση κεφαλαίου και απαιτούν ειδικευμένη εργασία υψηλού επιπέδου καθώς και μεγάλες δαπάνες για επιστημονικοτεχνική έρευνα, ενώ οι αναπτυσσόμενες χώρες, ανάλογα με το επίπεδο και τις δυνατότητές τους αναπτύσσουν με ταχείς ρυθμούς βιομηχανίες με μεγάλη ένταση εργασίας καθώς και μια σειρά ενεργοβόρες και μεταλλοβόρες βιομηχανίες.

Με την εκβιομηχάνιση όμως όλο και περισσότερων ο ανταγωνισμός στη διεθνή αγορά βιομηχανικών προϊόντων χαμηλού και μέσου τεχνολογικού επιπέδου θα οξύνεται αδιάκοπα. Η προσφορά θα είναι μεγάλη, αν μάλιστα ληφθεί υπ' όψη και η διαρκώς αυξανόμενη προσφορά από μέρους των σοσιαλιστικών χωρών. Ο βαθμιαίος περιορισμός είτε και η διακοπή της παραγωγής τέτοιου είδους προϊόντων από μέρους των αναπτυγμένων χωρών, καθώς και η αύξηση της ζήτησης, που θα προκύψει από την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου, δεν φαίνεται να είναι σε θέση να εξαλείψει τον ανταγωνισμό.

Συνάγεται κατά συνέπεια, πως αν η Ελλάδα δεν μεταβάλλει τη βιομηχανική της διάρθρωση και δεν προχωρήσει στην παραγωγή προϊόντων υψηλότερου τεχνολογικού επιπέδου θα αντιμετωπίσει, αναπόφευκτα το σκληρό ανταγωνισμό ομοειδών με τα παραγόμενα στη χώρα προϊόντα. Οι αναπτυσσόμενες χώρες, που απορροφούν σήμερα ορισμένα ελληνικά βιομηχανικά προϊόντα (τσιμέντο, βαμβακερά κ.α.) όχι μόνο δεν θα το εισάγουν, αλλά θα μεταβληθούν και σε κύριους εξαγωγείς τέτοιους είδους

προϊόντων.

Στους παραδοσιακούς κλάδους της ελληνικής βιομηχανίας (υφαντουργία κ.α.) και σε προϊόντα χαμηλής και μέσης τεχνολογίας, η ανταγωνιστικότητα της χώρας θα μειώνεται σε διεθνή κλίμακα. Η Ελλάδα αν και θα είναι σε θέση να ανταγωνιστεί τις αναπτυγμένες χώρες δεν θα μπορεί να ανταγωνιστεί τις αναπτυσσόμενες καθώς και τις Ανατολικές χώρες, λόγω του υψηλότερου σε σύγκριση με αυτές εργατικού κόστους.

Η Ελλάδα, όμως, όπως και οι λιγότερο αναπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες (Ισπανία, Πορτογαλία), ενόσω θα αποτελούν οργανικά μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας θα βρίσκονται σε πλεονεκτική θέση, επειδή μέχρι να παράγουν υψηλότερου επιπέδου, θα μπορούσαν σε κοινοτικά πλαίσια να διαθέτουν τα προϊόντα τους μέσης και χαμηλής τεχνολογίας.

Με βάση τα πιο πάνω είναι δυνατόν να αναμένεται παραελληνική βιομηχανία δεν θα πληγεί από την ένταξη και θα χάσει την ανταγωνιστικότητά της.

Πολιτικές και κοινωνικές επιπτώσεις

Στον πολιτικό τομέα οι θετικές επιπτώσεις ελπίζεται πως θα είναι ιδιαίτερα ευεργετικές επειδή οι περισσότερες χώρες της ΕΟΚ έχουν μακρόχρονες δημοκρατικές παραδόσεις και γιατί μία από τις βασικές και अपάράβατες αρχές της Κοινότητας αποτελεί η τήρηση των δημοκρατικών δεσμών.

Η υιοθέτηση από τη χώρα των προηγμένων δημοκρατικών προτύπων της Κοινότητας στον τομέα της σχέσης πολίτη κράτους, της διάκρισης των εξουσιών, της συγκρότησης των κομμάτων, της λειτουργίας των συνδικαλιστικών οργανώσεων κ.λπ. θα συντελέσει στην εδραίωση των δημοκρατικών δεσμών και στην ομαλή εξέλιξη της πολιτικής ζωής στη χώρα. Η περιφρούρηση των δημοκρατικών δεσμών αποτελεί θέμα πρωταρχικής σημασίας για την Ελλάδα και τούτο γιατί μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο

καμιά χώρα της Ευρώπης δεν δεινοπάθησε τόσο πολύ από εσωτερικές έριδες, εμφύλιους πολέμους, πραξικοπήματα και γενικά από την περιφρόνηση των δημοκρατικών διαδικασιών, όσο η Ελλάδα.

Το ίδιο θα συμβεί και στον κοινωνικό τομέα, όπου η πρόοδος στην ΕΟΚ είναι σημαντικά μεγαλύτερη απ' ό,τι στην Ελλάδα και οι συνθήκες εργασίας και διαβίωσης καλύτερες και η κοινωνική και οικογενειακή προστασία πληρέστερη.

Η Κοινότητα δείχνει επίσης φροντίδα για τη διαφύλαξη και αποκατάσταση του περιβάλλοντος όπως και για την προστασία και ενημέρωση των καταναλωτών.

Στη διάσκεψη κορυφής των Παρισίων το 1972 αποφασίστηκε όπως η Κοινότητα εφαρμόσει ένα φιλόδοξο πρόγραμμα κοινωνικών μεταρρυθμίσεων με σκοπό να δημιουργηθεί μία κοινωνία πιο δίκαιη. Στο ανακοινωθέν που εκδόθηκε αναφερόταν ότι "Οι αρχηγοί των κρατών και κυβερνήσεων υπογράμμιζαν ότι η ενεργός δράση στον κοινωνικό τομέα θεωρείται από αυτούς τέτοιας σημασίας όσο και η πραγματοποίηση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης". Μεταξύ άλλων στο πρόγραμμα αυτό προβλέπονταν σημαντική βελτίωση της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης επέκταση του εκπαιδευτικού συστήματος, αύξηση των συντάξεων, μείωση των ορών εργασίας και διαφύλαξη του περιβάλλοντος.

Με την ένταξη της Ελλάδας στην Κοινότητα οι κατακτήσεις αυτές θα επεκταθούν σταδιακά και στον ελληνικό χώρο ενώ θα βελτιωθεί σημαντικά η θέση των Ελλήνων που διαβιούν στην ΕΟΚ. Οι Έλληνες μετανάστες θα εξισωθούν στα δικαιώματα με τον κάθε εργαζόμενο κάτοικο των χωρών της Κοινότητας, πράγμα που θα συνεπάγεται πολλά ευεργετήματα. (κοινωνικές ασφάλισεις κ.α.).

Οι προσπάθειες αυτές θα εξαρτηθούν με τη σειρά τους από το βαθμό ενημέρωσης του πληθυσμού. Η μεγάλη του πλειοψηφία δεν είναι κατατοπισμένη γύρω από τα θέματα της ΕΟΚ, με αποτέλεσμα να μην έχει συνειδητοποιήσει το γεγονός πως με την ένταξη αρχίζει ένα νέο Κεφάλαιο

στην ιστορία της χώρας και ότι θα πραγματοποιηθούν ριζικές μεταβολές στις οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές δομές της χώρας, μεταβολές που θα έχουν ευεργετική επίδραση στον τρόπο ζωής της συντριπτικής πλειοψηφίας του ελληνικού λαού. Τα μεγάλα οφέλη, που θα έχει η χώρα από την ένταξη, είναι ελάχιστα ή και καθόλου γνωστά στους περισσότερους Έλληνες και ιδιαίτερα σε εκείνους που κυρίως τους αφορούν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΟΚ - ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον

Η διαμόρφωση νέων συνθηκών στον παγκόσμιο και ευρύτερο ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο επιρραάζει άμεσα τις εξωτερικές οικονομικές εξελίξεις στις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως μάλιστα σε μια μικρή ανοιχτή οικονομία όπως η ελληνική. Η έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Μάαστριχτ από 1ης Νοεμβρίου 1993 συμπίπτει με μια περίοδο σημαντικών ανακατατάξεων, αλλά και ευρύτερης απελευθέρωσης των διεθνών συναλλαγών.

Η περαιτέρω διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την ένταξη της Αυστρίας, της Νορβηγίας, της Σουηδίας και της Φινλανδίας αναμένεται να της προσδώσει ισχυρή αναπτυξιακή ώθηση. Στο πλαίσιο των σχετικών διαπραγματεύσεων, εξακολουθούν βεβαίως να παραμένουν ανοικτά σημαντικά ζητήματα που πρέπει να κλείσουν πριν από το καλοκαίρι του τρέχοντος έτους, προκειμένου να τηρηθεί το συμφωνημένο χρονοδιάγραμμα για την ένταξη των χωρών αυτών.

Από 1ης Ιανουαρίου 1994 τέθηκε επίσης σε εφαρμογή η Συμφωνία περί του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, που περιλαμβάνει τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών πλην της Ελβετίας, η οποία δεν κύρωσε την Συμφωνία λόγω του αρνητικού αποτελέσματος του δημοψηφίσματος. Οι σχετικές ρυθμίσεις συνεπάγονται την ελεύθερη διακίνηση αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίων και εργαζομένων, με ορισμένες βεβαίως μεταβατικές διατάξεις. Επίσης, ένα πολύ μεγάλο μέρος του

πρωτογενούς και του παράγωγου κοινοτικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένης και της νομοθεσίας της εσωτερικής αγοράς, θα εφαρμόζεται και στα κράτη μέλη της ΕΖΕΣ. Όπως είναι γνωστό, οι χώρες της ΕΖΕΣ δεν θα υπαχθούν στην Κοινή Αγροτική Πολιτική, γεγονός που έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Ελλάδα, της οποίας ο αγροτικός τομέας λαμβάνει ήδη υψηλές ενισχύσεις με βάση το ισχύον σύστημα.

Στο διεθνή χώρο όμως η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται αντιμέτωπη με μια νέα οικονομική πραγματικότητα όσον αφορά τη διαμόρφωση των σχέσεων μεταξύ των μεγάλων οικονομικών συνασπισμών. Το Νοέμβριο του 1993 υπογράφηκε η Βορειοαμερικανική Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου (NAFTA), η οποία εισάγει ρυθμίσεις για στενότερες εμπορικές και οικονομικές σχέσεις μεταξύ ΗΠΑ, Καναδά και Μεξικού, ενώ παράλληλα παρατηρείται μια δυναμική ανάπτυξη της συνεργασίας των χωρών που συμμετέχουν στην ομάδα Οικονομικής Συνεργασίας Ασίας - Ειρηνικού (APEC).

Ιδιαίτερα δετική, εξάλλου, κρίθηκε η κατάληξη του όγδοου γύρου διαπραγματεύσεων της GATT (Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου). Ο γύρος αυτός είχε αρχίσει τον Σεπτέμβριο του 1986 στην Ουρουγουάη και έληξε στις 15 Δεκεμβρίου 1993 στη Γενεύη. Οι διαπραγματεύσεις κατέληξαν σε 28 διαφορετικές συμφωνίες που επεκτίνουν τους κανόνες των εμπορικών συναλλαγών στον αγροτικό τομέα, τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, τις υπηρεσίες, την πνευματική ιδιοκτησία και τις αλλοδαπές επενδύσεις. Βασικά χαρακτηριστικά της Συμφωνίας GATT είναι τα εξής :

Βιομηχανικοί δασμοί : Οι ανεπτυγμένες χώρες ανέλαβαν την υποχρέωση να μειώσουν τους βιομηχανικούς δασμούς κατά το 1/3, ενώ περισσότερο από το 40% των προϊόντων θα απαλλαγεί από την επιβολή οποιουδήποτε δασμού.

Αγροτικές Επιδοτήσεις : Η στήριξη του αγροτικού εισοδήματος θα περιοριστεί και θα μειωθούν οι επιδοτούμενες εξαγωγές. Εκτιμάται ότι οι αποφάσεις της GATT θα περιορίσουν τον ανταγωνισμό των επιδοτήσεων και θα συντελέσουν σε μείωση του δημοσιονομικού κόστους στήριξης του

αγροτικού εισοδήματος στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Απελευθέρωση υπηρεσιών : Συμφωνήθηκαν ειδικές ρυθμίσεις για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, τις τηλεπικοινωνίες και τις αερομεταφορές.

Η υπογραφή της Συμφωνίας GATT δημιουργεί ένα πλαίσιο, το οποίο ενισχύει σημαντικά το διεθνή ανταγωνισμό και μάλιστα σε τομείς όπου η Ευρώπη παρουσιάζει συγκριτικό μειονέκτημα, τόσο έναντι των ΗΠΑ όσο και έναντι τρίτων χωρών. Από την άλλη πλευρά όμως, εκτιμάται ότι θα δημιουργηθούν πρόσθετα εισοδήματα από την απελευθέρωση του εμπορίου και των συναλλαγών κατά τη διάρκεια της προσεχούς δεκαετίας, τα οποία θα κατανεμηθούν στις διάφορες χώρες, ανάλογα με τις εμπορικές τους επιδόσεις.

Οι ευρύτερες επιπτώσεις από τη Συμφωνία GATT στις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές της Ελλάδας είναι δύσκολο να εκτιμηθούν επακριβώς. Ο περιορισμός των δασμών στα βιομηχανικά προϊόντα διευκολύνει την πρόσβαση ελληνικών εξαγωγίμων προϊόντων στις διεθνείς αγορές. Ταυτόχρονα όμως πολλά ελληνικά προϊόντα θα αντιμετωπίσουν εντονότερο ανταγωνισμό από προϊόντα κυρίως τρίτων χωρών, όπου το κόστος είναι περιορισμένο λόγω των χαμηλών αμοιβών εργασίας. Η κλωστοϋφαντουργία, ιδίως, εκτιμάται ότι θα είναι ένας από τους κλάδους όπου οι επιπτώσεις αυτές θα καταστατούν ιδιαίτερα αισθητές.

Οικονομικές σχέσεις με τις βαλκανικές χώρες

Οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης έχουν επεκταθεί και στο εξωτερικό τους εμπόριο. Η απελευθέρωση του εμπορίου, σε συνδιασμό με την εισαγωγή νέου συναλλαγματικού καθεστώτος, δημιουργεί τη βάση για τη σταδιακή υιοθέτηση των αρχών της ελεύθερης αγοράς. Η απελευθέρωση του εξωτερικού εμπορίου και των τιμών στις χώρες αυτές έχει συμβάλει στον καθορισμό νέων σχετικών τιμών και στη διευκόλυνση της τήρησης των αρχών του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Η σημερινή κατάσταση του βαλκανικού οικονομικού χώρου χαρακτηρίζεται από έλλειψη χρηματοδοτικής στήριξης, από δυσλειτουργίες των κατάλληλων μηχανισμών και τέλος από έλλειψη και περιορισμένη πληροφόρηση σχετικά με την προσφορά και ζήτηση αγαθών. Ένας νέος μηχανισμός που θα διευκολύνει το εμπόριο και την αξιοποίηση του οικονομικού δυναμικού των αγορών των βαλκανικών κρατών είναι το Βαλκανικό Χρηματιστήριο Εμπορευμάτων και Εμπορικό Κέντρο, ως έδρα του οποίου η Ελλάδα προβάλλει τη Θεσσαλονίκη. Εξαιτίας των μεταρρυθμίσεων και της ανάπτυξης των Βαλκανικών οικονομιών, ο όγκος των συνολικών οικονομικών ανταλλαγών των χωρών αυτών αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά τα προσεχή έτη. Στη διάρκεια του 1993 συνεχίστηκε η μεγάλη προσπάθεια του Ελληνικού Επιχειρηματικού Κόσμου για τη διεύρυνση των σχέσεων της Ελλάδος με τα Βαλκάνια και τις χώρες της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης. Ταυτόχρονα γίνονται προσπάθειες για την δημιουργία των απαραίτητων δεσμικών πλαισίων συνεργασίας με τις επιμέρους χώρες, με υπογραφή συμφωνιών προώθησης και αμοιβαίας προστασίας των επενδύσεων, καθώς και με πιο συγκεκριμένες ενέργειες που αφορούν της φορολογία, την τελωνειακή συνεργασία, το νομικό πλαίσιο προστασίας των επενδύσεων κ.λπ. Η Τράπεζα της Ελλάδος και γενικότερα ο τραπεζικός τομέας έχουν επίσης επιδιώξει να διευκολύνουν την ανάληψη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και χρηματοπιστωτικών πρωτοβουλιών στον ευρύτερο βαλκανικό χώρο. Έχει ήδη προωθηθεί ένα ρυθμιστικό πλαίσιο που ενισχύει την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων από τα οποία η ελληνική επιχειρηματική πρωτοβουλία αναμένει την κατάλληλη χρηματοδοτική στήριξη.

Σε ορισμένες από τις χώρες της Βαλκανικής το νομικό πλαίσιο για τις ξένες επενδύσεις έχει ήδη βελτιωθεί σημαντικά. Παρ' όλες όμως τις προσπάθειες που έχουν αναληφθεί, υπάρχουν ακόμη μεγάλες διαφοροποιήσεις μεταξύ των χωρών όσον αφορά τις διάφορες ρυθμίσεις, ενώ εκτιμάται γενικά ότι υπάρχουν σημαντικά περιθώρια περαιτέρω βελτίωσης. Οι όροι όμως εγγραφής και έκδοσης αδειών για την εγκατάσταση ξένων

εταιριών, ιδίως στην Αλβανία και τη Ρουμανία, παραμένουν ιδιαίτερα περίπλοκοι. Επίσης διατηρούνται πολλές ασάφειες σχετικά με τομείς όπου αποκλείονται οι ξένοι επενδυτές, ενώ ορισμένες φορολογικές απαλλαγές χωρίς σαφή κριτήρια έχουν δημιουργήσει ερωτηματικά ως προς τη διάρκεια των εκδιδόμενων αδειών. Η διεθνής εμπειρία πάντως έχει δείξει ότι παρόμοιες διευκολύνσεις δεν προσελκύουν πάντοτε τις ξένες επενδύσεις.

Η ανάπτυξη των οικονομικών σχέσεων με τις χώρες της Βαλκανικής ειδικότερα αποτελεί για την ελληνική οικονομία τη μεγαλύτερη, ίσως, ευκαιρία μετά την είσοδό της στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Η κατάκτηση μεριδίου αυτής της αγοράς που διευρύνει τις λειτουργίες τις σύμφωνα με τους κανόνες της ελεύθερης οικονομίας σε όλο το φάσμα των αγαθών και υπηρεσιών μπορεί να αποτελέσει διέξοδο για σημαντικό αριθμό ελληνικών επιχειρήσεων. Σύμφωνα με επιχειρήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η διείσδυση των ελληνικών επιχειρήσεων στις αγορές των Ανατολικών Χωρών μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση της ελληνικής βιομηχανικής παραγωγής κατά 2,5% μέχρι το 1996 και 10% μέχρι το 2010.

Η παρουσία των ελληνικών επιχειρήσεων στην αγορά της Βουλγαρίας είναι πολύ σημαντική. Στις αρχές του 1993 η Ελλάδα αποτελούσε το σημαντικότερο ξένο επενδυτή στη Βουλγαρία, ενώ τη δεύτερη και τρίτη θέση κατείχαν η Ιταλία και η Γερμανία, αντίστοιχα. Μέχρι το Νοέμβριο του 1993 η Ελλάδα είχε καλύψει το 60% του συνόλου των ξένων κεφαλαίων που είχαν επενδυθεί στη Βουλγαρία, ενώ υπάρχουν 450 περίπου εταιρίες με ελληνική συμμετοχή.

Η παρουσία των ελληνικών επιχειρήσεων στη ρουμανική αγορά αυξάνεται δυναμικά και ήδη η Ελλάδα συμμετεχει σε σημαντικό τμήμα της οικονομικής ζωής της Ρουμανίας. Μέχρι τις αρχές του 1993 επιχειρήσεις με Ελληνική συμμετοχή (η Ελλάδα κατατάσσεται στη 14η θέση από πλευράς αριθμού μικτών επιχειρήσεων και στη 10η από πλευράς ύψους επενδύσεων χωρίς να συμπεριλαμβάνονται επενδύσεις στο τομέα της ναυτιλίας όπου είναι έντονη η Ελληνική παρουσία.)

Οι επενδυτικές ευκαιρίες στην Αλβανία εμφανίζονται γενικά ως ενέχουσες υψηλό κίνδυνο. Παρατηρείται πάντως σημαντική αλλαγή της χώρας αυτής στο θέμα της προστασίας των ξένων κεφαλαίων. Το νομικό πλαίσιο προστασίας των ελληνικών επενδύσεων καθορίζεται σε γενικές γραμμές από την συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Αλβανίας καθώς επίσης και από τη δημερή σύμβαση μεταξύ Ελλάδος και Αλβανίας για την προώθηση και την αμοιβαία προστασία των επενδύσεων η οποία κυρώθηκε από την ελληνική βουλή. Έλληνες ιδιώτες και ελληνικές τουριστικές επιχειρήσεις έχουν ήδη προβεί σε σημαντικές επενδύσεις σε ακίνητα στο νότιο τμήμα της χώρας.

Οι καθυστερήσεις που παρατηρούνται στην οικονομική διείσδυση των ελληνικών επιχειρήσεων στις χώρες της βαλκανικής οφείλονται κυρίως σε ελλείψεις της ασφαλιστικής κάλυψης των επενδύσεων για πολιτικούς κινδύνους στην περιοχή αυτή. Η κάλυψη των ελληνικών επιχειρήσεων σήμερα παρέχεται από τον Οργανισμό Ασφάλισης Εξαγωγικών Πιστώσεων, αλλά και από τον Οργανισμό Πολυμερούς Ασφάλισης Επενδύσεων (MIG).

Οι ενέργειες που συμβάλλουν στην ενίσχυση της πολιτικής για ανάπτυξη και εδραίωση της οικονομικής παρουσίας της Ελλάδος στα Βαλκάνια μπορούν να συνομολοθούν στα εξής : 1) αξιοποίηση των δυνατοτήτων από την ειδική κοινοτική χρηματοδότηση παραμεθόριων περιοχών της Κοινότητας προς χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, με σκοπό τη συμπλήρωση των παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων. 2) Δημιουργία ζώνης δραχμής στη Βαλκανική και τις Παρευξείνιες Χώρες. 3) Συνέχιση των πρωτοβουλιών για διασυνοριακή συνεργασία.

Το Ελληνικό Κράτος έχει ήδη λάβει ορισμένα μέτρα για την υποβοήθηση της διείσδυσης των ελληνικών επιχειρήσεων στις νέες αγορές. Ένα σημαντικό μέτρο ήταν η επέκταση της εφαρμογής του Αναπτυξιακού Νόμου 1892/90 και στην Αλβανία με την γήφιση του Ν. 2008/92. Στη συνέχεια, η Εγκύκλιος 1230/93 της Τράπεζας της Ελλάδος επέτρεψε την εξαγωγή στην Αλβανία και την Βουλγαρία αγαθών που αγοράστηκαν με

δραχμές στην Ελλάδα. Μελετάται επίσης η επέκταση του Ν. 2008/92 και για εξαγωγές στην Βουλγαρία, όπως επίσης και μια πιο επισταμένη διερεύνηση των δυνατοτήτων για χρηματοδοτική στήριξη επενδύσεων στις Βαλκανικές και Ανατολικοευρωπαϊκές χώρες. Ο Οργανισμός Προώθησης Εξαγωγών Α.Ε. στα πλαίσια της διεύρυνσης των βαλκανικών αγορών και υποστήριξης των ελληνικών επιχειρήσεων στις χώρες αυτές, έχει ήδη αναλάβει μέσω του Γραφείου Βορείου Ελλάδος τον προγραμματισμό και την υλοποίηση ενός μακροχρόνιου προγράμματος ανάπτυξης της ελληνοβαλκανικής οικονομικής και εμπορικής συνεργασίας, με μελέτη των αγορών αυτών και παρακολούθηση των αλλαγών του δεσμικού και νομικού πλαισίου.

Η Τράπεζα της Ελλάδος μελετά επίσης ορισμένα μέτρα που θα διευκολύνουν ακόμη περισσότερο την υλοποίηση του προγράμματος ελληνοβαλκανικής συνεργασίας. Ειδικότερα εξετάζονται : α) το ενδχόμενο ύστερα από σχετική διακρατική συμφωνία, να συμπεριληφθούν στο FIXING Αθηνών δύο τουλάχιστον βαλκανικά νομίσματα και β) η αύξηση του ποσού των δραχμών που επιτρέπεται να φέρουν μαζί τους κάτοικοι εξωτερικού κατά την είσοδό τους στη χώρα.

Οι εξωτερικές σχέσεις και η κοινή ασφάλεια στη Συνθήκη του Μάαστριχτ

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Συνθήκη του Μάαστριχτ) περιέχει χωριστό κεφάλαιο σχετικά με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας. Τα κύρια στοιχεία της, εν συντομία, είναι τα εξής:

Η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, η οποία αποφασίστηκε με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, παρέχει στην κοινότητα μεγαλύτερο διεθνές κύρος. Στη Συνθήκη αυτή, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων συμφώνησαν να αναπτύξουν σταδιακά κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας με σκοπό τη διαφύλαξη της ευρωπαϊκής ταυτότητας.

Οι γενικοί προσανατολισμοί της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας καθορίζονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων. Για λίγο καιρό ακόμα οι αποφάσεις αυτές θα λαβαίνονται ομόφωνα. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο όμως μπορεί να αποφασίσει ότι ορισμένοι τομείς της εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας θα αποτελέσουν αντικείμενο κοινής δράσης. Αυτό ισχύει ιδίως όταν είναι ιδιαίτερα επιτακτική η εκπροσώπηση των κοινών συμφωρόντων για παράδειγμα κατά τους ελέγχους εξαγωγής των εξοπλισμών. Για μια δεδομένη κοινή δράση, το Συμβούλιο μπορεί να καθορίσει ότι ορισμένα θέματα δεν θα αποφασιστούν ομόφωνα, αλλά με ειδική πλειοψηφία.

Για να διευκολυνθούν οι αποφάσεις που αφορούν μια κοινή στάση, τα κράτη μέλη εκδήλωσαν την πρόθεση τους να παραιτούνται όσο το δυνατό περισσότερο, ακόμα και στην περίπτωση των αποφάσεων που απαιτούν ομοφωνία, από το δικαίωμα αρνησικυρίας, εφόσον πετυχαίνεται ειδική πλειοψηφία. Για τις κυβερνήσεις των κρατών μελών, η καθορισμένη κοινή θέση της κοινότητας είναι δεσμευτική όσο αφορά τη δράση τους σε διεθνές επίπεδο. Ακόμα και στις περιπτώσεις που δεν έχει αποφασιστεί κοινή δράση, υπάρχει υποχρέωση στενής συνεργασίας και συγκλίνουσας δράσης με την εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της κοινότητας. Ως πρωτεύοντες τομείς της κοινής δράσης θεωρούνται:

Η Συνδιάσκεψη για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, η πολιτική αφοπλισμού και ελέγχου των εξοπλισμών στην Ευρώπη, η μη διάδοση των πυρηνικών όπλων, οι οικονομικοί τομείς της ασφάλειας, ιδιαίτερα ο έλεγχος των μεταφορών των τεχνολογιών εξοπλισμού σε τρίτες χώρες και ο έλεγχος των εξαγωγών όπλων.

Αυτοί οι τομείς δραστηριότητας θα διευρυνθούν αργότερα. Τα αμυντικά θέματα αποτελούν για τα κράτη μέλη τον πλέον ευαίσθητο και πολύπλοκο τομέα της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας. Ως εκ τούτου θα πρέπει να συνεχιστεί η ομόφωνη ρύθμισή τους.

Όσο αφορά τη συνεργασία για την ανάπτυξη, η Συνθήκη του

Μάαστριχτ δίνει στην κοινότητα, η οποία διαθέτει σημαντικό κεκτημένο στον τομέα αυτό, γενική αρμοδιότητα. Οι στόχοι που ορίζει είναι η ανάπτυξη των λιγότερο προηγμένων χωρών, η ένταξη των αναπτυσσόμενων χωρών στη διεθνή οικονομία, και η καταπολέμηση της φτώχειας.

Ποιές χώρες σπεύδουν για την ένταξή τους

Πολλές χώρες έχουν εκδηλώσει το έντονο ενδιαφέρον τους για να συμμετάσχουν στη νέα Συμφωνία, αφού διαφορετικά θα μείνουν «εκτός του νυμφώνος» της νέας οικονομικής και εμπορικής πολιτικής, που συνεπάγεται η εφαρμογή της GATT από την 1η Ιανουαρίου 1995.

Ορισμένες από αυτές αρκεί να υποβάλουν στη Γραμματεία της GATT μία απλή δήλωση, άλλες χρειάζονται να διανύσουν αρκετό δρόμο προς την κατεύθυνση της απελευθέρωσης της αγοράς τους, ενώ μερικές είναι «προ των πυλών» ένταξής τους, αφού ήδη έχουν συσταθεί ομάδες εργασίας που θα μελετήσουν, σε συνεργασία με την Γραμματεία του Διεθνούς Οργανισμού, τις προϋποθέσεις προχώρησής τους «στη νέα τάξη του διεθνούς εμπορίου».

Με μια απλή δήλωση μπορούν να ενταχθούν : τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, η Υεμένη, οι Σεϊχέλες, το Κατάρ, η Γουϊνέα Μπισάου, το Πράσινο Ακρωτήρι, οι Μπαχάμες, η Αγκόλα και άλλες.

Μεταξύ εκείνων που χρειάζονται να διανύσουν πολύ δρόμο, είναι η Κίνα. Η πολυπληθέστερη χώρα του κόσμου επιδιώκει να ενταχθεί στη νέα Συμφωνία, αλλά προσκρούει κυρίως σε δύο εμπόδια.

Το πρώτο αφορά το κόστος εργασίας που είναι τόσο χαμηλότερο των άλλων χωρών, ώστε οι αναπτυγμένες χώρες θα θεωρούν ότι η Κίνα ασκεί ένα είδος ντάμπινγκ. Το δεύτερο που σχετίζεται και με το πρώτο, αφορά τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα που θα «κατακλύσουν» τη διεθνή αγορά αν δεν υπάρξουν ειδικές ρυθμίσεις για την χώρα αυτή.

Η Κίνα πιστεύει ότι στο τέλος Ιουνίου θα έχουν ολοκληρωθεί οι διαπραγματεύσεις με τη Γραμματεία της GATT, ώστε να ενταχθεί κι αυτή στη

νέα Συμφωνία. Το ίδιο υποστηρίζουν και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, παρά τις επιφυλάξεις τους. Αντίθετα οι ΗΠΑ θεωρούν ότι έχουν πολλά να γίνουν στη χώρα αυτή προς την κατεύθυνση της απελευθέρωσης της αγοράς της πριν ενταχθεί στην GATT.

Τέλος, μεταξύ των χωρών εκείνων για την ένταξη των οποίων έχουν συσταθεί ομάδες εργασίας είναι : η Αλβανία, η Αλγερία, η Βουλγαρία, η Κροατία, το Εσκαντόρ, η Ιορδανία, η Λιθουανία, ο Παναμάς, η Σαουδική Αραβία, η Σλοβενία και η Μογγολία.

Σχέσεις με τους βιομηχανικούς εταίρους

Ηνωμένες Πολιτείες

Για ιστορικούς και στρατηγικούς λόγους, και χάρη στην ύπαρξη κοινών πολιτικών αξιών, οι σχέσεις μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Κοινότητας υπήρξαν πάντοτε στενές και εγκάρδιες. Η αμερικανική κυβέρνηση, καθώς και ο αμερικανικός λαός ήταν ήδη από την εποχή της ίδρυσης της κοινότητας σταθεροί υποστηρικτές της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Επιπλέον, οι Ηνωμένες Πολιτείες συνδέονται με όλα σχεδόν τα κράτη μέλη της ΕΚ μέσω της συμμετοχής τους στο Βορειοατλαντικό Σύμφωνο.

Οι σταθερές βάσεις της σχέσης αυτής τής επέτρεψαν να αντισταθεί στις επιπτώσεις των διαφόρων εμπορικών διενέξεων που ξεσπούσαν κατά καιρούς μεταξύ των δυο μερών. Οι διενέξεις αυτές έχουν έντονο χαρακτήρα, αλλά αφορούν μέρος μόνο των συναλλαγών ΕΟΚ - ΗΠΑ.

Οι πλέον πρόσφατες από τις εν λόγω διενέξεις αφορούσαν τις επιδοτήσεις γεωργικών εκμεταλλεύσεων, τους περιορισμούς στις εισαγωγές χάλυβα της ΕΚ, την πρόσβαση στις κρατικές συμβάσεις (ειδικότερα στον τομέα των τηλεπικοινωνιών) και τις επιδοτήσεις που καταβάλλουν αμφότερα τα μέρη στις αντίστοιχες βιομηχανίες αεροναυπηγικής. Πιθανόν να υπάρξουν κι άλλες

τέτοιες διαμάχες στο μέλλον.

Αμφότερα τα μέρη έχουν αποδείξει ότι είναι αποφασισμένα να περιορίζουν τις διαστάσεις των διμερών τους διαφορών και να ανευρίσκουν, όποτε είναι δυνατό, ρεαλιστικές λύσεις που να είναι αμοιβαία αποδεκτές. Δεν θα πρέπει να προκαλούν έκπληξη οι κατά καιρούς διαφωνίες δυο σημαντικών εμπορικών δυνάμεων που είναι όχι μόνο εταίροι αλλά και ανταγωνιστές. Ωστόσο η επίγνωση της σημασίας των οικονομικών και εμπορικών τους δεσμών, καθώς και της πολιτικής σχέσης στην οποία βασίζονται, δρα ώστε να μην καθίστανται ανεξέλεγκτες οι διαμάχες αυτές.

Μετά τις μεταβολές που σημειώθηκαν στις σχέσεις Ανατολής και Δύσης λόγω της διαδικασίας εκδημοκρατισμού στην Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη και της ενοποίησης της Γερμανίας, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η κοινότητα έδωσαν, το Νοέμβριο του 1990, τις διμερείς τους σχέσεις σε νέα βάση με την έκδοση δήλωσης για τις σχέσεις ΕΟΚ - ΗΠΑ.

Η δήλωση καθορίζει επίσης το πλαίσιο διμερών διαβουλεύσεων που πραγματοποιούνται σε πέντε επίπεδα:

1. Εξαμηνιαίες συναντήσεις «κορυφής» μεταξύ αντιπροσωπείας της ΕΚ (στην οποία συμμετέχει ο πρόεδρος της κυβέρνησης της χώρας που προεδρεύει του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και ο πρόεδρος της Επιτροπής), και του προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών.

2. Εξαμηνιαίες διαβουλεύσεις μεταξύ των υπουργών εξωτερικών της ΕΚ και της Επιτροπής αφ' ενός και του Υπουργού Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών αφ' ετέρου.

3. Ad hoc διαβουλεύσεις μεταξύ του Υπουργού Εξωτερικών της χώρας που προεδρεύει της ΕΚ ή της Τρίκας αφ' ενός και του Υπουργού Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών αφ' ετέρου.

4. Εξαμηνιαίες διαβουλεύσεις μεταξύ της Επιτροπής και της κυβέρνησης των Ηνωμένων Πολιτειών σε υπουργικό επίπεδο.

5. Ενημέρωση εκ μέρους της χώρας που προεδρεύει της ΕΚ προς εκπροσώπους των ΗΠΑ σχετικά με τις συνεδριάσεις, σε υπουργικό επίπεδο,

της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας (ΕΠΣ).

Τον Νοέμβριο του 1990 συμφωνήθηκε παρόμοια δήλωση μεταξύ της κοινότητας και του Καναδά. Η δήλωση βασίζεται στη σχέση που δημιουργήθηκε από τη συμφωνία - πλαίσιο του 1976 σχετικά με την εμπορική και οικονομική συνεργασία και βελτιώνει τις υπάρχουσες δομές για διάλογο και διαβουλεύσεις.

Ιαπωνία

Οι δεσμοί της κοινότητας με την Ιαπωνία δεν έχουν ακόμα αναπτυχθεί όσο η διατλαντική σχέση. Αυτό οφείλεται μεταξύ άλλων στο γεγονός ότι η Ιαπωνία και τα μέλη της κοινότητας δεν συνδέονται με επίσημη συνθήκη ασφάλειας. Επιπλέον, οι διμερείς οικονομικές σχέσεις κατά τα τελευταία μόνο χρόνια έλαβαν τις εκτενείς σημερινές τους διαστάσεις, αντανακλώντας έτσι τη σχετικά καθυστερημένη είσοδο της Ιαπωνίας στην κατηγορία των οικονομικών υπερδυνάμεων.

Η ιαπωνική κυβέρνηση έλαβε, το 1991, την πρωτοβουλία να διαπραγματευτεί παρεμφερή δήλωση σχετικά με τις αμοιβαίες σχέσεις όπως αυτές που συνάφθηκαν μεταξύ της ΕΚ και των Ηνωμένων Πολιτειών και του Καναδά. Σκοπός είναι να επιτευχθεί μια θεώρηση πέραν των προβλημάτων που σχετίζονται με τις διενέξεις στον τομέα των συναλλαγών προκειμένου να υπογραμμιστούν οι κοινοί πολιτικοί στόχοι αμφοτέρων των πλευρών και να καθοριστεί (όπως στο κείμενο ΕΚ - ΗΠΑ) ένα δεσμικό πλαίσιο συνεργασίας.

Τα προβλήματα τοποθετούνται σε τρία επίπεδα. Το πρώτο προκαλείται από διάφορους τεχνικούς και διοικητικούς φραγμούς στις εισαγωγές. Το δεύτερο οφείλεται στις δομές που επικρατούν στο οικονομικό σύστημα της Ιαπωνίας τόσο στην παραγωγή όσο και στη διανομή. Ο τρίτος παράγοντας που εμποδίζει την πρόσβαση στην αγορά είναι ορισμένες διαδομένες ιαπωνικές συνθήκες και στάσεις.

Η περιορισμένη πρόσβαση στην ιαπωνική αγορά για εξωτερικούς

προμηθευτές οδήγησε στη δημιουργία σημαντικών πλεονασμάτων τρεχουσών συναλλαγών όχι μόνο με την κοινότητα αλλά και με τις Ηνωμένες Πολιτείες ακόμα και με τις ανταγωνίστριες γειτονικές χώρες της Ασίας και Άπω Ανατολής. Οι πιέσεις που δημιουργεί η κατάσταση αυτή, και η τάση επίλυσής τους με μονομερή μέτρα κατά των ιαπωνικών εξαγωγών απειλούν σοβαρά το ευρύτερο πολυμερές σύστημα συναλλαγών.

Η κοινοτική πολιτική όσο αφορά την Ιαπωνία αποτελείται από τρία βασικά στοιχεία.

Πρώτο, η κοινότητα επιδιώκει μεγαλύτερο άνοιγμα της ιαπωνικής αγοράς, κυρίως για μεταποιημένα προϊόντα και είδη διατροφής αλλά και για τραπεζικές και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Για να αυξηθούν οι δυνατότητες εξαγωγής, η κοινότητα ενθαρρύνει τις ιαπωνικές αρχές να προωθήσουν την εσωτερική ζήτηση, να πραγματοποιήσουν τις απαραίτητες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και να εξαλείψουν ανά συγκεκριμένο τομέα ορισμένους ευπροσδιόριστους φραγμούς στην πρόσβαση στην αγορά.

Δεύτερο, η Επιτροπή παρακολουθεί στενά τις ιαπωνικές εξαγωγές προς την κοινότητα σε ορισμένους ευαίσθητους τομείς, ώστε να είναι σε θέση να ανταποκρίνεται άμεσα σε περίπτωση διαταραχής της αγοράς. Παράλληλα, όμως, επιτεύχθηκε μια συμφωνία με το Τόκιο για την προοδευτική ελευθέρωση όσων κοινωνικών αγορών στη Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία, Βρετανία και Πορτογαλία εξακολουθούν να επιβάλλουν περιορισμούς στις εισαγωγές ιαπωνικών αυτοκινήτων.

Επιπλέον, η κοινότητα προσπαθεί να προωθήσει ένα υψηλότερο επίπεδο συνεργασίας με την Ιαπωνία, ιδίως σε τομείς όπως είναι η επιστήμη και η τεχνολογία, αλλά και στον βιομηχανικό τομέα. Επιπλέον αντιμετωπίζει ευνοϊκά τις άμεσες επενδύσεις της Ιαπωνίας στην Ευρώπη, οι οποίες επιτρέπουν στις εταιρείες να προβαίνουν σε τοπική παραγωγή των προϊόντων τους αντί να εξάγουν έτοιμα από την Ιαπωνία. Ο σκοπός είναι διπλός: να επιτευχτεί στενότερη πολυμερής ενσωμάτωση της ιαπωνικής βιομηχανίας στη διεθνή αγορά και να αναπτυχτεί στενότερη διμερής σχέση, επί ευρύτερων

βάσεων. Επίσης, έχει θεσπιστεί διάλογος σχετικά με θέματα εξωτερικής πολιτικής.

Οι χώρες ΕΖΕΣ

Οι σχέσεις της κοινότητας με τις γειτονικές χώρες της ΕΖΕΣ και της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης αποτελούν μια από τις πιο δυναμικές όψεις της εξωτερικής πολιτικής της κοινότητας. Ο αντίκτυπος του προγράμματος για την ενιαία αγορά του 1992 αφ' ενός και της επιστροφής στη δημοκρατία και στην ελεύθερη αγορά των οικονομιών με κεντρικό σχεδιασμό αφ' ετέρου οδηγεί σε νέα επίπεδα οικονομικής ολοκλήρωσης.

Συνολικά, οι χώρες της ΕΖΕΣ αποτελούν τη μεγαλύτερη εξαγωγική αγορά της κοινότητας. Απορροφούν παραπάνω από 25% των πωλήσεων της ΕΚ στο εξωτερικό, δηλαδή παραπάνω από ό,τι οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ιαπωνία μαζί. Συγχρόνως η κοινότητα απορροφά πάνω από το 50% του συνόλου των εξαγωγών από τις χώρες της ΕΖΕΣ.

Η κοινότητα και οι χώρες της ΕΖΕΣ διατηρούν ειδικές προτιμσιακές σχέσεις από τις αρχές της δεκαετίας του 1970, όταν η ΕΚ σύναψε συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών με καθεμία από αυτές. Με τις συμφωνίες αυτές δημιουργήθηκε ο μεγαλύτερος χώρος ελεύθερων συναλλαγών του βιομηχανικού κόσμου μια αγορά 380 εκατομμυρίων ατόμων, που καλύπτει σχεδόν ολόκληρη τη Δυτική Ευρώπη.

Η προοδευτική δημιουργία της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς οδήγησε τις χώρες της ΕΖΕΣ σε επανεξέταση της σχέσης τους με την κοινότητα. Ορισμένες άρχισαν να εξετάζουν την ένταξή τους στην ΕΚ ως σοβαρή επιλογή.

Το 1989, ο πρόεδρος της Επιτροπής Jacques Delors διατύπωσε μια νεωτεριστική πρόταση για ένα «τρίτο τρόπο» για τις σχέσεις ΕΚ/ΕΖΕΣ μεταξύ του υπάρχοντος πλαισίου ελεύθερων συναλλαγών και της πλήρους ένταξης στην ΕΚ. Έτσι δημιουργήθηκε ο ευρωπαϊκός οικονομικός χώρος

(ΕΟΧ). Οι διαπραγματεύσεις για τη δημιουργία του ΕΟΧ άρχισαν τον Ιούνιο του 1990 και η παρούσα συνθήκη για τον ΕΟΧ υπογράφηκε τον Μάιο του 1992.

Η ιδέα συνίστατο σε μια καθολική συμφωνία μεταξύ της κοινότητας και όλων των χωρών της ΕΖΕΣ ως ομάδας που θα επεκτείνει κατά το δυνατόν τις αρχές και τις πολιτικές της ενιαίας αγοράς στο σύνολο του ΕΟΧ. Έτσι θα επιτρέπεται η ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίων και προσώπων με βάση την κοινοτική νομοθεσία, καθώς και η χρηματοδοτική συνεισφορά των χωρών της ΕΖΕΣ για τον περιορισμό των περιφερειακών και κοινωνικών δραστηριοτήτων στο εσωτερικό της κοινότητας. Δημιουργήθηκε ένα σύνολο κοινών κανόνων για την επιτήρηση, την εκτέλεση και τη διευθέτηση των διαφορών.

Η Ελβετία, που είχε συμμετάσχει, από κοινού με τους εταίρους της στην ΕΖΕΣ, στη συνθήκη για τον ΕΟΧ, αποχώρησε στη συνέχεια από τη συμφωνία όταν ο ελβετικός λαός την απέρριψε κατά το δημοψήφισμα κύρωσης τον Δεκέμβριο του 1992.

Για τις τέσσερις χώρες ΕΖΕΣ που είχαν υποβάλλει αίτηση ένταξης στην Ευρωπαϊκή κοινότητα Αυστρία, Σουηδία, Φινλανδία και Νορβηγία ο ΕΟΧ θεωρείται ως το πρώτο βήμα για την ένταξη στους Δώδεκα. Η συνθήκη για τον ΕΟΧ θα τεθεί σε εφαρμογή την 1η Ιανουαρίου 1994.

Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη

Τα γεγονότα που συνέβησαν στις μια μετά την άλλη χώρες της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης το 1989 μετέβαλαν τον πολιτικό και οικονομικό χάρτη της Ευρώπης. Η ενοποίηση της Γερμανίας οδήγησε την κοινότητα να εκπονήσει επείγον πρόγραμμά ενσωμάτωσης των εδαφών της πρώην Λαοκρατικής Δημοκρατίας της Γερμανίας.

Οι άλλες χώρες της περιοχής αποφάσισαν να προχωρήσουν στο δρόμο του εκδημοκρατισμού και της ελεύθερης αγοράς. Η καθεμία από αυτές

επεδίωξε να συσφίξει τις σχέσεις της με την κοινότητα, ενώ ορισμένες δήλωσαν ότι απώτερος στόχος τους είναι η πλήρης ένταξή τους στην κοινότητα.

Τα πρώτα σημάδια μιας πιο ανοικτής και ελαστικής στάσης απευαντι στην κοινότητα εκ μέρους των μελών της Comecon (Comecon είναι τα αρχικά του Συμβουλίου Αμοιβαίας Οικονομικής Βοήθειας, που περιλάμβανε τη Σοβιετική Ένωση και τις πρώην χώρες κρατικού εμπορίου της Ανατολικής Ευρώπης καθώς και τη Μογγολία, το Βιετνάμ και την Κούβα) υπήρξε το αίτημα της Ουγγαρίας και της Τσεχοσλοβακίας για ευρύτερες εμπορικές σχέσεις με την κοινότητα, που να προχωρούν πολύ πέρα από τις περιορισμένες τομεακές συμφωνίες που είχαν συναφτεί μέχρι τότε.

Μεταξύ 1988 και 1990 συνάφθηκαν συμφωνίες με όλες τις χώρες της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης και τη Σοβιετική Ένωση. Οι σχετικές διαπραγματεύσεις είχαν αρχίσει ήδη να διεξάγονται όταν συνέβησαν οι σχεδόν αναίμακτες επαναστάσεις στην Ανατολική Ευρώπη.

Έκτοτε οι συμφωνίες μεταξύ της κοινότητας αφ' ενός και της Ουγγαρίας, Τσεχοσλοβακίας, Πολωνίας, Βουλγαρίας, Πολωνίας, Ρουμανίας και Γιουγκοσλαβίας αφ' ετέρου αναβαθμίζονται. Η κοινότητα επινόησε για τις χώρες αυτές ένα νέο τύπο συμφωνιών σύνδεσης, τις λεγόμενες «ευρωπαϊκές» συμφωνίες. Μια συμφωνία συνεργασίας υπογράφηκε με τη Σλοβενία, την πρώτη από τις δημοκρατίες της πρώην Γιουγκοσλαβίας που το έπραξε.

Οι ευρωπαϊκές συμφωνίες αφορούν ελεύθερες συναλλαγές, αλλά καλύπτουν επίσης την οικονομική και τεχνική συνεργασία, τη χρηματοδοτική βοήθεια και τη θέσπιση πολιτικού διαλόγου. Για να επιτευχτεί η ενημέρωση των συναλλαγών, η κοινότητα θα μειώσει τους δασμολογικούς και άλλους φραγμούς στις εισαγωγές με ταχύτερο ρυθμό απ' ό,τι οι χώρες εταίροι. Οι συνδεδεμένες χώρες θα ανοίξουν τις αγορές τους για κοινοτικά αγαθά σύμφωνα με ένα ελαστικό χρονοδιάγραμμα που λαβαίνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες της κάθε χώρας.

Οι πρώτες ευρωπαϊκές συμφωνίες συνάφθηκαν με την Ουγγαρία, Την

Τσεχοσλοβακία (που σήμερα έχει χωριστεί σε Τσεχική Δημοκρατία και Σλοβακία) και την Πολωνία τις λεγόμενες χώρες Visegrad που έχουν σημειώσει τις σημαντικότερες προόδους στη διαδικασία μεταρρύθμισης.

Παρά την παρούσα οικονομική ύφεση, η κοινότητα αποφάσισε το 1993 το άνοιγμα της αγοράς σε εξαγωγές από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη ταχύτερα απ' ό,τι προβλεπόταν στις ευρωπαϊκές συμφωνίες. Στη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην Κοπεγχάγη, τον Ιούνιο του 1993, η κοινότητα επιβεβαίωσε ότι οι συνδεδεμένες χώρες μπορούν να προσχωρήσουν στην ΕΚ εφόσον πληρούν τις οικονομικές και πολιτικές προϋποθέσεις για την ένταξή τους.

Η κοινότητα έχει συνάψει εμπορικές συμφωνίες, περιορισμένου χαρακτήρα, με την Αλβανία και τα τρία κράτη της Βαλτικής. Επέκτεινε το Σύστημα Γενικευμένων Προτιμήσεων (ΣΓΠ) που προοριζόταν κατά το παρελθόν για τις χώρες του Τρίτου Κόσμου. Η Αλβανία και οι δημοκρατίες της Βαλτικής επιδιώκουν επίσης να γίνουν μέλη της ΕΚ.

Στο πλαίσιο του προγράμματος PHARE, η κοινότητα χορήγησε 1.02 δισεκατομμύρια ECU στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης το 1992. Το ποσό κάλυψε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων από την εκπαίδευση, την κατάρτιση, την Ε & Α και τη γενική τεχνική βοήθεια προς στήριξη ειδικών τομέων, καθώς και προγραμμάτων ιδιωτικοποίησης.

Ρωσία και Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών (ΚΑΚ)

Η κατάρρευση του σοβιετικού συστήματος μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα στη Μόσχα τον Αύγουστο του 1991 ανάγκασε την κοινότητα να αναθεωρήσει τις σχέσεις της με τη Ρωσία και τις άλλες δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Η Κοινότητα είναι έτοιμη να διαπραγματευτεί τις λεγόμενες συμφωνίες συνεργασίας με όσα μέλη της ΚΑΚ το επιθυμούν,

Η συμφωνία συνεργασίας με τη Ρωσία είναι από τις πλέον φιλόδοξες.

Καλύπτει τις συναλλαγές, τη χρηματοδοτική και τεχνική βοήθεια, θέτει τις βάσεις για ένα πολιτικό διάλογο μεταξύ των δυο μερών και καθορίζει ένα χρονοδιάγραμμα για τη θέσπιση των ελεύθερων συναλλαγών.

Το 1993 πραγματοποιήθηκαν διαπραγματεύσεις για μια συμφωνία συνεργασίας με την Ουκρανία. Αναμένεται να αρχίσουν διαπραγματεύσεις με τη Λευκορωσία και το Καζακστάν.

Η κοινότητα ελπίζει στην επιτυχή ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για τη συνεργασία στον τομέα της ενέργειας με τη Ρωσία και άλλα κράτη, μέσω ενός Διεθνούς Χάρτη Ενέργειας. Στο μεταξύ, η ΕΚ συνεχίζει τη στήριξη της μέσω του προγράμματος TACIS για τη διαδικασία μεταρρύθμισης στη Ρωσία και στις άλλες δημοκρατίες. Στις εν λόγω χώρες επέκτεινε επίσης το Σύστημα Γενικευμένων Προτιμήσεων (ΣΓΠ).

Το TACIS παρέχει τεχνική βοήθεια σε ορισμένους βασικούς τομείς προκειμένου να υποστηριχτεί η μετάβαση σε μια οικονομία της αγοράς και μια δημοκρατική κοινωνία. Στους τομείς αυτούς περιλαμβάνονται η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, η παραγωγή και διανομή τροφίμων, η στήριξη των επιχειρήσεων, η ενέργεια, οι μεταφορές και τηλεπικοινωνίες και η πυρηνική ασφάλεια. Μέσω του TACIS, η κοινότητα χορηγεί πλέον του 70% της εξωτερικής τεχνικής βοήθειας που λαβαίνει η Ρωσία και οι άλλες δημοκρατίες.

Τα κράτη μέλη της ΕΚ παρέχουν επίσης χρηματοδοτική και τεχνική στήριξη για τη διαδικασία μεταρρύθμισης στη Ρωσία, είτε άμεσα στο πλαίσιο της Ομάδας των Επτά είτε στο πλαίσιο άλλων διεθνών προσπαθειών.

Οι χώρες της Μεσογείου

Οι άλλοι γείτονες της κοινότητας στη νότια πλευρά της λεκάνης της Μεσογείου ήταν από τις πρώτες χώρες που θέσπισαν ειδικές οικονομικές και εμπορικές σχέσεις με την κοινότητα. Από την πλευρά της, η κοινότητα δέχτηκε από την αρχή ότι έχει, μεταξύ άλλων λόγω επίγνωσης όχι μόνο του

στενότερου αλλά και του μακροπρόθεσμου συμφέροντός της, ιδιαίτερη ευθύνη για την κοινωνική (και κατά συνέπεια πολιτική) σταθερότητα της περιοχής της Μεσογείου. Συνεπώς θα πρέπει να συμβάλει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής. Η ευθύνη αυτή αυξήθηκε μετά τον πόλεμο του 1990 στην περιοχή του Κόλπου.

Επιπλέον, η κοινότητα γνωρίζει ότι οι μεταναστευτικές πιέσεις από τις εν λόγω χώρες μπορούν να αυξηθούν εάν ο ρυθμός της οικονομικής τους ανάπτυξης αποδειχτεί ανεπαρκής για την κάλυψη των αναγκών των πολυάριθμων πληθυσμών τους.

Οι χώρες της Μεσογείου έχουν αρκετά μεγάλη οικονομική σημασία για την κοινότητα, και συνολικά αποτελούν έναν από τους μεγαλύτερους εταίρους της. Οι χώρες αυτές συνδέονται με στενούς ιστορικούς και πολιτιστικούς δεσμούς με ορισμένα κράτη μέλη της ΕΚ.

Σήμερα η κοινότητα συνδέεται με όλες σχεδόν τις χώρες της Μεσογείου με μια δέσμη δώδεκα ξεχωριστών συμφωνιών συνεργασίας ή σύνδεσης. Μόνη εξαίρεση είναι η Λιβύη. Οι συμφωνίες, που συνάφτηκαν για πρώτη φορά στη δεκαετία του 1960 και τις αρχές της δεκαετίας του 1970, αποτελούν τμήμα της λεγόμενης σφαιρικής μεσογειακής πολιτικής της Κοινότητας.

Οι συμφωνίες σύνδεσης με την Τουρκία, την Κύπρο και τη Μάλτα έχουν σκοπό να οδηγήσουν σταδιακά στη θέσπιση τελωνειακής ένωσης με την κοινότητα. Η συμφωνία με την Τουρκία είναι ακόμα πιο φιλόδοξη: έχει απώτερο σκοπό την πλήρη ένταξη της Τουρκίας στην κοινότητα.

Μάλιστα τον Απρίλιο του 1987 η Τουρκία υπέβαλε επίσημα αίτηση προσχώρησης στην κοινότητα. Η Επιτροπή, η οποία είναι υποχρεωμένη να γνωμοδοτεί σχετικά με κάθε αίτηση για προσχώρηση πριν αρχίσουν οι σχετικές διαπραγματεύσεις, απεφάνθη ότι η Τουρκία δεν ήταν ακόμα έτοιμη για να ενταχτεί στην ΕΚ.

Η Κύπρος και η Μάλτα υπέβαλαν αίτηση προσχώρησης το 1990. Η Επιτροπή, στις γνώμες που εξέφερε τον Ιούνιο του 1990, ανέφερε ότι οι δυο

χώρες ήταν δυνάμει υπουγήφειες για την ένταξη υπό την προϋπόθεση ότι θα επιλυθεί πρώτα το πρόβλημα της διχοτόμησης της Κύπρου και, επιπλέον, ότι η Μάλτα θα λάβαινε σημαντικά μέτρα για τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων οικονομικών και χρηματοδοτικών δομών της.

Οι χώρες του Μαγκρέμπ (Αλγερία, Μαρόκο και Τυνησία) και του Μασρέκ (Αίγυπτος, Ιορδανία, Συρία και Λίβανος), καθώς και το Ισραήλ και η Γιουγκοσλαβία συνδέονται με την κοινότητα με συμφωνίες συνεργασίας οι οποίες καλύπτουν τις συναλλαγές, τη βιομηχανική συνεργασία και τεχνική και χρηματοδοτική βοήθεια. Η συμφωνία με το Ισραήλ προβλέπει ελεύθερες συναλλαγές στα βιομηχανικά προϊόντα.

Παρά τις διαφορές που παρουσιάζουν όσο αφορά το πεδίο των ευρύτερων πολιτικών διατάξεών τους, όλες οι μεσογειακές συμφωνίες της Εκ παρουσιάζουν ορισμένα κοινά στοιχεία. Κάθε συμφωνία προβλέπει απεριόριστη αδασολόγητη πρόσβαση για τα βιομηχανικά προϊόντα που κατάγονται από τις εν λόγω χώρες. Οι συμφωνίες προβλέπουν επίσης διάφορα είδη μεμονωμένων παραχωρήσεων για τις κυριότερες γεωργικές εξαγωγές των χωρών αυτών, μεταξύ άλλων για φρούτα και λαχανικά, κρασιά και ελαιόλαδο.

Η Τουρκία, η Κύπρος, η Μάλτα και το Ισραήλ εφαρμόζουν ορισμένες αντίστοιχες παραχωρήσεις για κοινοτικά προϊόντα. Εκτός από τις εμπορικές αυτές παραχωρήσεις, η κοινότητα χορηγεί χρηματοδοτική βοήθεια στις μεσογειακές χώρες υπό μορφή άμεσων επιδοτήσεων και δανείων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕ).

Οι συμφωνίες σύνδεσης μεταξύ της κοινότητας και των χωρών Μαγκρέμπ αναβαθμίστηκαν σε συμφωνίες «συνεργασίας», που αποσκοπούν στη δημιουργία μιας πλήρους ζώνης ελεύθερων συναλλαγών με ουσιαστικότερη οικονομική και κοινωνική συνεργασία και έναν πολιτικό διάλογο.

Η Σύμβαση της Λομέ

Η Σύμβαση της Λομέ είναι το μεγαλύτερο πρόγραμμα χορήγησης βοήθειας στον κόσμο. Αποτελεί ένα από τα κυριότερα μέσα της κοινοτικής πολιτικής όσο αφορά τις αναπτυσσόμενες χώρες. Με τη Σύμβαση της Λομέ θεσπίστηκε μια ειδική σχέση μεταξύ της κοινότητας και 69 χωρών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, της λεγόμενης ομάδας ΑΚΕ.

Η ομάδα αυτή περιλαμβάνει ολόκληρη την Αφρική νότια της Σαχάρας με εξαίρεση τη Νότια Αφρική. Η συνιστώσα της Καραϊβικής ενισχύθηκε με τη συμμετοχή της Αϊτής και της γειτονικής Δομινικανής Δημοκρατίας. Όλες σχεδόν οι χώρες ΑΚΕ έχουν από παλιά στενές σχέσεις με κάποιο από τα κράτη μέλη της ΕΚ. Τα μέλη της Σύμβασης της Λομέ περιλαμβάνουν τις περισσότερες από τις πιο φτωχές χώρες του κόσμου.

Οι όροι της Σύμβασης της Λομέ αποτελούν αντικείμενο διαπραγματεύσεων μεταξύ των δυο μερών, και ενημερώνονται σε τακτικά διαστήματα. Η πρώτη Σύμβαση της Λομέ, που αποτέλεσε συνέχεια μιας πιο περιορισμένης ρύθμισης, άρχισε να εφαρμόζεται το 1975. Προβλέπει δικαιώματα και υποχρεώσεις αμφοτέρων των μερών. Η ισχύουσα τέταρτη Σύμβαση της Λομέ θα ισχύσει για δέκα χρόνια (1990 - 2000), δυο φορές όσο οι τρεις προηγούμενες, προσδίδοντας έτσι μεγαλύτερη σταθερότητα στις σχέσεις ΕΚ - ΑΚΕ. Η σύμβαση προβλέπει τη χορήγηση 12 δισεκατομμυρίων ECU για βοήθεια κατά την πρώτη πενταετία υπό μορφή επιδοτήσεων, δανείων με ευνοϊκούς όρους και επιδοτήσεων επιτοκίων. Το ποσό αυτό αντιπροσωπεύει αύξηση κατά 20% σε σύγκριση με την τρίτη Σύμβαση της Λομέ σε πραγματικές τιμές.

Επιπλέον άρχισαν να εφαρμόζονται ορισμένες σημαντικές καινοτομίες. Το πρόγραμμα Stabex επεκτάθηκε και σήμερα διαθέτει περισσότερα κονδύλια, ενώ εισάχθηκαν νέοι κανόνες που επιτρέπουν σε κάθε χώρα που έχει ανάγκη βοήθειας να προσχωρεί αυτόματα στο σύστημα (Stabex είναι το καθεστώς σταθεροποίησης των εσόδων από εξαγωγές που καλύπτει 48

προϊόντα τα οποία εξάγονται από τις χώρες ΑΚΕ. Παρέχει ένα βαθμό σταθερότητας που είναι ζωτικής σημασίας, μέσω αντισταθμιστικών μεταφορών, σκοπός των οποίων είναι να καλύπτονται τα ελλείματα στα έσοδα από εξαγωγές. Ένα παράλληλο σύστημα Sysmin καλύπτει τις κυριότερες εξαγωγές μεταλλευμάτων των χωρών ΑΚΕ και έχει σκοπό την προστασία της μεταλλευτικής παραγωγής). Το Sysmin επεκτάθηκε ώστε να καλύπτει τον χρυσό και το ουράνιο.

Οι όροι χορήγησης της βοήθειας βελτιώθηκαν σε μια προσπάθεια να μειωθεί το χρέος των χωρών ΑΚΕ. Σύμφωνα με τις νέες ρυθμίσεις, η βοήθεια της ΕΚ δεν επιστρέφεται, με εξαίρεση τα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου και τα δάνεια της ΕΤΕ. Η κοινότητα και οι χώρες ΑΚΕ συμφώνησαν επιπλέον να απαγορεύσουν την εισαγωγή και εξαγωγή επικίνδυνων και ραδιενεργών αποβλήτων μεταξύ τους.

Παράλληλα, η κοινότητα εφαρμόζει αυστηρότερη πολιτική όσο αφορά τη μείωση ή την αναστολή της ενίσχυσης σε χώρες όπου παραβιάζονται τα δικαιώματα του ανθρώπου.

Σύμφωνα με τις εμπορικές διατάξεις της Σύμβασης της Λομέ, η κοινότητα επιτρέπει την προτιμησιακή πρόσβαση των εξαγωγών από τις χώρες ΑΚΕ στις αγορές της ΕΚ, χάρη στην οποία το 99% των προϊόντων ΑΚΕ εισάγονται χωρίς να επιβαρύνονται με δασμούς ή ισοδύναμους φόρους. Οι κοινοτικές εξαγωγές προς τις χώρες ΑΚΕ απολαμβάνουν της μεταχείρισης του μάλλον ευνοούμενου κράτους.

Η Σύμβαση της Λομέ, εκτός από το εμπόριο και τη βοήθεια, βασίζεται και σε ένα τρίτο σκέλος, τη συνεργασία, η οποία αποτελεί την ιδιαίτερη συμβολή της σύμβασης στις σχέσεις Βορρά - Νότου. Η πολιτική ουδετερότητα της σύμβασης επιτρέπει στην κοινότητα να συνεργάζεται σε θέματα ανάπτυξης με κυβερνήσεις των χωρών ΑΚΕ κάθε πολιτικής τάσης. Η σύμβαση προβλέπει σε αρκετά μεγάλο βαθμό την κατανομή των εξουσιών και την από κοινού λήψη αποφάσεων όσον αφορά τα έργα και τα προγράμματα που χρηματοδοτεί η κοινότητα. Επιπλέον, δεσπίζει τις διαδικασίες για συνεχή

διάλογο μεταξύ της ΕΚ και των κυβερνήσεων ΑΚΕ με σκοπό να καθίστανται όσο το δυνατό αποτελεσματικότερα τα μέσα συνεργασίας.

Οι αναπτυσσόμενες χώρες της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής

Οι σχέσεις της Κοινότητας με τις αναπτυσσόμενες χώρες της Ασίας και Λατινικής Αμερικής είναι λιγότερο διαρθρωμένες από ό,τι οι σχέσεις της με τις χώρες ΑΚΕ ή τις γειτονικές χώρες της Μεσογείου. Οι διμερείς σχέσεις έχουν μορφή συμφωνιών συνεργασίας μεταξύ της κοινότητας και κάθε χώρας ξεχωριστά.

Το πεδίο που καλύπτουν οι συμφωνίες αυτές είναι περιορισμένο. Δεν προβλέπουν προτιμσιακή πρόσβαση στις αγορές της ΕΚ για τις εξαγωγές από χώρες της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής. Επιπλέον, δεν περιλαμβάνουν διατάξεις για χρηματοδοτική βοήθεια από την κοινότητα προς τους εταίρους της.

Σκοπός του ΣΓΠ (συστήματος γενικευμένων προτιμήσεων) είναι να ενισχύονται οι αναπτυσσόμενες χώρες στην προσπάθεια διαφοροποίησης των οικονομιών τους, ιδίως με την εκβιομηχάνιση και την ανάπτυξη εξαγωγικών αγορών για τα βιομηχανικά τους προϊόντα. Το κοινοτικό σύστημα που άρχισε να ισχύει το 1971, καλύπτει σχεδόν 130 ανεξάρτητες χώρες και περισσότερο από 20 εξαρτημένα εδάφη.

Οι Αναπτυσσόμενες χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας λαβαίνουν βοήθεια από τον προϋπολογισμό της ΕΚ από το 1976. Το ποσό που διενεργείται για χρηματοδοτική και τεχνική βοήθεια υπό μορφή επιδοτήσεων ήταν αρχικά 20 εκατομμύρια ECU. Σήμερα, το ετήσιο διαθέσιμο ποσό ανέρχεται σε 300 εκατομμύρια ECU.

Το ποσό αυτό διατίθεται στις φτωχότερες χώρες με σκοπό να βελτιωθούν οι βιοτικές συνθήκες των ενδεέστερων τμημάτων του πληθυσμού. Δίνεται προτεραιότητα στα προγράμματα για αγροτική ανάπτυξη και ειδικότερα για τη βελτίωση της προμήθειας σε είδη διατροφής.

Οι χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας, καθώς και οι χώρες ΑΚΕ, είναι επιλέξιμες για το πρόγραμμα επισιτιστικής βοήθειας της ΕΚ, που είναι της τάξης των 500 εκατομμυρίων ECU το χρόνο περίπου. Η επισιτιστική βοήθεια παρέχεται είτε άμεσα από την κοινότητα είτε μέσω μη κυβερνητικών οργανώσεων που παρέχουν βοήθεια στον τοπικό πληθυσμό. Η κοινότητα διαθέτει πόρους για βοήθεια έκτακτης ανάγκης σε περίπτωση φυσικών καταστροφών ή πολιτικής αναταραχής. Χρηματοδοτεί επίσης προγράμματα υπέρ προσφύγων.

Για να ενθαρρύνεται η μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη, η κοινότητα χρηματοδοτεί προγράμματα που έχουν στόχο την προώθηση κοινών επιχειρήσεων μεταξύ οικονομικών φορέων της Ευρώπης και του Τρίτου Κόσμου. Τέτοια προγράμματα έχουν αναπτυχθεί στους τομείς της ενέργειας, της επιστήμης και τεχνολογίας, των συναλλαγών και της ανάπτυξης του εργατικού δυναμικού. Επιπλέον διατίθενται κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου για συνεργασία, στις αναπτυσσόμενες χώρες, μεταξύ τοπικών και κοινοτικών επιχειρήσεων.

Προκειμένου να υποστηρίξει σχέδια επενδύσεων στην Ασία και Λατινική Αμερική, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων χορήγησε δάνεια 750 εκατομμυρίων ECU για την περίοδο 1993 - 1995.

Λατινική Αμερική

Οι σχέσεις της κοινότητας με τη Λατινική Αμερική παρουσιάζουν τα τελευταία χρόνια σημαντική εξέλιξη. Βάση των διμερών σχέσεων υπήρξε μια σειρά βασικών συμφωνιών συνεργασίας με το Μεξικό, την Αργεντινή, τη Βραζιλία και την Ουρουγουάη. Παρ' ότι δεν προβλέπουν τη μείωση των δασμών, οι συμφωνίες αυτές περιλαμβάνουν διάφορα άλλα μέτρα για την προώθηση και τη διαφοροποίηση του εμπορίου.

Οι συμφωνίες αυτές, που ξεκίνησαν ως απλές συμφωνίες εμπορικής συνεργασίας, περιλαμβάνουν σήμερα και την προώθηση της συνεργασίας σε

τομείς όπως η βιομηχανία, η ενέργεια, η επιστήμη και η τεχνολογία, το περιβάλλον, η κατάρτιση και η προώθηση των επενδύσεων. Την επίβλεψη των συμφωνιών με τη Λατινική Αμερική, όπως και με τις ασιατικές χώρες, αναλαμβάνει μεικτή επιτροπή εκπροσώπων των δυο μερών.

Ακολουθώντας την πολιτική της για την παροχή ενίσχυσης προς οργανώσεις που εργάζονται για την περιφερειακή οικονομική ολοκλήρωση, η κοινότητα υπέγραψε συμφωνία - πλαίσιο μη προτιμψιακής εμπορικής και οικονομικής συνεργασίας με τις χώρες του Συμφώνου των Άνδεων. Οι χώρες αυτές είναι η Βενεζουέλα, η Βολιβία, ο Ισημερινός, η Κολομβία και το Περού. Στόχος της συμφωνίας ήταν: να προωθήσει, να διαφοροποιήσει και να βελτιώσει τις συναλλαγές, να ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ βιομηχάνων, να δώσει ώθηση στην επιστημονική και τεχνική συνεργασία.

Παρόμοια συμφωνία συνάφτηκε το 1985 με τις χώρες που συμμετέχουν στη Γενική Συνθήκη Οικονομικής Ολοκλήρωσης της Κεντρικής Αμερικής (Γουατεμάλα, Ελ Σαλβαδόρ, Κόστα Ρίκα, Νικαράγουα και Ονδούρα) και με τον Παναμά.

Η προσχώρηση της Ισπανίας και της Πορτογαλίας στην κοινότητα πρόσθεσε σημαντική νέα διάσταση στις σχέσεις της κοινότητας με τη Λατινική Αμερική. Μετά τη δήλωση που επισυνάφτηκε στην πράξη για την προσχώρηση της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, το Συμβούλιο Υπουργών της ΕΚ ενέκρινε το 1987 δήλωση στην οποία καλείται η Κοινότητα να ενισχύσει τη σχέση της με τη Λατινική Αμερική και να θεσπίσει οικονομικό και πολιτικό διάλογο. Κατόπιν αυτού, η Κοινότητα διεξάγει σήμερα πολιτικό διάλογο σε τακτική βάση με τις χώρες της Κεντρικής Αμερικής και την Ομάδα του Ρίο.

Ασία

Έχουν συναφτεί μη προτιμψιακές συμφωνίες συνεργασίας με μεμονωμένες χώρες της ινδικής χερσονήσου Σρι Λάνκα, Μπαγκλαντές, Ινδία και Πακιστάν καθώς και με την Κίνα και τη Μογγολία. Έχουν προετοιμαστεί οι διαπραγματεύσεις για μια συμφωνία συνεργασίας με το Βιετνάμ.

Οι συμφωνίες αυτές είναι σε γενικές γραμμές παρόμοιες με εκείνες που

έχουν συναφτεί με τις χώρες της Λατινικής Αμερικής. Επιπλέον, η Ινδία, το Μπαγκλαντές και η Σρι Λάνκα απολαμβάνουν ειδικών παραχωρήσεων στα πλαίσια τομεακών συμφωνιών για ορισμένες από τις εξαγωγές τους (ζάχαρη, γιούτα και προϊόντα κακάο).

Το 1980 συνάφτηκε περιφερειακή συμφωνία με τα κράτη μέλη του Συνδέσμου Κρατών της Νοτιανατολικής Ασίας (ASEAN, ιδρύθηκε το 1967 για την προώθηση των ελεύθερων συναλλαγών στην περιοχή και της οικονομικής συνεργασίας μέλη του είναι το Μπρουνέι, η Ινδονησία, η Μαλαισία, οι Φιλιππίνες, η Σιγκαπούρη και η Ταϊλάνδη), δημιουργώντας έτσι ένα πλαίσιο για την εμπορική, οικονομική και αναπτυξιακή συνεργασία. Η Κοινότητα διατηρεί επίσης τακτικό πολιτικό διάλογο με τον ASEAN. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην προώθηση των ευρωπαϊκών επενδύσεων στην περιοχή και για το σκοπό αυτό έχουν συσταθεί επιτροπές κοινών επενδύσεων σε όλες τις χώρες του ASEAN.

Τον Ιούνιο του 1988 υπογράφηκε συμφωνία συνεργασίας μεταξύ της Κοινότητας και των χωρών του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου (ΣΣΚ) με σκοπό την επέκταση της συνεργασίας σε τομείς όπως η ενέργεια, η επιστήμη και η τεχνολογία. Συγχρόνως θεσπίστηκε πολιτικός διάλογος. Η συμφωνία αυτή πρόκειται να αντικατασταθεί από μια άλλη, περισσότερο φιλόδοξη, η οποία θα επιτρέπει τις ελεύθερες συναλλαγές μεταξύ των δύο μερών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΟΕΟΣ - ΕΛΛΑΔΑ

ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΟΕΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ ΕΥΝΟΪΚΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η πρώτη συνεδρίαση του συμβουλίου του ΟΕΟΣ έγινε στις 16 Απριλίου 1943. Στις 17 Απριλίου του ίδιου έτους το συμβούλιο του ΟΕΟΣ συνεδριάζει και εγκαινιάζει μια νέα διαδικασία στην οικονομική ιστορία.

Η Ελλάδα την περίοδο εκείνη είχε να αντιμετωπίσει μεγάλο έργο, απ' τη μια με την καταπολέμηση των Σλαβοκινήτων Κουμμουνιστών ανταρτών και απ' την άλλη η διεκδίκηση ενός σοβαρού τμήματος Αμερικάνικης βοήθειας από το σχέδιο Μάρσαλ για την ανόρθωση της οικονομίας και ανακατασκευή της υποδομής της.

Για την αντιμετώπιση της καταστάσεως η κυβέρνηση προέβη σε συγκρότηση από το νόμο, ενός Ανωτάτου Συμβουλίου Ανασυγκρότησης (ΑΣΑ). Το Υπουργείο Συντονισμού και με την συνεργασία της Οικονομικής Αποστολής των ΗΠΑ, βάση των προτάσεων του ΑΣΑ προέβηκαν στη διατύπωση αρχικού προγράμματος ανασυγκροτήσεως βάση του οποίου θα δικαιολογούνται απ' το σχέδιο Μάρσαλ οι αιτούμενες περιοχές υπέρ της Ελλάδος με την μορφή αμέσου και εμμέσου βοήθειας.

Μπορούμε να καταλάβουμε την κατάσταση της Ελλάδας την εποχή εκείνη, τότε που κάθε ιδέα προεργασίας ή ουσιαστικής παρακούλουθσης του συντελούμενου έργου είχε σοβαρά παραλύσει λόγω της κατοχής και των συμφωρών και των πολλών υφισταμένων αντίθετων γνώμων μεταξύ της Ελληνικής Διοίκησης και του τότε Ιδρυθέντος Οργανισμού Διοικήσεως του Εξωτερικού Εμπορίου την Αμερικάνικη απαίτηση.

Το σχέδιο Μάρσαλ έγινε δεκτό ως βάση διαπραγματεύσεως της τότε αντιπροσωπίας για την εξασφάλιση των τραβηχτικών διακιωμάτωντα οποία

κάθε χώρα θα χορηγούσε στην Ελλάδα με την μορφή δωρεάς. Το ποσό στο οποίο υπολογίστηκε το έλλειμα των συναλλαγών της Ελλάδος με τις χώρες μέλη του ΟΕΟΣ υπολογίζεται σε 250 εκ. περίπου.

ΕΙΔΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΞΑΙΡΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Το έτος 1954 πάρθηκε από το Συμβούλιο του ΟΕΟΣ ειδική απόφαση για την εξαίρεση της Ελλάδας απ' τις δημιουργηθείσες απ' τον Κώδικα υποχρεώσεις απελευθέρωσης των εμπορικών και άδηνων συναλλαγών.

Η απόφαση αυτή είχε τα διακριτικά C(54) 110 (FINAL).

Η διατύπωση της γενικής εξαίρεσεως υπέρ της Ελλάδος σε ειδική απόφαση προκλήθηκε κυρίως από τη Γενική Γραμματεία και υποστηρίχθηκε πολύ από την Ελληνική Αντιπροσωπεία.

Ο ειδικός λόγος για την απόφαση αυτή είναι το γεγονός ότι επιχείρησαν να εποφεληθούν απ' τις υπέρ της Ελλάδας εξαίρεσεις κι άλλες χώρες που δεν έκαναν ποτέ θυσίες υπέρ της Ευρώπης. Γι αυτό και η Γενική Γραμματεία προχώρησε στον καταρτισμό ειδικού σχεδίου, ιδιαίτερης απόφασης υπέρ της Ελλάδας και μόνο.

Η απόφαση παρείχε στην Ελλάδα πλήρη ελευθερία δράσης για την διαφύλαξη της οικονομίας, τόσο στον τομέα των εισαγωγών όσο και των άδηνων φόρων. Αυτή η απόφαση είχε και ιδιορυθμία, δεν έβαζε προδεσμία ισχύος αλλά ότι θα παρέμενε σε ισχύ μέχρι τη λήψη από τον ΟΕΟΣ αντίθετης απόφασης, για την οποία απαιτείται «ομοφωνία» δηλαδή έγκριση και της Ελληνικής Αντιπροσωπείας. Επειδή καμία υποχρέωση δεν είχε η Ελλάδα να προχωρήσει σε απελευθέρωση των εισαγωγών και των άδηνων φόρων της ήταν μεγάλη έκπληξη η απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης για αυτόβουλη απελευθέρωση του συνόλου των εισαγωγών που ήταν 97%.

Γι αυτό η Ελλάδα αποτέλεσε παράδειγμα και υπόδειγμα άριστης διαγωγής, αλλά απ' την άλλη στερήθηκε η χώρα από ένα ισχυρό διαπραγματευτικό ρόλο κατά την διεξαγωγή διαπραγματεύσεων εμπορικών συμβάσεων. Και είχαμε μεγάλη ανάγκη αυτού του όπλου για την υποστήριξη των εξαγωγών μας που τότε αποτελούνταν αποκλειστικά από γεωργικά προϊόντα, των οποίων η απελευθέρωση απ' τις εισαγωγικές χώρες αντιμετώπισε σοβαρές αντιδράσεις από το μέρος των γεωργικών παραγωγών

των χωρών μελών του ΟΕΟΣ που συνεχίστηκαν και απ' τον ΟΟΣΑ αλλά και μέσα στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα.

Παρόλα αυτά η Ελληνική Αντιπροσωπεία επέμενε στην πιο πάνω απόφαση.

Τεχνική βοήθεια-Ευρωπαϊκό κέντρο παραγωγικότητας

Σοβαρό έργο έγινε από ιδρυμένο στην Αθήνα από τον ΟΕΟΣ Ελληνικό Κέντρο Παραγωγικότητας.

Η Ελλάδα πετύχαινε κάθε ένα έτος και την μεγαλύτερη απ' την παρεχόμενη ενίσχυση υπέρ των διαφόρων Ελληνικών σχεδίων Τεχνολογικής Ανάπτυξης που πολλές φορές ήταν πάνω απ' το 35% του συνόλου.

Τότε η Ελλάδα ερχόταν πάντα επικεφαλής στον πίνακα των βοηθούμενων χωρών μελών του ΟΕΟΣ - ΟΟΣΑ, των ευρισκομένων στο στάδιο της οικονομικής ανάπτυξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4**ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ - ΕΛΛΑΔΑ****ΕΛΛΑΣ**

Συμβάσεις υπογραφείσες το 1993 : 511,1 εκατομμύρια (1992 : 377,5 εκ.). Ατομικά δάνεια : 466,2 εκ. - Συνολικά δάνεια : 44,9 εκ. Πιστώσεις από εκκρεμή συνολικά δάνεια : 26,2 εκ.

Η Ελλάδα είναι στο σύνολό της επιπλέξιμη για ενισχύσεις από τα κοινοτικά διαρθρωτικά ταμεία στο πλαίσιο του στόχου 1. Τα ατομικά δάνεια που χορηγήθηκαν στη χώρα (εκ των οποίων 87 εκατομμύρια στο πλαίσιο του χρηματοδοτικού μηχανισμού του Εδιμβούργου) αφορούσαν έργα υποδομής στους τομείς των μεταφορών και τηλεπικοινωνιών και ενεργειακά προγράμματα. Επιπλέον μέσω πιστώσεων από συνολικά δάνεια χρηματοδοτήθηκαν επενδύσεις μικρής και μεσαίας κλίμακας, κυρίως στη βιομηχανία.

Τα περισσότερα από τα χρηματοδοτηθέντα επενδυτικά σχέδια (τα 3/4 των οποίων ενισχύθηκαν παράλληλα με κοινοτικές επιχορηγήσεις) εντάσσονται στα μέτρα που περιλαμβάνονται στο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης των διαρθρωτικών ταμείων.

Το μεγαλύτερο μέρος των δανείων (307 εκατομμύρια) κατευθύνθηκε στον τομέα των μεταφορών. Η ΕΤΕπ χρηματοδότησε την επέκταση του μετρό της Αθήνας, τμήματα αυτοκινητόδρομων στους άξονες Αθήνα-Κατερίνη, Αθήνα-Κόρινθος και Κόρινθος-Τρίπολη, και τον οδικό άξονα Ηγουμενίτσα-Ιωάννινα-Θεσσαλονίκη.

Δύο άλλα δάνεια χορηγήθηκαν για τη δημιουργία δικτύων κινητής τηλεφωνίας (51 εκατομμύρια).

Τέλος, στον ενεργειακό τομέα χορηγήθηκαν 108 εκατομμύρια, για την επέκταση ενός υπαίθριου λιγνιτωρυχείου στη Δυτική Μακεδονία, για την

ενίσχυση του δικτύου μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικού ρεύματος και τη σύνδεση των νήσων Σύρου και Μυκόνου με το διασυνδεδεμένο δίκτυο της ηπειρωτικής χώρας, και για την συνέχιση του προγράμματος εγκατάστασης ηλεκτροστατικών φίλτρων σε δύο μεγάλους θερμοηλεκτρικούς σταθμούς στη Βόρεια Ελλάδα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Σειρά QUE SAIS - JE 1991 Εκδόσεις Ποντίκι
 Διεθνείς Οργανισμοί - Ευρωπαϊκοί Οργανισμοί
 Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1981.

Διεθνείς Οργανισμοί Chaires Zorgbibe
 ΕΟΚ - Η Πολιτική του Ανταγωνισμού - Gerard Druesne, Γεώργιος Κρεμλής

Εισαγωγή εις την Γενικήν Θεωρίαν των Διεθνών Οργανισμών
 Τόμος Α' Αθήνα 1976 - Θ. Χριστοδουλίδης

ΥΠΕΘΟ Δ/ση Σχέσεων με Διεθνείς Οργανισμούς. Ενημερωτικό Σημείωμα

Ν.Δ. 4190/9 Σεπτέμβριος 1965

ΦΕΚ Α 150 Περί κυρώσεως της συμφωνίας για την ίδρυση του ΟΟΣΑ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Ενημερωτικά έντυπα από τα γραφεία της ΕΟΚ

Το δίκαιο των διεθνών οργανισμών, I, Η Θεσμική διάσταση
 Α. Σακκουλας, Αθήνα - Κομοτηνή 1989. Π. Νάσκου - Περράκη.

Μεταπολεμικοί Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί και η πραγματική ωφέλεια
 προς την Ελλάδα

Το Βήμα της Κυριακής, Οικονομικός Ταχυδρόμος

Έκθεση του Διοικητού της Τράπεζας της Ελλάδος για το 1992

Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί - Σημειώσεις
 Δρ. Νικολόπουλος - Ε. Πρωτόπαπα